

ГАЛИНА БІЛАВИЧ, НАТАЛІЯ ШЕВЧУК,
ТЕТЯНА ДАНИЛЮК

**ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ
ІНТЕРЕСІВ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ
ПЕДАГОГІКИ ЗАСОБАМИ
ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ**

ГАЛИНА БІЛАВИЧ, НАТАЛІЯ ШЕВЧУК, ТЕТЯНА
ДАНИЛЮК

**ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІКИ ЗАСОБАМИ
ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ**

Навчально-методичний посібник

Івано-Франківськ – 2020

Рекомендовано до друку Вченою радою Педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №8 від 29 серпня 2020 року).

Рецензенти:

Н.М. Благун, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

М. В. Клепар, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Білавич Г., Шевчук Н., Данилюк Т. Формування читацьких інтересів майбутніх магістрів педагогіки засобами літератури рідного краю.

Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2020. 160 с.

Книга присвячена формуванню читацьких інтересів майбутніх магістрів педагогіки. Окреслено методику інтересу до читання засобами літератури рідного краю, перевірено її ефективність, висвітлено досвід діяльності НМЦ «Університет обдарованої дитини», що діє при ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», у цій царині.

Призначено для молодших школярів, студентів вищих навчальних закладів, учителів, усіх, хто цікавиться проблемами літературного розвитку особистості.

ЗМІСТ

ВСТУП.....5-9

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРНОГО КРАЄЗНАВСТВА

- 1.1.** Формування читацького інтересу юнацтва як наукова проблема..... 10-20
- 1.2.** Читацька культура педагога як складник його професіограми.....20-31
- 1.3.** Методологічні засади літературного краєзнавства31-43
- Висновки до розділу 143-45

РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІКИ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРНОГО КРАЄЗНАВСТВА ПРИКАРПАТТЯ

- 2.1.** Літературний простір Прикарпаття46-63
- 2.2.** Стан читацької культури студентів-педагогів.....63-73
- 2.3.** Експериментальна робота з розвитку читацьких інтересів майбутніх магістрів педагогічного факультету засобами літературного краєзнавства Прикарпаття73-83
- Висновки до розділу 284-85

ВИСНОВКИ86-90

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....91-96

ДОДАТКИ97-101

ВСТУП

Актуальність дослідження. Читання становить основу професійної підготовки сучасного педагога. Це найважливіший спосіб освоєння базової соціально значущої інформації, спосіб набуття культури, розширення кругозору та інтелектуального розвитку, потужний засіб впливу на сферу почуттів людини. Виховання грамотного читача починається в дитинстві. І надалі багато важить від учителя, щоб розвинути в дитини цей стійкий інтерес до читання. Для успішної реалізації цього процесу потрібно підготувати самого вчителя. Він має бути зразком високої читацької культури. Отже, педагог має стати провідниками раннього і стійкого інтересу до читання у зростаючого покоління, своєрідними навігаторами в загальному потоці читацької продукції як для дітей, так і для їх батьків.

Ці та інші чинники зумовлюють актуальність нашого дослідження, одне із завдань якого – проаналізувати стан читацької культури студентів – майбутніх педагогів, окреслити заходи, спрямовані на формування кола читання, усвідомлення важливості читання для майбутньої педагогічної діяльності, як частини загальної культури педагога і як своєрідного інструменту їх педагогічної діяльності.

Одним із чинників формування читацького інтересу особистості майбутнього педагога (і молодшого школяра) є література рідного краю. Відтак професійна підготовка вчителя до літературного краєзнавства є складником його професійно-педагогічної освіти, що включає в себе ціннісний, змістовний, процесуальний і результативний компоненти, що забезпечують

освоєння інтеграційних знань про рідний край, оволодіння вміннями його самостійного пізнання і позитивного перетворення в поєднанні з методикою використання краєзнавчого матеріалу в самонавчанні і навчанні та вихованні учнів.

Аналіз стану досліджуваної нами проблеми в педагогічній теорії і практиці за сучасних умов підготовки майбутнього вчителя початкових класів уможливив виявити низку суперечностей:

- між складними проблемами в царині розвитку духовного світу особистості (з особливою гостротою ставлять питання про інтелектуальні, гуманістичні, патріотичні якості особистості) і зниженням рівня їх сформованості в юнацтва;

- між вимогами суспільства до особистості і діяльності вчителя і фактичним рівнем готовності випускників навчальних закладів до виконання соціально і професійно зумовлених функцій;

- між об'єктивно зростаючими вимогами суспільства до загальнокультурних якостей учителів і недостатньою підготовленістю їх до активної краєзнавчо-педагогічної діяльності у школі;

- між необхідністю краєзнавчої підготовки вчителів початкових класів і недостатньою розробленістю науково-методичних основ такої підготовки сучасного вчителя початкових класів;

- між потребою суспільства у вихованні справжнього громадянина-патріота і якістю професійних умінь і навичок з формування цих почуттів на прикладі любові до рідного краю у майбутніх вчителів.

Подолання цих суперечностей передбачає пошук оптимальних засобів удосконалення підготовки майбутніх магістрів педагогіки в закладах вищої освіти. Вищезазначене зумовило вибір теми дослідження: «Літературне краєзнавство Прикарпаття як чинник розвитку читацьких інтересів майбутніх магістрів».

Гіпотеза дослідження: формування готовності вчителя початкових класів до шкільного краєзнавства здійснюється успішно за умови дотримання низки умов:

- організація наскрізної краєзнавчої підготовки майбутніх вчителів початкових класів в загальній системі їх професійної підготовки на основі принципів системності, міждисциплінарності, комплексності, оптимальності;
- збагачення змісту підготовки майбутнього вчителя початкових класів літературно-краєзнавчими знаннями і вміннями;
- створення і застосування навчально-методичного комплексу з літературного краєзнавства Прикарпаття з метою концентрації розрізнених краєзнавчих відомостей, поглиблення і розширення знань майбутніх вчителів про рідний край, формування дослідницьких умінь і навичок в галузі сучасного літературного краєзнавства;
- використання в навчальному процесі ВНЗ комплексу форм і методів активного практико-орієнтованого навчання, в тому числі екскурсій, практикумів, методу проектів, виконання завдань дослідницького характеру та ін.

Для реалізації мети дослідження означено низку завдань наукової роботи:

1. Проаналізувати історіографію досліджуваної проблеми та з'ясувати її термінологічний апарат.
2. Обґрунтувати поняття «читацький інтерес» і визначити критерії та показники його сформованості.
3. Укласти перелік репрезентантів літературного краєзнавства Прикарпаття.

У процесі дослідження використано **методи**: *теоретичні*: конкретно-пошуковий (аналіз наукової літератури з проблеми дослідження) для систематизації та узагальнення фактів, відомостей, матеріалів з досліджуваної проблеми та визначення сутності основних понять; пошуково-бібліографічний (бібліотечних фондів, бібліографічних видань тощо) для укладання переліку представників літературного краєзнавства Прикарпаття; структурно-функціональний (аналіз змісту навчальних програм, підручників, навчальних посібників) для обґрунтування структури, змісту, принципів побудови системи літературного краєзнавства; *емпіричні*: спостереження, бесіда, опитування для виявлення ставлення студентів, викладачів до вивчення літератури рідного краю тощо.

Наукова новизна здобутих результатів полягає в тому, що: проаналізовано методологічні засади дослідження, а також на основі наукової літератури з'ясовано сутність понять «літературне краєзнавство», «література рідного краю»; виокремлено провідні

форми і методи реалізації змісту літературного краєзнавства Прикарпаття в навчально-виховний процес ВНЗ; висвітлено проблему використання літературного краєзнавства Прикарпаття як засобу виховання читацьких інтересів студентів-магістрантів; до наукового обігу введено маловідомі загалові постаті письменників Прикарпаття, такі як: Катерина Бабкіна, Іван Боднарчук, Галина Бритвак, Ганна Дорошенко, Олеся Овчар, Ірина Яцура, Євдокія Кіприч, Андрій Гураль, Ірина Лембрик тощо (Додаток А).

Практичне значення дослідження полягає в тому, що основні положення роботи доповнюють вітчизняне літературно-педагогічне знання й можуть слугувати для подальшої наукової розробки проблем історії літератури, освіти та педагогічної думки Прикарпаття, а також сприяють його використанню для розробки навчальних посібників, спецкурсів і методичних рекомендацій з історії української літератури, педагогіки, методики викладання української літератури, курсу літературного краєзнавства для вищих педагогічних навчальних закладів різних рівнів акредитації, закладів післядипломної підготовки та перепідготовки педагогічних працівників, у процесі організації науково-дослідницької роботи студентів і науково-методичної роботи викладачів тощо.

Основною експериментальною базою дослідження були окремі групи магістрантів ПО-21м, ПО-22м педагогічного факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Усього дослідницько-експериментальною роботою було охоплено 74 студентів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРНОГО КРАЄЗНАВСТВА

1.1 Формування читацького інтересу юнацтва як наукова проблема

Двадцять перше тисячоріччя з-поміж іншого відзначається не зовсім позитивними тенденціями в освіті і культурі юнацтва, зокрема в царині читацької культури, де бачимо зниження інтересу до книги. На сьогодні це загальносвітова тенденція. Вона зумовлена глобалізацією засобів масової інформації та інтенсивним розвитком індустрії розваг, які витісняють читання як джерело соціально значущої інформації і як засіб рекреації. Автори досліджень визначають низку причин, що впливають на процеси читання юнацтва, а саме:

- економічна ситуація країни, яка соціально розшаровує суспільство;
- реформа системи освіти, збільшення навчального матеріалу, скорочення аудиторних годин, перебудова навчальних програм;
- низький рівень усвідомлення юнацтвом важливості процесу читання;
- стан бібліотечної справи, забезпечення бібліотек новинками літератури;
- стрімкий розвиток новітніх технологій та соціальних мереж тощо.

Опитування Інституту соціології НАН України, проведені 2015 року, показали, що населення України в процесі проведення дозвілля віддає перевагу мас-медіа, а саме: телебаченню, інтернету [37]. Ця проблема викликає тривогу у великого кола фахівців: культурологів, соціологів, педагогів, бібліотекознавців, книговидавців. Щороку гаджети та всевітня павутина все частіше очолюють рейтинги проведення дозвілля, тим самим зменшуючи престиж процесу читання. І причина цього полягає зовсім не в зручності чи швидкості отримання інформації, а у веселому проведенні часу або розцінюванні їх як засобів для розваги. З-поміж причин – і вкрай низька бібліотечно-бібліографічна грамотність юнацтва, недостатній літературний розвиток учнів та студентів [2, с.11].

У сьогоднішніх складних і динамічних соціокультурних умовах малоосвічені члени суспільства, які не вміють читати серйозну літературу, становлять групу соціального і культурного ризику. Їх некомпетентність може призвести і вже призводить до негативних наслідків через непродумання соціально важливих рішень, невміння грамотно висловити думку, нерозуміння значення слів рідної мови і сенсу ідей, сконцентрованих у письмових джерелах. Читацька культура особистості високо оцінюється світовою спільнотою, оскільки вона є складником загальної культури людини. Більшість розвинених країн, у тому числі й Україна, активно вживає заходів з метою протидіяти зниженню інтересу до читання, виходячи з розуміння ролі читання в розвитку суспільства [13, с.23].

Читання – це мистецтво, якого треба вчитися. Адже читач – це не тільки людина, здатна розкодувати графічні знаки і перевести письмову мову в усну, не той, хто «проковтує» одну книгу за іншою, не той, хто дочитує книгу лише до середини, а потім приймається за іншу. Справжній читач – це вдумливий читач, тобто людина, яка уважно читає книгу, вдумується в кожне слово. Читач – це людина, здатна до повноцінного сприйняття літературного твору, розуміння прочитаного, критичної оцінки художнього образу героїв. Читач – це людина здатна працювати з текстом, творчо інтерпретувати прочитане; вміє працювати з книгою, вибирати книгу. З точки зору сучасної науки, основна якісна характеристика процесу читання – це рівень самостійності [23].

На думку багатьох соціологів і психологів, люди, які читають:

- 1) можуть мислити в межах будь-яких проблем, охоплювати ціле і виділяти суперечливі моменти; належним чином оцінювати ситуації і знаходити правильні шляхи для їх розв'язання;
- 2) мають гарну пам'ять і схильні до творчого мислення;
- 3) їх мова красива, виразна, багата, великий об'єм словникового запасу;
- 4) вільно формулюють свої думки і висловлюють їх як в усному, так і в писемному мовленні;
- 5) простіше взаємодіють у соціумі;
- 6) більш незалежні, критичні, мають свою особисту думку.

Доведено, що чим більший культурний досвід людини, тим багатша й виразніша її мова. Таким чином, культура особистості

безпосередньо залежить від культури читання, яка відображає різні сторони розвитку особистості: (психологічну, світоглядну, філософську) і є показником її цілісного розвитку. Для формування читацького інтересу важливо створити умови для активізації читацької діяльності, тобто сформувати здатність застосовувати знання та вміння на практичному досвіді, і тим самим забезпечити загальнокультурний, пізнавальний і цілісний розвиток особистості.

Інформаційне середовище сприяє формуванню нових пізнавальних структур у процесі читання, що має як позитивний, так і негативний вплив на процес читання студента. До негативних тенденцій, які зумовлені впливом екранної культури, відносять: поверхневий характер читання, наявність смислових прогалин, фрагментарність формування картини світу. Водночас позитивний вплив інформаційного середовища полягає в розвитку інтуїції, асоціативних способів сприйняття інформації, просторової уяви, творчого мислення та інше [39, с.51].

Однією з характерних особливостей сучасного читання є попит на довідкову та навчальну літературу. Найбільш затребувана ця література є для студентів і молоді, яка навчається, а це близько 70% користувачів бібліотеки. Соціологічні дослідження показують, що ставлення юнацтва до навчання стало відповідальнішим і серйознішим. Адже успіх свого майбутнього майбутні фахівці тісно пов'язують з освітньою програмою, тобто вибір літератури для читання диктується лише метою навчання. Звідси і значне падіння інтересу до читання «для душі», духовного розвитку за рахунок читання навчальної, наукової літератури. Це і

спричинило зниження попиту на художню літературу, так як популярні лише твори передбачені навчанням [39].

При розгляді проблеми формування читацького інтересу майбутніх магістрантів базовими є поняття «читання», «читацька діяльність». Читання розуміється як діяльність, причому діяльність вищого порядку, і акцентується увага на творчому аспекті цієї діяльності. А в основі читання лежить уміння думати. Щоб з'явилося бажання читати, думати, читачеві має бути абсолютно зрозуміло, що дає йому особисто творче спілкування з книгою-співрозмовником, а також йому це повинно бути цікаво.

Термін «інтерес» у перекладі з латини означає «мати значення». Інтерес – це те, що рухає людину до життя, дії, пізнання, визначення, вчення. Саме «інтерес допомагає орієнтуватися в інформаційному потоці, дає можливість проявити себе в діяльності» [11, с.147].

Наявність читацького інтересу – це не просто активна пізнавальна спрямованість людини на книгу як об'єкт, який викликає у неї позитивні емоції і бажання з ним діяти: розглядати його, гортати, читати, але також вибірковість і захопленість. Читацький інтерес – це досить складна сфера спрямованості особистості, у якій знаходять своє вираження характер, морально-естетичне ставлення до дійсності, загальний кругозір і культурний рівень людини.

Значна кількість дослідників розглядає читацький інтерес як позитивне ставлення соціального об'єкта (особистості, групи, суспільства) до читання друкованих праць, які набувають для нього значення й емоційну привабливість, у силу відповідності

його духовним потребам і читацької психології. Читацьким інтересом кожного індивіда виражається не загальне ставлення до книг, а саме до їх вибіркового читання [38].

Читацький інтерес можна класифікувати за різними критеріями. Залежно від того, хто виступає суб'єктом (носієм) читацького інтересу, його можна розглядати як особистий, суспільний, груповий.

В основі групового читацького інтересу лежать групові потреби. Груповий читацький інтерес залежить від процесів спілкування і взаємовпливів читачів. У ньому відображається вплив суспільно-психологічної освіти: норми, традиції, звичаї, думки, оцінки, настрої [29, с.68].

Належність до різних соціальних спільнот, виконання різних ролей, своєрідність життєвого досвіду, міжособистісне спілкування та психологічні особливості особистості роблять її читацькі інтереси різноманітнішими і багатшими за груповий інтерес.

Залежно від того, вірно чи спотворено відображають читацькі інтереси об'єктивну значущість друкованої продукції для читача, їх ділять на справжні і несправжні. Дуже важливо відрізнити помилкові інтереси від справжніх. Особливо схильні до хибних інтересів молодші школярі, так як їм іноді нав'язують те, що необхідно прочитати. З точки зору «профілактики» формування помилкових читацьких інтересів важливим є розвиток читацького смаку як одного з основних складників читацького інтересу [58].

Читацький же інтерес, як порівняно стійка властивість особистості, формується і проявляється шляхом багаторазового виникнення і узагальнення тимчасових станів зацікавленості.

Розглянемо структуру читацького інтересу.

Рис.1 Структура читацького інтересу

У структурі читацького інтересу виділено аспект зацікавленості як особливого роду концентрації мимовільної уваги з позитивним тоном читання і характеризується оптимальним

рівнем процесів сприйняття, мислення, уяви, запам'ятовування [54, с. 61].

До якісних характеристик читацького інтересу відносять стійкість, глибину, вибірковість.

Стійкість визначається залежно від того, чим викликаний інтерес. Якщо він викликаний зовнішніми стимулами (ситуативний інтерес), то він здатний затухати зі зміною ситуації. Якщо ж він є наслідком домінуючої духовної або пізнавальної потреби людини (особистісний інтерес), то стійкість його є значно вищою. Але, тим не менше, якщо простежується створення ситуації, за якої читач уперше переживе яскравий стан зацікавленості читанням, а потім через добір книг, з урахуванням сформованих інтересів, може відтворювати зацікавленість новими книгами, це сприяє підтримці, закріпленню, переходу ситуативного інтересу в стійку рису читацької зацікавленості [34].

Не менш важливою рисою читацького інтересу є його глибина. У ній стійкість поєднується з активністю.

Вибірковість читацького інтересу диференціюється за видами літератури, якій віддається перевага. У вибірковості розрізняють художню і науково-пізнавальну спрямованість.

Читацькі інтереси юнацтва - прояви за допомогою читання художніх, наукових, навчальних і інших текстів у різних формах (друкована книга, електронний носій) життєвих інтересів і усвідомлених потреб юнаків та дівчат. Читацькі інтереси зростаючого покоління формуються за рахунок духовних інтересів і в подальшому впливають на них.

Якщо йдеться про жанрові уподобання юнацтва, то тут варто зазначити, що студентство, до прикладу, в більшості своїй тяжіє до таких літературних жанрів, як фентезі, детектив, мелодрама, пригоди, трилер і містика [61]. Названі вище літературні жанри по суті своїй є розважальними, що засвідчує те, що читання юнацтва на дозвіллі носить розважальний характер.

За результатами нашого дослідження, проведеного на педагогічному факультеті з-поміж юнацтва, серед читацьких запитів студентів виявлені письменники, які є найбільш читаними в молодіжному середовищі, ними стали: П. Коельо, Х. Муракамі, С. Кінг, Ч. Поланік, М. Фрай, Едгар Аллан По, Люко Дашвар, Сергій Жадан, Марина та Сергій Дяченки, Ірена Карпа. Цей вибір юнаків та дівчат ґрунтується на чинній сьогодні моді на вищеназваних письменників, існує якась прихильність до літературних групових стереотипів.

Резюмуючи вищеописане, можна зробити висновок про те, що загалом змінюється якість читання сучасного юнацтва. Обрана книга стає все більш низькосортною, а класичні твори читаються тільки як обов'язкові, у зв'язку з програмою освітнього закладу. Бібліотека як інститут культури так само втрачає своє значення, стає непопулярною з-поміж юнацтва, знаходячи лише функцію постачання необхідної для навчання науковою літературою, на зміну їй приходять електронні ресурси, що є більш мобільними і доступними з точки зору молодого покоління.

Чинники, що впливають на читацькі інтереси студентства, досить різноманітні і зачіпають різні сфери діяльності молодих людей. Ними можуть бути інститути соціалізації, такі, як освіта

або сім'я. Те, яку літературу читає студентство, багато в чому може залежати від того, на якому напрямку спеціальності і за якою формою підготовки студент навчається, так само цінність освіти у свідомості молодих людей загалом впливає на літературні уподобання. Сім'я як первинний чинник соціалізації багато в чому формує читацькі інтереси особистості. Вплив сім'ї досить великий, позаяк вона з дитинства може сформувати або навпаки не сформувати інтерес до книги. Ще одним важливим чинником формування читацьких інтересів є Інтернет і ЗМІ, позаяк на юнацтво вони мають великий вплив, а, значить, від того, яку «літературну моду» вони диктують, залежить і вибір читацьких уподобань студентства.

Актуальність дослідження читацьких інтересів майбутніх магістрів та їх роль у формуванні світогляду висока, оскільки студентство є в постійному пошуку себе, воно починає опановувати соціальні ролі, так само відбувається формування життєвих орієнтацій, уподобань та інтересів, що в подальшому уможлиблює сформувати власну систему цінностей. Тому важливо буде простежити, які літературні уподобання формують світогляд студентів і яку роль посідає читання в їхньому житті.

За юнацтвом стоїть майбутнє суспільства, і те, на якому рівні буде переданий соціальний досвід і культурна спадщина, залежить великою мірою від нього. Ставлення молодого покоління до читання як до складного пізнавального процесу є важливою умовою глибокого особистісного розвитку, а згодом і громадського. Ступінь прилучення юнацтва до читання показує рівень гуманізації всього суспільства, тому актуальність цього

дослідження полягає також і в тому, що воно розкриває роль юнацтва в соціокультурній діяльності.

Таким чином, ми виходимо з того, що читання – це складний процес, який потребує постійної уваги, напруги усіх розумових сил, а головне – бажання. Культура читання – сукупність знань, умінь та почуттів, які дозволяють читачеві повноцінно та самостійно засвоювати інформацію. Цей комплекс навичок у роботі з книгою включає:

- усвідомлений вибір тематики читання;
- орієнтування в джерелах, у системі бібліографічних посібників і бібліотечних каталогів;
- систематичність і послідовність читання, вибір конкретної книги;
- розуміння, засвоєння та аналіз прочитаного;
- уміння використовувати на практиці отриману з літератури інформацію;
- закріплення та використання прочитаного.

Читацький інтерес – це наявність у читача стійкого інтересу до книг, які читач вибирає і віддає перевагу з-поміж інших книг, позаяк відчуває в них особистісну потребу, вважає їх більш придатними для себе – для поповнення своїх знань і досвіду. Читацький інтерес є явищем, яке формується і розвивається. За спеціально створюваних умов його можливо і навіть необхідно формувати в дітей та юнацтва. При цьому він може стати в достатній мірі стійким і дієвим.

1.2 Читацька культура педагога як складник його професіограми

У ХХІ столітті, в епоху стрімких потоків інформації, яку читач отримує з навчальних і художніх книг, з Інтернету, з інших паперових та електронних джерел, змінилася сама якість читання. Замість вдумливого читання відбувається «зчитування» текстів чи навіть їх сканування. Такий «переглядний» вид читання може бути застосований при ознайомчому розгляданні книги, при виборі електронного джерела, періодичного видання, але він не підходить для художньої літератури, на якій здебільшого навчають читання молодших школярів, учнів початкової і середньої шкіл.

Поверхневий спосіб читання полягає у швидкому огляду тексту очима, «прокручуванню» тексту у свідомості з метою пошуку опорних, ключових слів-орієнтирів і «схоплювання» основного сенсу. Сканування як нелінійне читання вже зафіксовано в дослідженнях про підлітків і студентів, воно змінює мозкові операції людини. Існують спеціальні програми і посібники навчання швидкісного читання, побудовані на вдалому скануванні текстів. При цьому виникають проблеми із читанням довгих речень і великих за об'ємом текстів, починаючи з відсутності бажання їх читати і закінчуючи втратами сенсу прочитаного. Такі негативні наслідки технологічного розвитку процесів читання і прискорення всіх процесів життєдіяльності сучасної людини [60].

Ми не можемо ігнорувати занурення дітей ХХІ століття в цифровий світ, проблему відмінності між читанням з листа і з екрану, невміння дітей сприймати ціннісне значення читання

художнього твору - це проблеми не дітей, а дорослих, батьків і педагогів.

Читацька культура особистості - складник загальної культури особистості, що представляє собою комплекс знань, почуттів, умінь, навичок, мотивів діяльності. Вона включає вибір джерел читання, свідоме читання певного виду, повноцінне сприймання конкретного типу книги і засвоєння прочитаного жанру твору.

Педагог як професійний читач повинен володіти стійкою потребою в постійному читанні, читацькій ерудиції, оволодінні теоретико-літературними, книгознавчими і бібліографічними знаннями, умінням правильно, чітко, усвідомлено і виразно читати тексти різних жанрів, уміннями оцінки й інтерпретації творів, креативними і мовними вміннями. При цьому наборі якостей професійного читача мовні вміння у змісті читацької культури педагога - носія мовної професії - стають основними. Усьому, що вмієш сам, навчи свого учня за допомогою майстерного володіння словом, - таке професійне кредо педагога.

Таким чином, необхідність удосконалення набутих компетенцій читацької підготовки є актуальною проблемою і в процесі отримання освіти, і в освоєнні професії педагога, і протягом всієї подальшої професійної діяльності.

Компоненти читацької культури магістрантів, зазначені вище, відрізняються від базових, властивих школярам і студентам-початківцям, ступенем складності, гнучкістю застосування, можливістю творчо комбінувати раніше освоєні якості, здійснювати глибокий аналіз і синтез прочитаного тексту, ухвалювати рішення в нестандартних ситуаціях у процесі

вивчення новинок художньої літератури і читання текстів різноманітних літературних жанрів і напрямів.

Одним з основних умінь майбутнього вчителя початкових класів є здатність навчити дитину механізму або способу читання, розвинути навички правильного, швидкого, свідомого і виразного читання. Дитина 5-7 років в сучасних соціально-культурних умовах життєдіяльності зазвичай психологічно підготовлена до самостійного читання. Завдання вчителя - продовжити розвиток процесів слухання прочитаного в читанні дорослого і одночасно формувати навички самостійного читання в юних здобувачів освіти.

Важлива професійна компетенція майбутнього вчителя - інтелектуальне вміння оцінити літературний навчальний матеріал у книзі для читання з точки зору кваліфікованого читача і читача-початківця. Ця компетенція інтегрує такі вміння: схарактеризувати компоненти літературного твору, провести лінгвістичну експертизу мови тексту на доступність дітям певного класу, вибрати методи і прийоми роботи з текстом, відповідно до літературознавчої специфіки і віку читачів, підготувати виразне (зразкове) читання художнього твору.

Таким чином реалізується багаторівневе сприйняття і комплексне вивчення тексту вчителем. Викликана необхідність такого підходу досить великою різницею в сприйнятті літератури дорослого, підготовленого, досвідченого читача, яким є вчитель, і початківця, своєрідного, юного читача - школяра. Комплексний аналіз змісту і форми художнього твору проводиться вчителем під час підготовки до уроку.

Окрім художніх творів, школярів навчають читання «ділових» текстів: науково-пізнавальних, публіцистичних, мемуарних. Такі тексти відрізняються фактографічним відображенням дійсності. Вивчення інформації (фактів, подій, явищ, діяльності історичних осіб) стає провідним принципом роботи з діловим текстом. На таких текстах на уроках ділового читання найуспішніше відпрацьовується логіка - встановлення причинно-наслідкових зв'язків явищ. Інформація, викладена в документальних оповіданнях, статтях і нарисах, містить поняття і терміни тієї галузі знань, яка представлена в темі: про природу, космос, суспільні відносини, історичні події тощо. Такі тексти вимагають від учителя історико-літературного коментування, змістовного вступного слова, пояснювального читання, про що писали класики методики навчання. На сучасному етапі актуальними є слова основоположника методики початкового навчання рідної мови К.Д. Ушинського про те, що «читати - це ще нічого не означає; що читати і як розуміти прочитане – ось у чому головна справа» [7, с. 27].

Постановка цілей читання і виконання читацьких дій становлять найважливіші компоненти читацької діяльності. Не менш значущим компонентом читацької діяльності є коло читання - світ книг і творів, який пропонується учням для ознайомлення. Програмне читання задано укладачами-методистами в підручниках, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, це так зване обов'язкове читання. У компетенції вчителя - запропонувати дітям змістовний і доступний для їхнього віку репертуар позапрограмного читання, дати рекомендаційний

список позакласного читання дітям і їхнім батькам. Учитель є керівником дитячого читання, тому його вміння дібрати потрібний дитині, кількісно доступний і якісно перевірений обсяг і перелік дитячих книг впливає на формування і розвиток читацької самостійності школярів. Знання книг - це перший закон формування читача, закон-аксіома, який стосується передовсім самого вчителя, а потім і його учнів. Якими законами керується вчитель у процесі складання кола позакласного читання? Ми сформулювали такі рекомендації-умови:

- вікових обмежень;
- вікових відповідностей;
- вікової перспективи;
- тематичного багатства;
- жанрового розмаїття.

Вікові обмеження актуальні щодо читачів-початківців: не все, що зрозуміло дитині в читанні дорослих, буде зрозуміло йому в самостійному читанні. Тому початківцям читачам пропонують малооб'ємні книги картинних і ігрових дизайнерських типів. Вікові обмеження пов'язані і з проблематикою: діти не вміють аналізувати взаємини дорослих, не вміють давати оцінки деяким громадським явищам. Треба поспостерігати, що слухають діти із задоволенням, запитати в них, про що вони хочуть читати. Закон вікових відповідностей допомагає скласти бібліотечку улюблених книг читачів певного віку. В улюблені твори письменник вклав дитячі потреби, він зберіг і «пам'ять дитинства» щодо почуттів і переживань дитини, точно схарактеризував суть дитячого темпераменту і характеру, він пояснив вчинки і стосунки людей

так достовірно для дитини, що став читачеві кимось іншим, довірителем, порадиником, захисником. Закон вікової перспективи зобов'язує включити в дитяче читання твори загальної літератури, щоб розширювати в читача кругозір, торкаючись «зони найближчого розвитку» (Л.С. Виготський).

Закон тематичного багатства дитячого читання передбачає, що вчитель запропонує школярам не менше п'ятнадцяти широких тим з більшою кількістю різноманітних проблем: дитинство, сім'я, шкільне життя, чудеса і чарівництво, пригоди і подорожі, праця, професії і заняття, життя відомих людей, людина і природа, картини рідної природи, батьківщина велика і мала, інші країни, світ знань, світ мистецтва, світ людських взаємин, народна мудрість тощо [35].

Усередині кожної теми треба шукати доступну проблематику, забезпечуючи школярам книжкове знання про всі світи, у яких вони існують: це світ дитинства, сім'ї та докільця, світ природи, соціальний світ і віртуальний, фантастичний світ. При цьому не можна заохочувати занурення читача в якийсь один зі світів, найчастіше - казковий, віртуальний, діти повинні дізнаватися про живу дійсність і вчитися орієнтуватися у світі реального людського співжиття. Головна мета тематичної різноплановості читання - через книгу передати різноманіття світів і досвід людської життєдіяльності.

Закон жанрового розмаїття передбачає знайомство школярів з малими і об'ємними жанрами усної народної творчості, велику різноманітність авторських творів пропонують нам письменники Прикарпаття, які пишуть і для дорослих, і для дітей: С. Пушик, М.

Войцехівська-Павлишин, С. Процюк, Я. Ярош, Я. Ткачівський, М. Яновський, Н. Чир, Н. Попович. Є прикарпатці, які творять на просторах тільки дитячої літератури, а саме: О. Овчар, Г. Бритвак, В. Багірова, Л. Пилипюк та інші.

Школярам треба пропонувати такі жанри, як художні та пізнавальні розповіді, нариси-описи, статті-роздуми, спогади й автобіографії. Особливо багато в дитячій літературі віршованих різновидів творів: віршовані розповіді, балади, поеми, лірика пейзажна, портретна, гумористична, сатирична, психологічна, обрядова, медитативна.

Читацька самостійність проявляється як якість особистості, психологічне новоутворення: школяр без примусу з боку дорослого вибирає книгу для самостійного читання, залежно від інтересів, уміє її швидко і якісно прочитати, відтворити зміст і оцінити значущість читання для себе, знає і обмірковує всі доступні джерела читання, названі раніше теми і жанри літератури. З цього перехідного віку з дитинства в шкільний вік у школяра формуються читацькі інтереси, звички, традиції, в тому числі, наприклад, запам'ятовувати крилаті фрази з художніх творів і цитувати їх, виокремлювати улюблених авторів, шукати їх книги, знаходити додаткову літературу з предметів, електронні джерела знань [24].

До кінця навчання в середній школі складається читацька компетентність школярів: читацький (літературний) кругозір (знання книг), культура читацької діяльності (ознайомлювальне розглядання книги, читання та обдумування, читання-

спілкування), навчальні та особистісні мотиви звернення до нових книг, нових джерел читання.

Рівні сформованості читацької компетентності та самостійності учнів можна провести за такими показниками:

- наявність розвинених способів і якостей навички читання;
- знання авторів, назв творів, тематики і жанрів;
- уміння ставити запитання по тексту, відповідати на запитання;
- уміння виокремити потрібне місце в тексті за завданням;
- складання композиційного плану твору;
- пояснення значення слів у прямому і переносному (образному) значенні;
- знаходження авторських ідей у тексті і формулювання ідейного змісту твору своїми словами;
- рефлексивна здатність, об'єктивна оцінка отриманих у процесі читання результатів навчання, розвитку та виховання тощо [25, с. 7].

Знання книг (авторів, назв, тем і жанрів) у кожного дорослого і юного читача є суто індивідуалізованим показником, як і навички читання. Вимоги, на які можна орієнтуватися, названі в програмах навчання, і насамперед - це повноцінні навички читання.

Правильне (безпомилкове) і побіжне (приблизно сто слів за хвилину вголос) читання можна називати технічно грамотним. Головна якість - свідомість читання – проявляється в умінні передати зміст адекватно авторському задуму. Підсумковою якістю навички називається виразність читання, тобто прагнення інтонаційно грамотно висловити думки і почуття, закладені в

творі. Остання якість має природно проявлятися у процесі читання художніх текстів.

У виховному плані важливо, щоб учитель не був зверхнім над дітьми як кваліфікований, багатознаючий фахівець, а представляв би собою досвідченого читача, який разом з читачами-початківцями дивується яскравому образу, вдалому художньому слову, намагається розшифрувати закодовану у словах чужу мову і зробити її своєю, якщо вона подобається, зробити її зрозумілою і близькою, якщо вона написана давно. Учитель як посередник між дитиною і книгою може відкрити новим поколінням читачів очі на те, як цікаво пізнавати в тексті людину, бо книга - це «духовний заповіт одного покоління іншому, порада вмираючого старого юнакові, який починає жити, наказ, який передається вартовим, котрі збираються на відпочинок, часовому, який заступає на його місце», «племена, люди, держави зникали, а книга залишалася» (А.І. Герцен) [7, с. 86].

Повага до книги як до чужої праці та творчості, а також до процесу читання, до своєї праці, що приносить користь і задоволення, вчитель виховує в школярів усієї своєю професійною діяльністю. Навіть тим, як він дивиться на книгу, як тримає її в руках і перегортає сторінки. Що становить методичну сутність компетентного читача-педагога? Самому треба добре знати літературу, володіти культурою читання і не припуститися дидактичних помилок, що провокують у дітей небажання читати.

Читання як цілісний процес розвиває всі підсистеми особистості: фізіологічну, психологічну, духовну. Розглядати читання редукувати - значить спрощувати підхід до цього

складного феномену. Розвиток особистості є вищою комунікаційною метою в педагогіці читання [13, с. 24].

Багатьма дослідниками, педагогами виокремлені такі соціальні функції читання. Головна - екзистенційна, яка виражається в тому, що читання - це завжди вибір свого подальшого існування, накопичення власного «Я». Катарсична функція має на увазі емоційний збагачення особистості, очищення духу через глибоке співпереживання змісту тексту. Ідентифікаційна функція проявляється в можливості ототожнити себе з різними персонажами, подумки реалізувати варіанти життєвих або віртуальних сценаріїв і, співвідносячи себе з ними, визначити своє місце в соціумі. Ці три функції є сутнісними для читання як духовної комунікації [29, с. 154].

Удосконалення читацької культури може бути тільки тоді, коли розвиваються і вчитель, і учні з урахуванням зони найближчого розвитку і відповідно до своїх індивідуальних особливостей. Для кожного віку - своя мотивація розвитку. Нині найсильніша мотивація для майбутнього педагога - не відстати від молодих читачів. Чому? Інформаційним суспільством, в якому живе нинішнє покоління, мобільний Інтернет сприймається як частина екосистеми людини XXI століття, він створив нову парадигму освіти - на відстані витягнутої руки. Це нова культура, яка полегшує соціалізацію. Доступність джерел читання, їх зростаюча значущість, інформаційні та комунікаційні технології полегшують отримання освіти. Освіта в інформаційному суспільстві переживає явища диференціації, індивідуалізації, персоніфікації, відкритості, активної ситуативності, спонтанності:

хочу дізнатися прямо тут і вже [22, с. 52]. Для сучасних дітей і студентів інтернет як співрозмовник доступніший, аніж книга-співрозмовниця. Однак учитель з книгою в руках, як і раніше, зобов'язаний показати неминуще значення цього засобу навчання.

Сучасні школярі рідше ставлять запитання «що?» і «чому?», Вони самі знайдуть відповідь, але питають «як?» і «навіщо?». Зміщення акцентів в освіті на практичну цілеспрямовану і вмотивовану діяльність зобов'язує педагога постійно підвищувати свою кваліфікацію, в тому числі і насамперед через самостійну читацьку діяльність, яка забезпечує справжнє самоосвіта.

Отже, усе це свідчить про те, що питання про формування читацьких інтересів і культури читання особистості стає стійкою потребою уже з молодшого шкільного віку, позаяк у цей період закладаються основні читацькі вміння та навички, які вимагають вмілого педагогічного підходу з урахуванням ступеня начитаності учнів, їх читацьких запитів і літературних схильностей. За таких обставин сучасний педагог - фахівець з управління читацькою діяльністю учнів, розробник конкретних навчальних програм, спрямованих на розвиток розуміння навчального матеріалу, будь то науково-популярний або художній текст. При цьому читацька кваліфікація педагога цілком визначає читацьку компетентність дітей. Тому проблема читацької культури магістрантів надзвичайно важлива для підготовки їх як майбутніх педагогічних кадрів.

1.3 Методологічні засади літературного красзнавства

Українське краєзнавство має глибокі коріння і давні традиції, започатковані ще у часи Київської Русі легендарними літописцями. Чимало ґрунтовних описів рідної землі з'явилося в період козаччини. Вагомий і безцінний внесок у розвиток краєзнавства зробили майстри художнього слова, провідні вчені минулого – Т. Шевченко, Леся Українка, Г. Сковорода, І. Франко, І. Котляревський, М. Драгоманов, П. Куліш, О. Левицький, М. Костомаров, М. Максимович, О. Лазаревський, О. Маркович, В. Пассек, М. Закревський, М. Аркас, П. Єфрименко, М. Грушевський, М. Берлинський, Д. Яворницький, Ф. Вовк, П. Чубинський, М. Біляшівський, Ю. Сіцинський, Д. Багалій і багато інших.

Аналіз основних напрямів досліджень рідного краю в 1920-х роках показує, що цей період був одним з найважливіших етапів у розвитку краєзнавства. Саме тоді були закладені науково-методичні та організаційні основи краєзнавчої роботи, підготовлені провідні фахівці в цій галузі знань, створені численні науково-дослідницькі установи краєзнавчого профілю, громадські об'єднання краєзнавців-аматорів. Подібний стан справ дав підставу низці провідних сучасних учених-істориків вважати період 1920-х – поч. 1930-х років «золотим часом краєзнавства».

У Галичині вперше термін «краєзнавство» ужив 1892 р. Іван Франко у своїй науковій історіографічній праці «Галицьке краєзнавство». Автор тут не тільки захоплюється розвитком краєзнавства в Європі, зокрема в Німеччині, але пояснює причини (які були властиві і радянському тоталітарному режимові), чому

«ми, галичани, донедавна дуже мало відчували цю потребу», бо «австрійський уряд, приєднавши Галичину, не дуже дбав про піднесення в ній краєзнавства, яке легко могло б пробудити у її мешканців надто велику любов до свого краю, небезпечні думки про давнє і недавнє минуле... Все то були справи небажані для уряду, тому на них не звертали уваги, тримали їх у таємниці і старалися не допустити до відома широкого загалу» [59, с. 23]. Нині відомі і досліджені імена 33-х представників світської і духовної інтелігенції, які у ХІХ - на початку ХХ ст. зробили вагомий внесок у вивчення Прикарпатського краю та збереження його історико-культурної спадщини, зокрема в розвиток етнографічних, історико-археологічних досліджень, організацію крайових народознавчих виставок та музеїв. Найбільш відомі імена таких українських дослідників краю: М. Бучинського, І. Вагилевича, Ф. Вовка. Л.Гарматія, В. Гнатюка. Ю.Целевича, Б. Заклинського, І. Шараневича. В. Шухевича. І. Крип'якевича.

Історична і краєзнавча спадщина минулого, особливо діяльність секцій НТШ, є прикладом для організації краєзнавчої діяльності в останні десятиріччя ХХ ст.

Важливі сторінки у літопис історичного краєзнавства України вписала у 20-х роках минулого століття наукова і творча інтелігенція м. Харкова, який тоді був столицею. Саме Харківська Слобожанська Комісія виступила з ініціативою і 25-28 травня 1925 р. провела Першу Всеукраїнську краєзнавчу конференцію, у якій брали участь 75 делегатів від 22-х місцевих краєзнавчих центрів з усіх регіонів України. Але з початку 1930-х років за умов посилення радянської влади на шляху розвитку краєзнавства

виникли серйозні перешкоди. За умов згорання політики українізації низка краєзнавчих організацій було розпущено і заборонено, а їхніх керівників, деяких вчених було безпідставно звинувачено у відході від марксистських принципів, навіть у націоналізмі, і репресовано [56, с. 45].

Зрозуміло, що проблеми відродження національного краєзнавства стали можливими лишень у часи перебудови, а потім у час розбудови державності незалежної України. Завдяки наполегливості й ініціативі відомого державного діяча, Героя України, академіка НАН України Петра Тимофійовича Тронька, за підтримки широкої громадськості 27 березня 1990 р. відбувся I Всеукраїнський краєзнавчий з'їзд, який утворив Всеукраїнську спілку краєзнавців і затвердив її Статут. Головою Спілки обрано П. Тронька [9, с. 31].

Значний вклад у розвиток загального краєзнавства у другій половині ХХ ст. внесли викладачі першого вишу на Прикарпатті - нині Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. З майже 30 вчених, які працювали і продовжують дослідження в різних напрямках краєзнавства, особливо помітні здобутки в історичному краєзнавстві. Так, у 1960 рр. більшість викладачів історичного факультету брала участь у написанні краєзнавчих нарисів з історії населених пунктів до «Історії міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область» (1971). У 1977 р. доцент цього ж факультету Ярослав Мельничук виступив ініціатором створення Народного музею освіти Прикарпаття, організатором якого став історик-краєзнавець Богдан Гаврилів.

Провідним дослідником у галузі літературного краєзнавства став професор Володимир Полєк, а знавцем і популяризатором пам'яток історії та культури Прикарпаття, зокрема мистецтва Давнього Галича, професор Михайло Фіголь.

Професор Володимир Полєк був одним із найвідоміших дослідників історії нашого краю, почесним членом Спілки краєзнавців Прикарпаття. Починаючи з 1959 р., він опублікував чимало досліджень про різноманітні історичні події, про видатних діячів культури, мистецтва та літератури Івано-Франківщини та людей, чиє життя і діяльність тісно переплелися з нашим краєм [43, 44, 46, 47]. У багатьох випадках він був першим, хто розповів сучасникам про призабутих визначних діячів минулого, значно доповнюючи відомості про їхній життєвий шлях.

В. Полєк – людина енциклопедичних знань, невтомний ратай на полі української історіографії. Про це свідчить навіть вибірковий перелік його досліджень: «Образ О.Довбуша у польській літературі» (1988), «Повстання Мухи у науковій і художній літературі» (1990), «Іван Крип'якевич на Прикарпатті» (1991), «Іван Крип'якевич у бібліографії» (1991), «М.Грушевський і Гапичина» (1991), «Зарубіжні голоси про козацтво» (1992), «Ю.Целевич у зарубіжній історіографії» (1993) тощо.

Як літературознавець професор В.Полєк досліджував історію української літератури Х – XVIII століть, зв'язки видатних постатей української та світової культури із Західною Україною. Його перу «лежать такі праці, як «Іван Франко на Прикарпатті» (1966), «Літературно-меморіальні місця Івано-Франківщини» (1971), «Літературно-мистецькі місця Івано-Франківська, Покуття

і Гуцульщини» (1989), «Літературно-мистецькі місця Галича, Опілля і Бойківщини» (1989), «Тарас. Шевченко і Прикарпаття» (1991), цінне дослідження «Українська література у зарубіжній критиці і перекладах» (1998), підручники для студентів-філологів «Історія української літератури X – XVII століть» (1994) та «Історія української літератури XVIII ст.» (1999) тощо.

По-різному склалася доля книжок і статей професора В. Полека. Його перша праця «Літературне Прикарпаття» має драматичну долю. 1963 р. у зв'язку з ліквідацією Івано-Франківського обласного книжково-газетного видавництва її гранки були передані до львівського видавництва «Каменярь». Але за доносом весь тираж львівського варіанту був знищений, бо в ньому побачили прояви «українського буржуазного націоналізму». Залишилося тільки декілька сигнальних примірників. Але вчений знайшов у собі мужність і далі працювати, розкриваючи невідомі сторінки історії рідного краю [31]

Науковим подвигом краєзнавця Володимира Полека є укладений ним «Біографічний словник Прикарпаття» [42], який заслуговує найвищої оцінки краян. Адже вчений зібрав кілька тисяч біографічних довідок визначних уродженців Прикарпаття та видатних людей, чиї життя і творчість так чи інакше були пов'язані з нашим краєм. Це енциклопедичне видання, яке у багатьох випадках є поки що єдиним джерелом інформації про деяких українських і зарубіжних діячів історії та культури.

Велику увагу привертають історико-краєзнавчі праці В.Полека «Майданами та вулицями Івано-Франківська», «Коронація і корона Данила Галицького», «Сторінки | українсько-

німецьких історико- культурних взаємин», його переклад праці С.Заленського «О.О. Єзуїти в Станиславові» та інші.

1994 р. у Львові з'явився історико-культурний путівник «Майданами та вулицями Івано-Франківська», у якому проф. В.Полек уперше і найбільш повно розкрив історію обласного центру, особливо уважно зупинившись на початковій історії нашого міста. Дослідник вважає, що історія Івано-Франківська (Станіслава) почалася значно раніше офіційного літопису обласного центру. А далі автор цікаво розкрив історію окремих майданів і вулиць міста - від їх початку аж до сьогодення, розповів про архітектурні пам'ятки та місця проживання видатних мешканців нашого міста. На жаль, за браком коштів, історія не всіх площ і вулиць увійшла до цієї праці, але вчений і далі працював та публікував доповнення до свого історико-культурного путівника.

Так, у своєму найновішому дослідженні «Сторінки українсько-німецьких історико-культурних взаємин» (Івано-Франківськ, 1999) у розділі «Слідами німців в Івано-Франківську» він подав досить повну історію теперішньої вулиці Розумовського (раніше – Т.Цьоклера) і частково вулиць Незалежності (№ 85-89), Б.Лепкого (№ 9), Марійки Підгірянки (№ 54), Шухевичів (№21 - це Німецький дім) і С.Височана (№18). Слід додати, що до своєї праці «Майданами та вулицями Івано-Франківська» проф. В.Полек поставив епіграфом думку українського письменника Ф.Прокоповича про те, що і як треба вивчати в історії будь- якого міста.

До 1100-річчя стародавнього Галича проф. В.Полєк видав дослідження «Коронація і корона Данила Галицького» (Івано-Франківськ, 1998), яке поки що є найповнішим дослідженням цієї проблеми. У своїх «думках і спостереженнях неісторика», як уточнив автор, він по-новому прочитав Галицько-Волинський літопис і вперше використав «Хроніку...» Ф.Софоновича та праці австро-німецьких істориків Я.А.Гоппе і Й.Х.Енгеля. Автор переконаний, що Данило Галицький з повним розумінням історичного значення сприйняв корону від папи римського і ніколи не сумнівався у правильності свого державницького вибору. Найбільш повно на сьогоднішній день дослідив проф. В.Полєк й долю корони Данила Галицького і переробленої з неї митри єпископів Перемишля [45].

Можна вважати, що вчений першим на Прикарпатті почав досліджувати роль і місце наших земляків у діаспорі. Додатком до газети «Вперед» (1994-1996) він надрукував працю «Українська діаспора - наші земляки», у якій розкрив загальну історію нашої трудової і політичної еміграції, розповів про долю наших славних земляків в окремих країнах світу – Австралії, Австрії, Англії, Італії, Канаді, Німеччині і США, документально підтвердивши свої основні тези. По-перше, у чужому середовищі наші земляки були представниками України, пропагандистами української державницької думки і культури серед чужинців. По-друге, вони прославили Україну у світі своїми кращими здобутками в різних галузях науки і культури, зробили свій значний внесок у їх розвиток.

Своєрідним додатком до «Біографічного словника Прикарпаття» можна вважати біографічний довідник «Відомі педагоги Прикарпаття», перший том якого з'явився 1997 р. (співавтори - Дмитро Дзвінчук та Юрій Угорчак). Тут розміщено багато довідок про відомих, менш відомих, зовсім невідомих діячів, які зробили чималий внесок у розвиток освіти, літератури та культури в нашому краї, у теорію і практику шкільництва у Галичині та Україні загалом [42].

Варто також згадати і про внесок професора В.Полека у розвиток краєзнавчої бібліографії. Його перу належать бібліографічні покажчики «Марко Черемшина» (1964), «Іван Франко і Прикарпаття» (1966), «Михайло Бринський» (1968), «Етель-Ліліан Войнич і Україна.» (1970), «Композитор А.Кос-Анатольський» (1974), «Івано-Франківська обласна письменницька організація» (1985), «Михайло Павлик» (1986), «Володимир Качкан» (1990), «Федір Погребенник» (К, 1999) тощо.

Також помітне місце в когорті літературних краєзнавців Прикарпаття посідають Володимир Качкан, Іван Білинкевич, Федір Погребенник, Микола Васильчук, Василь Нагірний, Микола Дзюрак, Ігор Пелипейко, Уляна Скальська та ін. Під таким кутом важливим є здобуток Євгена Барана – ученого, українського літературного критика, літературознавця, есеїста, очільника Івано-Франківської обласної організації Національної спілки письменників України, перові якого належить понад десяток книг про письменників краю та ін. Значний вклад у розвиток історичного краєзнавства вніс історик-краєзнавець Петро

Арсенич, який є автором близько тисячі публікацій з історії та культури Прикарпаття.

Перші організаційні заходи зі створення на Івано-Франківщині власного об'єднання краєзнавців припадають на 1990 р., коли розроблено проект статуту краєзнавчого товариства імені І.Я. Франка. Але у зв'язку з тим, що з Києва надійшов Статут Всеукраїнської спілки краєзнавців, затверджений урядовою постановою, було розроблено новий статут обласної спілки, який затверджений на установчій конференції в Івано-Франківську 17 травня 1991 р. Головою обласної Спілки краєзнавців 25 березня 1991 р. було обрано одного із її засновників доктора історичних наук, професора, нині академіка Володимира Грабовецького. Провідною організацією - засновником обласної Спілки краєзнавців - стала кафедра історії України Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, яку з 1990 р. до 2013 р. очолював академік Володимир Грабовецький. Поступово в ряди обласної організації було залучено близько 150-ти краєзнавців. До її складу ввійшли науковці вишів, співробітники державних і громадських музеїв, активісти Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, відомі краєзнавці-аматори, вчителі середніх шкіл, які глибоко усвідомлюють ту істину, що для того, щоб по-справжньому любити свій край, треба спочатку його добре вивчити, а потім набуті знання популяризувати серед населення, перш за все - учнівської молоді [8, с. 339].

Нині практично в усіх районах та містечках живуть і працюють провідні краєзнавці, імена яких відомі далеко за її

межами, бо вони є насамперед авторами цікавих історико-краєзнавчих видань, організаторами краєзнавчих музеїв. Кількість книг, виданих під егідою обласної Спілки краєзнавців, перевищує 200 одиниць.

Літературне краєзнавство, будучи різновидом шкільного краєзнавства, не може бути зрозуміле в наш час поза категорії простору - культурного і мистецького. У це поняття вкладають безліч відтінків, явних і прихованих смислів, кажучи про ментальність українського народу, підкреслюючи безкраї простори України, що впливають на ставлення до природи і соціального життя.

Завдяки літературному краєзнавству учні та студентство конкретизують свої знання про літературний процес, осмислюють відображені в літературі духовні пошуки попередніх поколінь, представляють загальну картину культурного життя краю. Це дає можливість проникнути у творчу душу письменника, досягнути його творчий метод, ідеали, смаки й уподобання, світогляд, що важко здійснити на інших дисциплінах з літературознавства.

Важливим джерелом побудови системи освіти, яка б забезпечила реалізацію окреслених державою вимог, може стати педагогічний досвід українського народу в галузі освіти і виховання зростаючих поколінь, зокрема його концептуальне осмислення знайшло відображення в українській педагогічній думці кінця ХХ – початку ХХІ століть. Так, Б. Ступарик, В. Струманський, М. Стельмахович розглядали краєзнавство як важливий засіб національного виховання і підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Так, на основі докладного аналізу історико-педагогічної літератури і власного педагогічного досвіду Б. Ступарик обґрунтував мету і завдання національного виховання юнацтва за сучасних умов. При цьому вчений наголошував, що національна система виховання, національна історія, географія, музика, література, фольклор, мистецтво мають стати основою навчально-виховної роботи в школі, у позашкільних установах та організаціях. Діти мають одержувати основи національної культури, освоювати традиції, обряди, звичаї, які створювалися народом упродовж його багатовікової історії, а це дасть змогу забезпечити всебічне вивчення рідного краю, його минулого і сучасного, поєднувати одержані знання із культурою народів світу [52, с. 164].

З-поміж різних форм краєзнавчої роботи центральне місце посідають екскурсії, які якнайкраще сприяють національному вихованню, формують національну свідомість підростаючого покоління. Організовувати їх потрібно передовсім у ті місцевості, які пов'язані з історичними подіями. Однак у педагогічній практиці вчителі не завжди приділяють екскурсіям належну увагу.

Невипадково і досить слушно Б. Ступарик підкреслює, що одним із головних недоліків національної школи є відірваність теорії від практики, і зазначає, що одним із шляхів усунення вказаного недоліку є педагогічне просвітництво батьків, розуміння ними ролі краєзнавства у формуванні дітей. Саме сім'я має значні виховні можливості організації і проведенні вільного часу, зокрема, у всебічному вивченні рідного краю, його минулого і сучасного. При цьому наголошує, що тематика екскурсій повинна

бути розроблена педагогами школи і рекомендована батькам. Вона має сприяти пізнанню дитиною навколишнього світу, пов'язувати знання, отримані в школі, з практичною дійсністю. Для того, щоб виконати це завдання, самі батьки мусять пригадати собі те, що вони вивчали в школі, поглибити знання з певних ділянок навчальних програм [53, с.43].

На думку В.П. Струманського, педагогічне значення краєзнавчої роботи полягає в тому, що зібраний фактологічний матеріал дуже результативно може використовуватись на уроках в контексті освітньої, виховної і розвивальної функцій навчання. На його основі можуть складатись різні ілюстраційні, такі, що унаочнюють пізнавальний процес, матеріали: карти, схеми, діаграми, таблиці, макети, муляжі; виготовляються роздаткові матеріали (копії газетних статей, цитат з книжок і витяги з документів, листівки, бюлетені, зразки натуральних предметів та ін. [51].

Місцевий матеріал, окрім навчальної, має високу віддачу і при використанні його у виховній роботі в позаурочний час. Зокрема – під час проведення краєзнавчих вечорів і конференцій, вікторин, олімпіад; в організації зустрічей з цікавими людьми, місцевими письменниками; через випуск стінгазет, краєзнавчих альманахів.

Вивчаючи рідний край, студентство набуває і закріплює навички пошукової, дослідницької роботи; у юнацтва формуються почуття людинолюбства, колективізму, громадської відповідальності.

Забезпечується їх прилучення до посильної громадської корисної праці, зокрема, через виконання доручень дослідницького та інформативного характеру від господарських підрозділів, наукових організацій, громадських об'єднань. Визначні педагоги кінця ХХ початку ХХІ століття зробили висновок, що, здійснюючи краєзнавчу діяльність, поєднуючи її з організацією прогулянок, екскурсій, туристичних походів, необхідно дотримуватись певних методологічних засад. Процес пізнання краю має починатися з власного середовища. Дитина повинна знайомитися з найближчим для неї оточенням, вивчати найближчу околицю, а потім знайомитися з місцевістю, краєм, батьківщиною, державою [50].

Ідеї, викладені у наукових працях Б.М. Ступарика, В.П. Струманського, М.Г. Стельмаховича, є актуальними для здійснення навчально-виховного процесу та організації дозвілєвої діяльності учнівської та студентської молоді засобами літературного краєзнавства за сучасних умов.

Отже, літературне краєзнавство виконує в суспільстві високі соціокультурні функції: активізує інтерес до вдумливого читання, широко стимулює літературну освіту, зберігаючи і передаючи культурні вітчизняні традиції та цінності, забезпечує патріотичне і морально-естетичне виховання особистості. Зокрема, сучасне краєзнавство Прикарпатського краю має оригінальне теоретичне підґрунтя і здатне продемонструвати великий культуротворчий потенціал.

Висновки до першого розділу

За складних політичних та соціально-економічних умов, у яких перебуває наша держава, все більш гостро постає питання про самореалізацію кожної людини. Для цього їй потрібні глибокі знання - як професійні, так і загальноосвітні, розвинутий інтелект, широкий світогляд, вольові якості, комунікативна компетентність тощо. Одним із головних засобів розвитку особистості, її інтелекту, культури, здобуття і поглиблення знань є читання. Без читання немислима інтеграція особистості в багатонаціональну культуру, що включає весь комплекс духовних, матеріальних, інтелектуальних рис, систем світогляду, традицій, що характеризують суспільство.

У традиційній психологічній і педагогічній теорії часто зустрічається думка, що література є самодостатнім явищем, здатним самим фактом свого існування розвивати в читача високу якість художньо-естетичного сприйняття і стійкий читацький інтерес. Однак аналіз масової практики відзначає падіння інтересу до читання, це особливо характерне для юнацтва. У зв'язку з цим проблема розвитку успішної читацької діяльності, яка визначає якісний стан інтересу до художньої літератури, набуває особливої актуальності і стає об'єктом наукових досліджень.

Очевидно, що важлива не тільки кількість, а якість читання, тобто недостатньо багато читати, потрібно усвідомлено підбирати літературу. Ф. Петрарка вважав «тільки істинно хороші книги варті того, щоб їх читали. Підживлювати свій розум багатьма книгами без усякого вибору – значить позбавити його власної сили

польоту і навіть зовсім згубити його». З вищесказаного підсумовуємо, що формування читацьких інтересів є дуже важливим на сьогоднішній день.

Краєзнавство являє собою інтегративний компонент змісту освіти студентства, що представляє систему знань про рідний край і діяльність їх щодо пізнання і позитивного перетворення світу. І також сприяє реалізації загальнодидактичного принципу зв'язку навчання і виховання з життям з урахуванням провідних тенденцій у сучасній освіті.

Літературне краєзнавство - специфічна галузь знання про літературу, це та ж історія літератури, але відрізняється особливим добором матеріалу, особливим аспектом його розгляду. Цей напрям відкриває здобувачам освіти прекрасне в навколишньому світі, у людях і природі рідного краю, пробуджує у них почуття любові до малої батьківщини. Літературне краєзнавство дає змогу вивчати матеріал, якого студенти не знайдуть у навчальних програмах, воно сприяє розвитку розумової активності, викликає стійкий інтерес до художнього слова.

РОЗДІЛ 2

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІКИ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРНОГО КРАЄЗНАВСТВА ПРИКАРПАТТЯ

2.1 Літературний простір Прикарпаття

Зміст краєзнавства полягає у вихованні любові до малої батьківщини, почуття єдності зі своїм краєм. На жаль, сучасна людина втрачає єдність як з малою батьківщиною, так зі світом взагалі. Світ стає космополітичним. Людина погоджується на втрату національної ідентичності заради вигоди та комфорту. Існують такі тенденції і на Прикарпатті, проте мешканці регіону ще залишаються вірними своїм традиціям. І тому сьогодні як ніколи назрілим є питання про роль літературного краєзнавства в розвитку читацьких інтересів прикарпатців.

Наше дослідження (з-поміж іншого) і покликане систематизувати, узагальнити творчі здобутки письменників і краєзнавців Прикарпаття. Літературне Прикарпаття репрезентоване десятками відомих та маловідомих імен, з-поміж яких – Андрусак Михайло, Андрухович Юрій, Андрушко Василь,

Аронєць Мирослав, Арсенич Дмитро, Бабій Василь, Багірова Віра, Батіг Михайло, Бойко Богдан, Винничук Юрій, Влад Марія та ін. (повний перелік авторів подано в додатку А). З-поміж цієї когорти – 12 письменників-лауреатів Шевченківської премії (Ірина Вільде, Дмитро Павличко, Роман Іваничук, Віра Вовк, Іван Малкович, Степан Пушик, Василь Герасим'юк, Ярема Гоян, Тарас Мельничук, Федір Погребенник, Роман Федорів, Микола Андрусяк) [4].

Відзначаємо жанрове розмаїття літературного процесу краю. Сьогодні його поетичну скарбницю репрезентують твори Богдана Бойка, Василя Лєсїва, Дмитра Гриньківа, Любомира Михайліва, Павла Добрянського, Василя Олійника, Ярослава Дорошенка, Іван Павліхи, Тараса Мельничука, Орест Князького, Антона Морговського, Богдана Радиша-Маринюка, Ольги Стрілець, Надії Павлик, Миколи Яновського, а також Наталії Ткачик, Дмитра Арсенича, Степана Пушика, Марії Бабій (Бренецька), Ярослава Ткачівського, Віри Багірової, Василя Рябого, Михайла Батога, Орисі Яхневич, Івана Бойчука, Ольги Слоньовської, Миколи Васильчука, Нестора Чира, Івана Гавриловича, Ганни Дорошенко, Ігоря Гаврилюка, Галини Турелик, Василя Ганущака, Неоніли Стефурак, Володимира Гросевича, Оксани Тебешевської, Надії Дички, Богдана Дичука, Івана Стефурака, Оксани Зеленчук-Рибарук, Ярослава Ясінського, Василя Карп'юка, Любомира Стринаглюка та ін.

Проза представлена такими іменами, як Михайло Андрусяк, Ольга Бабій, Мирослав Аронєць, Ольга Деркачова, Василь Бабій, Віра Багірова, Василь Тулай, Марія Вайно, Марія Ткачівська,

Марія Дзюба, Володимир Качкан, Володимир Морозюк, Микола Симчич, Леся Пилип'юк, Олександр Смоляк, Степан Процюк, Богдан Томенчук, Галина Христан та ін.

Як есеїст відбулися Василь Бабій, Іван Цепердюк, Євген Баран, Володимир Качкан, як літературні критики – Євген Баран, Дмитро Юсип, Степан Хороб та ін. [3].

Виокремлюємо письменники Прикарпаття, які працюють на ниві дитячої літератури.

Бабкіна Катерина (22 липня 1985, Івано-Франківськ) – український письменник: поетеса, прозаїк, сценарист та драматург. Автор чотирьох поетичних збірок, двох дитячих книжок, збірки оповідань та роману.

Зі слів Катерини: «Вірші виникають самі собою – беруть і вилазять. Їх треба правильно записати, красивими словами, акуратно щодо мови, з повагою до емоцій, досвідів і до читача. Майже не редагую їх, ні. З прозою трошки інакше. Сам метод роботи. Але, в цілому, принцип душевної праці тут один. Воно просто з'являється в голові, а за тобою – лише правильно його випустити» [1].

Творчість:

- «Вогні святого Ельма» (поетична збірка, 2002);
- «Гірчиця» (поетична збірка, 2011);
- «Знеболювальне і снодійне» (поетична збірка, 2014);
- «Лілу після тебе» (збірка оповідань, 2008);
- «Соня» (роман, 2014);
- «Гарбузовий рік» (дитяча повість, 2014);

- «Шапочка і кит» (дитячі вірші, 2015).

Віра Багірова (15 липня 1948, Слобідка-Більшівцівська) – українська письменниця, поетеса, авторка віршів, пісень, казок, оповідань. Віддає перевагу дитячій тематиці та творам релігійного спрямування [26].

Творчі набутки

- «Їхав автобус» (1978, поетична збірка)
- «Водограї» (1980, поетична збірка)
- «В'язанчик» (1985, проза)
- «В'язанчик та Чугайстрова сопілка» (1992, проза)
- «Бубликовий куш» (1989, прозова збірка)
- «Бог любить нас» (1996, поетична збірка релігійного спрямування)
- «Хай Бог вас береже» (1999, поетична збірка релігійного спрямування)
- «Творіння божої краси» (1993, поетична збірка релігійно-світського спрямування)
- «Гуцулик» (1997, прозова збірка)
- «Церковна абетка» (1993, поетична збірка релігійного спрямування)
- «Ялинка» (поетична збірка)
- «Анелі» (поетична збірка)
- «Славення» (поетична збірка релігійного спрямування)
- «Свята земля» (2000, проза)
- «Вишиванка» (2009, поетична збірка)

Бандурак Володимир Юрійович (23 вересня 1915, Городенка – †4 листопада 1982, Коломия) – український радянський письменник, громадський діяч, педагог. Бандурак став відомим за своїми нарисами, фейлетонами та добірками гумористичних оповідань для дітей.

Наразі відомі з десяток збірок Володимира Юрійовича Бандурака:

- «Як бичка на суддю вивчили» (1958)
- «Лис Микита і нова крисаня» (1960)
- «Лесь Мартович сміється» (1961)
- «Козацька дитина» (оповідання з козацької бувальщини)
- «Під високими Татрами» (1967)
- «Червоні легіні» (1968, нариси)
- «Під Татрами» (1970, оповідання)
- «Чарівне горнятко» (1971, збірка казок)
- «Оповідання про Леся Мартовича» (1977, оповідання)

Іван Боднарчук (21 травня 1910, Чернятин – † 1990, Торонто) – український письменник, диригент хорів, педагог, журналіст та громадський і культурний діяч. Відомий в середовищі діаспори діяч, укладач навчальних книжок та фундатор різних українських товариств.

Загалом, з-під пера Івана Боднарчука вийшли книжки:

- «На перехресних шляхах» (1954)
- «Кладка» (дитячі новелі видані в 1956 році), «Ми тут перші», «Коляда в діда Миколи»
- «Знайомі обличчя» (збірка оповідань видана в 1961 році)
- «Друзі моїх днів» (збірка новел видана в 1967 році)

- «Далекі обрії» (збірка оповідань видана в 1968 році)
- «До рідних причалів» (репортажі з обстеження шкіл в Канаді видана в 1979 році – відзначена премією ім. І.Франка)
- «Заобрійні перегуки» (збірка оповідань з видана в 1984 році)
- «У дорозі життя» (повість, з життя емігрантської молоді, видана в 1986 році)
- «Розквітлі сузір'я» (повість, 1987)
- «У вікнах життя» (збірка оповідань видана в 1990 році – відзначена відзначена на конкурсі ОПЛДМ).

Посмертно видано книжки:

- «На весело» (збірка гумору видана в 1991 році - під псевдонімом Іриной Чабанчук)
- «Над Черемошем» (п'єса-драма видана в 1992 році - останній твір написаний Іваном Боднарчуком і ним же підготовлений до друку)
- «Квіточка прибраній матусі» (п'єси для шкільної молоді видані в 1993 році).

Галина Бритвак (27 січня 1953, Коломия) – українська письменниця, поетеса, публіцист.

- Збірка оповідань «Пригоди песика пекінесика»
- «Маленька помічниця»
- «Мрії збуваються»
- «Познайомимось знову»
- «Чуйко хазяйнує»
- «День народження»
- «Неспокійна ніч»

- «Давня історія про пекінесів»
- «Роздуми Чуйка»
- «Чуйко показує свій характер»

Поезії Галини Бритвак:

- «Моїй матері»
- «Моя любов»
- «Я запитала у душі:...»
- «Дитя мале - душа відкрита...»

Проза життя Галини Бритвак:

- « Народитися знову»

Юрій Винничук (18 березня 1952, Станіславів) – український письменник, поет, перекладач, упорядник книжок, редактор видань, публіцист, мовознавець, літератор, критик, громадський діяч. Відомий своєю багатогранною та плідною літературною працею.

Дитячі книги:

- «Гопля і Піпля» (2008)
- Серія «Казкова скарбниця» (з 2002; 3 книжки у серії),
- «Історія одного поросятка» (2005)
- «Балакуче яблучко та інші історії» (2016)
- «Метелик вивчає життя» (2016)
- «Перекладенець» (2016)
- «Лежень» (2016)
- «Чеберяйчики Гопля і Піпля» (2016)
- «Казки зі Львова» (2017)
- «Чудернацькі казки» (2017)

- «Казки веселі і сумні» (2018)
- «Цукровий півник» (вересень 2018), віршована казка

Володимир Гросевич (11 листопада 1960, Комарів) – український письменник, поет, педагог, громадський діяч. Володимир Іванович - яскравий взірець української сільської інтелігенції.

Ним було написані поетичні збірки:

- «Фрески поживклих листків» - 2002
- «Малює Ліза сонечко» - 2004
- «Янголи у вікні» - 2008

Андрій Гураль (26 січня 1948, Любша) – український письменник, поет, художник.

- «Я маленька українка» (1992 рік, повністю відредагована та ілюстрована автором, збірка віршів для дітей)
- «Ти не стій, лелеко, не дрімай»
- «Я маленька українка»
- «Три брати»
- «Вербові котики»
- «Котик»
- «Лисиччині рукавички»
- «Їжачок»
- «Хвалько»

Ганна Дорошенко (1 червня 1954, Івано-Франківськ) – українська поетеса, прозаїк, педагог і громадський діяч. Лауреатка премії імені Б. Ступарика.

Творчі набутки: «Квіт щастя», «Секрети писанкарства», «Дівчинка Оксанка – чудова писанкарка», «Білі квіти самотності», «Чарівна

птаха з Богом говорила», «Гра-загадка», «Як Тур карпатський з сонечком зустрівся», «Вічна писанка», «Як з диво-писанки творився білий світ», «Як писанка людей і звірів помирила», «Колискова для сонечка», «Дівчинка Оля з Чорного моря», «Сміливець Максимко», «Як діва-воїн боронила світ», «Оксанка-франківчанка» та ін.

Володимира Жуковецька (5 травня 1871, Велика Вільшаниця – †1940, Коломия) – маловідомий українська галицька дитяча письменниця та вчитель. Писала під літературним псевдонімом Вільшанецька.

Дитяча творчість: «Оповідання для найменших» (1932), «Війна» (1933), п'єси «Мати» і «Цигани» (обидві – 1935).

Євдокія Кіпріч (7 червня 1988, Княжолука) – українська письменниця, поетеса. Перша повноцінна поетична збірка «Світку мій коханий» .

Олександра Копач або *Леся Копач* (Яворська) (1913, Городенка – 12 липня 1989) – українсько-канадійська письменниця, поет, педагог, науковець, публіцист-літератор та громадський діяч.

- «Хлопчик із казки» (оповідки-новели для дітей, 1986 рік)
- «Богатирі стародавньої України» (історичні нариси для дітей з історії України, 1982 рік)
- «Неповторні дні» (1960);
- «Мовостиль Ольги Кобилянської» (1972)
- «На княжій горі»
- «Багатирі» (1984)
- «Мініятюри» (1988) (новели-роздуми з життя)

Лембрик Ірина Степанівна (1 серпня 19480, село Карапчів, Івано-Франківськ) – українська поетеса, літератор, педагог. Лауреат премій імені Марії Підгірянки.

Ірина Лембрик авторка поетичних збірок:

- «Кораблик на хвилях» (1994);
- «Сплітає Мойра нить» (1996);
- «Сонячна князівна» (1997);
- «Жоржиновий перстень» (2000)
- «Причастя вогню» (2003);

Людкевич Марія Йосипівна (7 січня 1948, Нижня Липиця) – українська поетеса, педагог, журналістка. Лауреат численних літературних премій: імені Маркіяна Шашкевича (1997); імені Лесі Українки (2001); міжнародної літературної премії ім. Д. Нитченка (за пропаганду українського слова, 2003); імені Павла Тичини; ім. Ірини Вільде (2010). У 2006 році нагороджена орденом Княгині Ольги III ступеня.

- 1987 – «Джмелятко» – перша збірка для дітей
- 1991 – «Левеня із міста Лева» – для дітей
- 1997 – «Левцеве товариство з міста Лева» – для дітей
- 1999 – «Домовик без черевик» – для дітей
- 1986 – «Квіткова пані» – для дітей
- 2000 – «Мудрагелія» – для дітей
- 2001 – «Мурко-жмурко» – для дітей
- 2001 – «Джмелятко»
- 2002 – «Спів пташки на фруктовому дереві» (проза)
- 2003 – «Несподіваний скарб» – для дітей

- 2003 – «Хто сміявся зі страхопуда» – для дітей
- 2004 – «Кольорові парасольки» – для дітей
- 2005 – «Шайда-байда» – для дітей
- 2005 – «Торбина Усміхненого Котика» – для дітей
- 2006 – «Крила білої хати» – для дітей
- 2007 – «Петрова гора з диким терном» (проза)
- 2008 – «Чеберейчик поміж трав» – для дітей
- 2009 – «Мирославині таємниці» – для дітей
- 2010 – «Ми на святі в левеняти» – для дітей
- 2010 – «Пізнаємо місто рідне» – для дітей

Костянтина Іванівна Малицька (30 травня 1872, Кропивник – †17 березня 1947, Львів) – українська письменниця, педагог, діячка культурно-освітніх товариств у Галичині, працювала під літературними псевдонімами: Віра Лебедова, Чайка Дністрова.

Творчий доробок Костянтини Малицької становить близько 50 літературних творів (оповідання, поезії, публіцистика і навіть п'єси), ось деякі з них:

- «Дівчина, що стала княгинею»
- «Княжна Анна - королева» → оповідання
- «Як діти яблуньку врятували» → оповідання
- «Материнська любов птахів» → оповідання
- «Не забудь мене» → оповідання
- «Соловей» → оповідання
- «Як ангел розмалював щиглика» → легенда
- «Малий гуцулик» → оповідання
- «Коза Гаїза» → оповідання

- «Втеча до Єгипту» → оповідання
- «Гарфа Леїлі» → оповідання
- «Горда пава» → оповідання
- «Трепета» → оповідання
- «Бджола Мета» → оповідання
- «Зимова казка» → вірш

Марійка Підгірянка (29 березня 1881, Білі Ослави – †20 травня 1963 Рудки, Львівська область) – українська письменниця, поетеса і педагог.

Творчий доробок письменниці надзвичайно об'ємний, ось деякі твори до прикладу: «Розповім вам казку, байку», «Гарний Мурко мій маленький», «Безкінечні казочки», «Зіллюся з серцем народу», «Краю мій, рідний», «Учись, маленький», «Три віночки», «Мелодії дитинства», «Мати-страдниця».

2009 видано найповніше зібрання творів Марійки Підгірянки великим томом «Для України вірно жиймо».

Степан Процюк (13 серпня 1964, в селі Кути, Бродівський район) – український письменник, якого вважають одним із найконтroversійніших сучасних письменників-інтелектуалів, громадський діяч, педагог. Лауреат кількох літературних премій. Окремі твори перекладалися іноземними (польська, російська, німецька, англійська) мовами [27].

Книги для дітей:

- «Степан Процюк про Василя Стефаника, Карла-Густава Юнга, Володимира Винниченка, Архипа Тесленка, Ніку Турбіну»
- «Марійка і Костик»

- «Залюблені в сонце. Друга історія Марійки і Костика»
- «Аргонавти. Третя історія Марійки і Костика»

Неоніла Стефурак (10 листопада 1951 року в м. Коломия) – поетеса Прикарпаття, відома журналістка і письменниця, лауреат міської премії ім. І. Франка, член Національної спілки письменників України.

Авторка поетичних збірок «Мелодія краплин», «За плугом сонця», «Голуби і леви», «Дикі яблука», «Кольорові гусенята», «Спалах».

Марія Ткачівська (11 серпня 1965, с. Сокіл, Галицький район) – українська поетеса, письменниця, перекладач та педагог. Лауреатка премії імені Івана Франка (2006), премії ім. В. Стефаника (2010) та конкурсу «Коронація слова 2007».

Творчість:

- «Переповнений експрес»
- «Подарунок від динозавра»
- «День відбілює ніч»
- «Тримай мене, ковзанко»
- «Обережно, діти!»
- «Перенесення часу»
- «Із циклу "Закутаність в кокон"»
- «Затемнення дня»
- «Поки сонце ще не зайшло»

Богдан Федчук (1907 – 24 листопада 1992 в Торонто, Канада) – маловідомий в Україні та знаний в еміграції (Канада) український письменник, поет, літератор-дослідник, учитель.

Найвідоміші збірки Богдана Федчука:

- «Дивні пригоди Штіфа Табачнюка».
- «Хто відгадає?»
- «Сто загадок для наших діток».
- «Хто це? Що це?».
- «Для розваги і науки».
- «Рідна книжка всім у руки для розваги і науки».
- «Для розваги і науки».
- «100 загадок для наших діток».
- «Відгадай».
- «Сто, 1867–1967, і п'ятдесят, 1917–1967».
- «Загадки».

Христан Галина (31 травня 1957 р. в селі Саджавка, Надвірнянщина) – українська письменниця, за фахом – бібліотекар, завідувала місцевою книгозбірнею. Член НСПУ з 2006 року, лауреат районної премії імені Н. Попович в номінації «література».

Творчість:

- «Старий і кіт» (збірка новел, видана в 2002 році)
- «Я вернуся» (збірка оповідань про трагічні сторінки історії національно-визвольної боротьби на західноукраїнських землях вояками УПА, видана в 2006 році)
- «Білий острів»
- «Великоднє чудо» (збірка казок та легенд Гуцульщини, видана в 2004 році)

- «Вірність» (збірка оповідань про трагічні сторінки історії національно-визвольної боротьби на західноукраїнських землях вояками УПА, видана в 2012 році).

Галина Христан не тільки новелістка, але й краєзнавець. Вона написала історичні розвідки про свого односельчанина, письменника, вченого Василя Давидюка – магістра філософсько-історичних наук, репресованого, знищеного більшовицькою диктатурою. У книзі «Страгора» було надруковано її нариси про відомих уродженців села Саджавка Михайла Сербенюка – голову Гуцульського товариства ім. Юрія Переможця, який поживає в Канаді та Івана Тороуса – засновника Спілки Української Америки. Родина Тороусів вислала у 1993 році для бібліотеки багато цінних книг і журналів. В газеті «Народна Воля» була надрукована її стаття про колишнього політв'язня радянських концтаборів, шестидесятника Володимира Андрушка. Цікавим для читачів має стати й добірочка діалектів – складена Галиною Христан на основі своїх творчих робіт (книжок) [17].

Ярослав Ярош (3 серпня 1950, Королівка, Коломийський район) – український поет, письменник, композитор і сценарист, публіцист, літературознавець, перекладач, режисер, композитор, художник та громадський діяч. Член Спілки письменників України з 1979 року.. Лауреат премій імені Мирослава Ірчана, імені М. Старицького, імені Т. Мельничука та імені М. Шашкевича (Канада).

Автор збірок віршів для дітей:

- «Перепілчина сопілка» (1981)

- «Мурашечка Адель» (1992)
- «Півник на бантині» (1993)
- «Яка сорочка у ріки» (1995)

Ірина Яцура (15 травня 1946, Надвірна – †12 грудня 2000) – українська поетеса, педагог, громадський діяч.

Авторка книг «Жоржиновий полумінь», «Передновок», «Обручка на долоні», «Тайни плаїв смерекових», «Парашути кульбабок», «Снопик літа», «З тополею до сонця помолюсь», «Байки» та збірника пісень «Фестивальний вогонь».

Степан Пушик (26 січня 1944, с. Вікторів, Галицького району Івано-Франківської області – 14 серпня 2018, м. Івано-Франківськ) – український письменник, літературознавець, фольклорист, журналіст, громадсько-культурний і політичний діяч, кандидат філологічних наук, професор Прикарпатського університету ім. В. Стефаника. Лауреат державної премії ім. Т. Шевченка, премій ім. В. Стефаника, П. Чубинського, Мирослава Ірчана, О. Копиленка, Міжнародної літературної премії імені Воляників-Швабінських Українського Вільного Університету в Нью-Йорку. Член Спілки письменників України та Українського ПЕН-клубу. Заслужений діяч мистецтв України.

Творчість: «Ключ-зілля» (1981), повісті та есеї «Дараби пливуть у легенду» (1991), новели та оповідання «Ватра на Чорній горі» (2001, відзначена першою премією Українського Вільного університету в Нью-Йорку фундації Воляників-Швабінських), повісті й оповідання «Славетний предок Кобзаря» (2001), роман «Галицька брама» (1989, 2006).

Олеся Овчар – поетеса, авторка дитячих віршів, викладач Прикарпатського Національного університету імені Василя Стефаника, лауреат міської премії ім. І. Франка (2012) в галузі літератури та журналістики (за книжку віршів для дітей «Сонячна карусель») [16].

Марта Войцехівська–Павлишин (2 січня 1963, с. Стрільче, Городенківський район) – українська письменниця, поетеса, журналіст, публіцист. Лауреат літературної премії імені Леся Мартовича.

Творчість:

- «Материнка» – (поетична збірка в 1994 році)
- «Останній вирій» – (поетична збірка в 1995 році)
- «Білі руки любові» – (збірка поезій та новел в 2000 році)
- «Бабусині оповідки» – (для дітей)
- «Посиденьки для маленьких» – (для дітей)

Лесів Василь (12 липня 1949, с. Колінці Тлумац. р-ну) – український письменник, журналіст. Член НСПУ. Автор, ведучий народознавчого телеальманаху «Вічне древо» програми «Навзаєм». Лауреат обласної премії ім. В. Стефаника.

Для дітей з під пера Василя Лесіва та пензля його дочки Марії та дружини Ганни вийшли народознавча абетка «Скарбівня» (2001) і «Чомучки» (2005), «Чому грім злосний», «Непрочитані сліди» (2003).

Нестор Іванович Чир (12 березня 1938, Новий Диків Любачівського повіту Підкарпатського воєводства, Польща – 15 жовтня 2014, Надвірна, Івано-Франківська область) – український

поет, живописець, публіцист і громадський діяч. Член Національної спілки письменників України з 2002 року. Депутат Івано-Франківської обласної ради (від 1990–2006).

Автор поетичних збірок

- «Пізнє яблуко мого саду» (1998),
- «Долоні в крапельках дощу» (2001),
- «Калиновий спалах» (2003),
- «Паморозь дивного світіння» (2008),
- «Акорди срібної печалі» (2009)
- дитячої книжки «Котячий обід» (2003).

Утім, поза увагою науковців залишилися численні постаті письменників та краєзнавців Прикарпаття, які відтворюють важливі аспекти порушеної нами проблеми, не укладено повний перелік авторів, не систематизовано каталог їхніх творів, не виокремлено здобутки краєзнавців краю, використання їхніх надбань ані в освітньому процесі вищої школи, ані у шкільній практиці тощо.

Отже, літературне Прикарпаття – це стійке динамічне масштабне явище духовного життя України, що потребує окремого ґрунтовного дослідження та використання в освітньому процесі вищої школи.

2.2 Стан читацької культури студентів-педагогів

Читання є одним з найбільш поширених видів діяльності, і в сучасному суспільстві навички читання виступають як невід'ємний елемент становлення та розвитку особистості, її навчання, професійної кар'єри.

Студентство позначає певну соціально-демографічну групу, що посідає особливе суспільне становище, роль і статус, проходить стадію соціалізації. Сьогодні воно є джерелом поповнення кваліфікованих кадрів та інтелігенції. Загальна діяльність (навчання у виші) у поєднанні з територіальним зосередженням у великих містах породжує у студентства відому спільність інтересів, групову самосвідомість, специфічну субкультуру і спосіб життя.

Дослідження студентства як особливої соціальної групи зумовлене цілою низкою чинників, передовсім високою часткою студентів у загальній чисельності населення, зокрема містян. Так, у розвинених країнах вона становить від 4 до 8-10% населення.

Особливе значення має студентство як об'єктивний індикатор соціальних процесів, що дозволяє на порівняно невеликих вибірках виявляти ті тенденції, які згодом будуть сприйняті іншими соціальними групами. Зокрема, саме студентство є найбільш активним споживачем інформаційних ресурсів і, як наслідок, - однією із пріоритетних читацьких груп, що перебувають у центрі уваги багатьох учених.

За юнацтвом стоїть майбутнє суспільства. Ставлення студентства до читання як до складного пізнавального процесу є важливою умовою глибокого особистісного розвитку, а згодом і громадського. Ступінь прилучення юнаків та дівчат до читання

показує рівень гуманізації всього суспільства, тому наше дослідження орієнтоване на майбутніх магістрів, адже саме ці люди стоять найближче до праці на педагогічній ниві.

Підготовка майбутніх учителів на педагогічному факультеті передбачає підвищення у студентів, що здобувають цю спеціальність, загальної культури читання, формування вміння орієнтуватися в сучасних проблемах читання зростаючого покоління, володіння технологіями залучення дітей до активного читання. Саме вони можуть стати провідниками раннього і стійкого інтересу до читання у школярів, своєрідними навігаторами в загальному потоці читацької продукції як для дітей, так і для їх батьків.

У зв'язку з тим, що читання є важливим чинником розвитку особистості, ми провели дослідницьку роботу на базі педагогічного факультету ПНУ впродовж 2013-2019 рр., залучивши студентів-магістрантів напряму підготовки «Початкова освіта» до участі в дослідницькій програмі. Нам вдалося з'ясувати, якими книжкам найбільше цікавляться студенти, які жанри в літературі їх більше приваблюють і чи люблять вони читати взагалі.

За допомогою емпіричних методів (анкетування, бесіда, інтерв'ювання, спостереження) вивчали місце художньої літератури в системі запитів студентів, її роль у духовному розвитку особистості, вивчали читацькі інтереси майбутніх магістрів педагогіки, а також їхні знання про художню літературу педагогічну змісту, відображення сучасних педагогічних проблем на сторінках художньої літератури, знання студентів про

літературне краєзнавство Прикарпаття тощо (додаток Г). Відтак за допомогою статистичних методів здійснювали обробку результатів дослідження. Увесь комплекс використаних методів забезпечив вірогідність результатів дослідження. Також ми могли порівняти результати дослідження 2019 року з результатами опитування, яке проводили 2013 року в межах тодішнього Педагогічного інституту ПНУ, що дало змогу простежити тенденції розвитку читацьких інтересів студентів, внести корективи в методику їх формування.

Студентам педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника була запропонована анкета, що складається з низки запитань:

1. Як проводите вільний час (читаю, граю в комп'ютерні ігри, дивлюся кіно, слухаю музику тощо) (потрібне підкресліть чи допишіть)?
2. Якому жанру мистецтва (кіно, музиці, літературі, театру тощо) віддаєте перевагу (потрібне підкресліть чи допишіть)?
3. Яку літературу, окрім наукової, навчальної, Ви читаєте?
4. Хто здійснює вплив на Ваш вибір книг для читання?
5. Чи любите читати? (так, ні)
6. Як часто читаєте художню літературу? (щодня, щотижня, раз у місяць, дуже рідко).
7. Ви відвідуєте бібліотеку? Як часто і яку саме (щотижня, щомісяця, не відвідую, інший варіант)?
8. Якому варіанту книги віддаєте перевагу (паперовому, електронному, аудіозапису)?

9. Якій літературі віддаєте перевагу? (пригодницької тематики, національно-патріотичного спрямування, детективній літературі, філософського змісту, психологічного спрямування тощо) (потрібне підкресліть чи допишіть).
10. Назвіть улюблений літературний твір та його автора.
11. Назвіть твори української та зарубіжної літератури педагогічного змісту.
12. Що таке булінг? Назвіть художні твори, у яких ідеться про це явище.
13. Назвіть твори, у яких порушено антисоціальні явища.
14. Назвіть улюблений літературний твір та його автора.
15. Назвіть улюблених письменників рідного краю та їх твори.
16. Назвіть місцевих краєзнавців.
17. Чи хотіли б Ви вивчати літературу рідного краю?
18. З якими письменниками рідного краю хотіли б ближче познайомитися?
19. Які твори письменників рідного краю вивчали: в школі? у ВНЗ?
20. Чи відвідуєте Ви літературно-мистецькі заходи?
21. Назвіть, які з них запам'яталися.
22. Які інноваційні форми, методи Ви як майбутні вчителі могли б запропонувати для ознайомлення студентів з письменниками рідного краю?
23. Твори яких письменників рідного краю, на Вашу думку, треба вивчати:
у ВНЗ? У школі?
24. Назвіть улюблені твори для дітей місцевих письменників.

На запитання анкети відповіли 74 особи. В опитуванні взяли участь 1 юнак і 73 дівчини у віці від 20 до 23 років.

За результатами опитування було встановлено, що читають художню літературу 72 особи (97%), загалом це читання програмних літературних творів. 2 осіб читають художню літературу щодня; 12 осіб - кілька разів на тиждень; 14 - кілька разів на місяць; 26 кілька разів в 3-4 місяці; 9 - кілька разів на півроку; 8 - кілька разів на рік і рідше.

Декілька разів на тиждень відвідують бібліотеки з метою читання художньої літератури 2 особи; кілька разів на місяць - 4 осіб; кілька разів в 3-4 місяці - 10 людей; кілька разів на півроку - 16 осіб; кілька разів на рік і рідше - 5 осіб. Є студенти, які взагалі не відвідують бібліотеки. 19 чоловік відвідують бібліотеки для читання художньої літератури; 44 - користуються читальним залом; 21 - користуються і абонементом, і читальним залом; 12 чоловік відвідують міську бібліотеку; 51 - бібліотеки університету.

Цікавими виявилися відповіді на четверте запитання. Деякі студенти вважають, що на вибір книг для читання ніхто не впливає (відповіді «ніхто», «сама»). З одного боку, це може свідчити про сформований читацький запит та інтерес до книги у студента. З іншого - якщо враховувати сумнівне знання жанрів у десятків респондентів, можна говорити про відсутність належної рефлексії. Студент виявляється не здатний усвідомити, що вплинуло на його вибір. Із 74 опитаних осіб подібна відповідь зустрічалася 19 разів. Серед основних джерел впливу на вибір кола читання названі були: викладачі вишу (25 згадувань), друзі (9

згадувань), родичі (7 згадувань), а також рецензії, огляди, реклама в ЗМІ (14).

Юнаки та дівчата також зазначили, що, читаючи художню літературу, мають 2 головні цілі: пізнавальну - «для отримання нової інформації», «підвищити культурний рівень» і рекреаційну - «для розваги і задоволення».

25% респондентів на перший план виносять когнітивні потреби. Література для них виступає засобом пізнання дійсності, отримання інформації, що цікавить. Ця група респондентів не отримує естетичної насолоди від спілкування з книгою, літературу не розглядає як жанр мистецтва, а бачить у ній лише джерело знань.

15% респондентів вважають, що література сприяє їхньому духовному і професійному розвитку. Книги, на їхню думку, сприяють розвитку уяви та пам'яті, підвищують грамотність, розвивають здатність до емпатії. Література, з точки зору цих студентів, допомагає їм стати кращими, досконалішими.

16% опитаних студентів указали відразу кілька чинників, що впливають на формування їхніх читацьких інтересів. До них відноситься і моральне задоволення від спілкування з книгою, і пізнавальні потреби, і прагнення до розвитку і самовдосконалення. Ця група респондентів розглядає літературу з різних боків, намагаючись отримати естетичну насолоду, а також отримати практичну користь з книг.

Що стосується жанрово-тематичних уподобань студентів, то тут думки розділилися приблизно порівну. Значна частина опитаних студентів вважають за краще пригодницьку літературу

(28%), любовні романи (27%), а 26% респондентів можуть читати літературу найрізноманітніших жанрів. На третьому місці - «фантастика, фентезі». Виходячи з результатів респондентів, найменш популярними є «поезія», «філософія», «класика», «жахи і містика» і «історична література».

У цьому випадку простежується зв'язок між жанровими уподобаннями респондентів і чинниками, що впливають на їхній інтерес до читання. У процесі дослідження зауважили, що студенти, які розглядають літературу як спосіб відволіктися від проблем, вважають за краще фантастику і любовні романи. Книги цих жанрів за допомогою яскравого, динамічного сюжету, різноманітності героїв, наявності інтриги, любовної лінії, яскравих емоцій саме і сприяють задоволенню подібної потреби. Хотілося б відзначити, що велика частина респондентів (44%) вважають читання джерелом розвитку свого професійного потенціалу, підвищення ерудиції, грамотності.

Однак вільний час юнацтво вважає за краще проводити не за книгою: зустрічаються з друзями 7 особа; 11 дивляться телепередачі, відеофільми; 3 переглядають розважальні журнали і газети; 8 відвідують клуби, дискотеки; 4 займаються спортом; 28 сидять за комп'ютером (виконання навчальних завдань, ігри, листування і т. д.).

На питання «Назвіть улюблений твір» студенти назвали різноманітну літературу, включаючи і зарубіжну, і українську класику, сучасну зарубіжну і вітчизняну літературу. Це зумовлено тим, що більшість магістрантів познайомилася з тими чи іншими творами ще в шкільні роки (здебільшого це стосується вітчизняної

і зарубіжної класики). Інтерес до сучасної літератури викликаний новинками, які виставлені на полицях книжкових магазинів і вважаються популярними. У деякому сенсі цей інтерес зумовлений прагненням наслідувати моду, навіть у царині літератури. Чималу роль відіграють екранізації класичних творів. Переглянувши цікавий фільм, багато студентів виявляє бажання прочитати відповідну книгу з метою зіставити сюжет фільму зі змістом літературного твору. Майбутні педагоги назвали такі твори: Стівен Кінг «Зелена миля», «Воно»; Шарлотта Бронте «Джейн Ейр»; Антуан де Сент-Екзюпері «Маленький принц»; Рей Бредбері «451 за Фаренгейтом»; Люко Дашвар «На запах м'яса», «Мати все», «Село не люди»; Василь Шкляр «Залишенець. Чорний ворон»; Макс Кіндрок «Доки світло не згасне назавжди»; Ольга Слоньовська «Дівчинка на кулі»; Степан Процюк «Марійка і Костик»; Ольга Деркачова «Крамниця щастя»; С. Талан «Я захищу тебе...», «Коли ти поруч»; Пауло Коельо «Алхімік», «Вероніка вирішує померти»; Любо Дереш «Культ»; Марія Матіос «Солодка Даруся»; Юрій Винничук «Танго смерті»; Ліна Костенко «Записки українського самашедшого»; Сергій Жадан «Ворошиловград»; Надійка Гербіш «Теплі історії до кави».

Як бачимо, в переліку творів педагогічного змісту юнаки та дівчата виокремили і творчі надбання відомих письменників Прикарпаття, цікавим є те, що респонденти назвали письменників, які працюють у ПНУ. Але на запитання «Назвіть місцевих краєзнавців» студенти, на жаль, не змогли відповісти, що свідчить про малу обізнаність у сфері краєзнавства.

Результати констатувального експерименту подаємо у вигляді діаграми, у відсотковому еквіваленті, взявши за основу такі показники, як: «любов до читання», «проведення вільного часу» (а саме читання художньої літератури), «відвідування бібліотеки» (кількість студентів, які НЕ відвідують бібліотеку) (рис. 2.1).

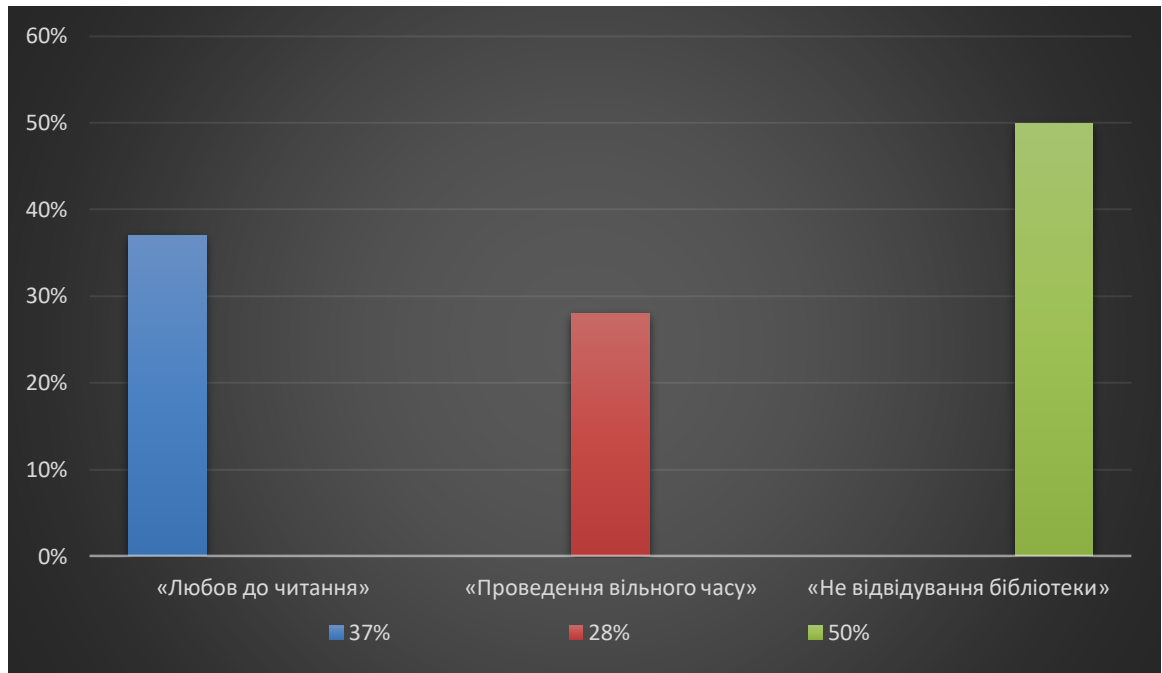

Рис. 1. Стан читацьких інтересів магістрантів

Беручи до уваги показники «любов до читання», «проведення вільного часу» (а саме читання художньої літератури), «відвідування бібліотеки» (а саме кількість студентів, які НЕ відвідують бібліотеку) студентів-педагогів та порівнюючи ці дані з 2013р., 2017 р., можна констатувати той факт, що цей показник за що раз знижується (рис. 2.2). Очевидною причиною такого становища є конкуренція книзі з боку медійної культури, народженої телебаченням і інтернетом.

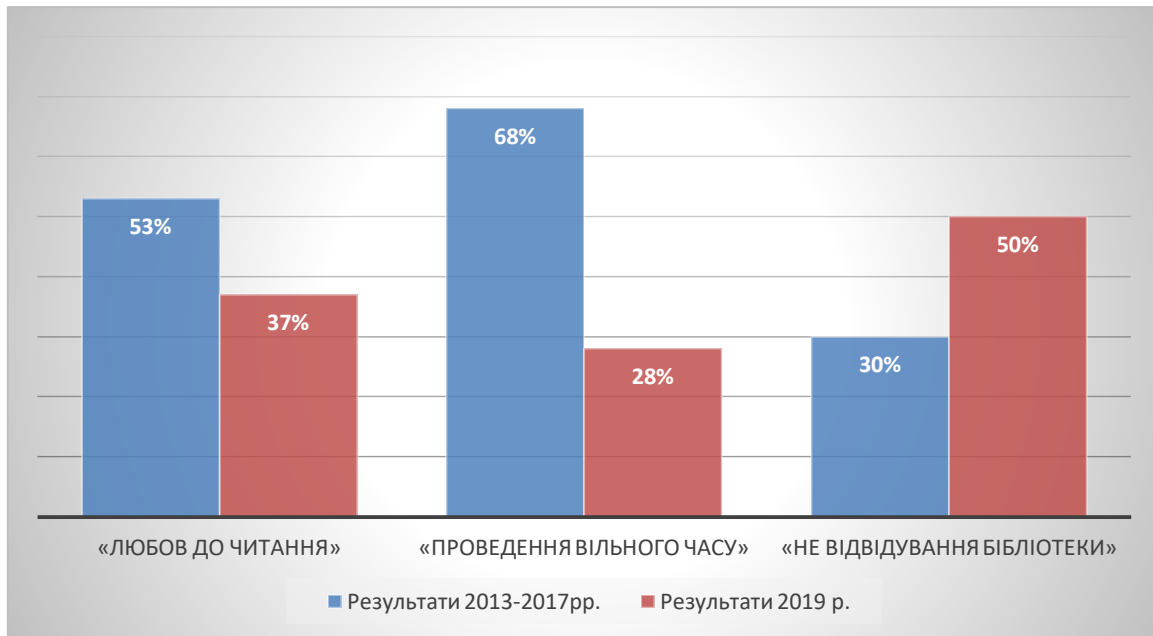

Рис. 2.2. Порівняння показників «любов до читання», «проведення вільного часу» за 2013-2017 рр. і 2019 р.

Як бачимо, такі показники змушують замислитись над проблемами формування читацької культури в майбутніх магістрів педагогіки, засобами їх розв'язання. Варто знайти ефективні шляхи і методи формування в студентів інтересу до читання за допомогою літератури рідного краю, інтерпретаційних та аналітичних вмінь. З цією метою ми розробили і впроваджували на практиці експериментальну методіку, в якій акцентовано увагу на роботі з літературознавчими поняттями та краєзнавчими матеріалами Прикарпаття.

Отже, художня література в силу різних причин втрачає свою виховну роль з-поміж студентів-магістрантів, у вищій школі звужується коло читацьких інтересів юнацтва, а великий потенціал сучасних художніх творів педагогічного змісту залишається поза увагою більшості студентів-читачів, відтак

літературний потенціал Прикарпаття практично невідомий студентському загалові.

2.3 Експериментальна робота з розвитку читацьких інтересів майбутніх магістрів засобами літературного краєзнавства Прикарпаття

Вища школа завжди відігравала важливу роль у підготовці кадрів, здатних не тільки відтворювати соціальний досвід, а й розвивати його, розширювати професійну діяльність, перетворювати і створювати нові знання і цінності. У зв'язку з цим однією з актуальних проблем сучасної підготовки студентів-педагогів є формування їх літературно-краєзнавчої компетенції і, відповідно, розробки теорії і методики вирішення даного завдання.

Наскільки ж орієнтована на читача сучасна підготовка фахівців у закладах вищої освіти щодо розвитку і підтримки читання? На жаль, ситуація тут на межі критичного. Проблемна ситуація полягає в тому, що нині жоден освітній стандарт України не передбачає цілеспрямованої підготовки фахівців за кваліфікацією, пов'язаною з підтримкою і розвитком читання. Частково ці питання розглядаються у курсі «Література для дітей», у процесі вивчення якого 1 лекція та 1 практичне заняття присвячено ознайомленню з письменниками Прикарпаття, які пишуть для дітей: Марійка Підгірянкa, Леся Диркавець-Пилип'юк, Костянтина Малицька, Степан Процюк, Дмитро Павличко, Віра Багірова, Степан Пушик, Ярослав Ярош, та ін. Навчальними

планами для підготовки магістрів педагогіки не передбачено вивчення літератури рідного краю.

Плануючи формувальний етап експерименту, ми пропонували студентам такі завдання, де ключову роль у цьому процесі відвели літературі рідного краю, сучасній популярній книзі педагогічного змісту письменників Прикарпаття.

Передбачали залучення майбутніх магістрів до участі у творчих конкурсах, літературних гуртках, наукових групах, Центрі дослідження сучасної літератури, в організації літературних свят, академій, організації студентської бібліотеки тощо сприятиме розвитку читацьких інтересів у майбутніх фахівців.

Ефективним засобом і формою розвитку читацьких інтересів магістрантів став конкурс творчих проєктів «Письменник мого краю», у якому брали участь студенти упродовж 2016-2018 рр. Учасники творчого конкурсу писали есе чи створювали інформаційні проєкти про краєзнавця чи письменника рідного регіону, з якими виступили на круглому столі в «Літературній світлиці», що дало змогу обмінятися інформацією про літературне краєзнавство Прикарпаття, довідатися про творчість маловідомих авторів.

На вступному занятті оголошувалась тема проєкту, його мета і завдання. Студентам пропонувався список тем, з якого за бажанням вони обирали тему свого дослідження. Для збереження цілісності загального науково-дослідницького проєкту студентам подавали загальні схеми роботи над реалізації їхніх індивідуальних проєктів. Далі обговорювали можливі варіанти проблем, які важливо дослідити в межах запропонованої тематики.

Також на вступному занятті проводили розподіл завдань між студентами групи, обговорення можливих методів дослідження, пошуку інформації, творчих рішень. Потім організували самостійну роботу студентів над власним проектом відповідно до їхніх індивідуальних дослідницьких і творчих завдань з урахуванням мети і завдань групового проекту. Особливістю творчих проектів є те, що вони не мають заздалегідь визначеної і докладно відпрацьованої чіткої структури, мають передбачають індивідуальний підхід до розв'язання проблеми. Вибір подібної технології був зумовлений індивідуальними відмінностями досліджуваного матеріалу: особливостями творчості й особистості автора, життєвого і творчого шляху, ступенем вивченості тощо. Поряд із загальними особливостями, у проектах з вивчення творчості місцевих авторів необхідно врахувати регіональний компонент, що і було запропоновано студентам у схемі аналізу [20].

Пропонуємо орієнтовну схему аналізу творчості автора з урахуванням літературно-краєзнавчого компонента:

- 1) біографія і творчість автора з виділенням фактів, пов'язаних з місцевим регіоном (дата перебування в краї письменника, дата створення творів). Якщо регіон є місцем народження і становлення автора, необхідно влаштувати вивчення впливу місця народження (історії, навколишньої природи, кола спілкування і т.д.) на формування його світогляду і творчого становлення;
- 2) літературні місця краю (пов'язані з ім'ям автора або описані в його літературних творах); фотографування пам'ятних місць, наприклад, будинки, у якому він народився або жив;

- 3) відображення своєрідності природи, місцевого простору, ландшафту в літературних текстах;
- 4) прототипи образів і герої, пов'язані з роллю регіону у творчості автора;
- 5) місцеві особливості, своєрідність мови і стилю, діалект у створенні мови героїв;
- 6) традиції культури місцевого регіону в творчості автора;
- 7) місце творчості автора в загальнонаціональному літературному процесі.

У процесі виконання проекту з дослідження творчості автора перед студентами ставили такі завдання:

- 1) познайомитися з біографією і творами письменників місцевого регіону і творів про край (у бібліотеках, музеях, архівах);
- 2) вивчити критичну літературу щодо творчості авторів;
- 3) з'ясувати історію творчих пошуків письменника і створення творів;
- 4) провести самостійний аналіз творів про рідний край місцевих авторів;
- 5) виявити своєрідність мови, стилю автора;
- 6) визначити значущість творчості автора і його місце в загальнонаціональному літературному процесі та ін.

Робота над індивідуальним творчим проектом завершується письмовою роботою, основні результати якої доповідаються і обговорюються за круглим столом. У результаті подальшого колективного обговорення визначали найкращі дослідження. Є низка випадків, коли дослідницькі проекти студентів тривали і переростали в курсові і дипломні роботи.

Задля успішної реалізації цих проектів студенти проводили пошук інформації в книгах, довідниках і пошукових системах, відтак відбувалася її аналіз, обробка, презентація. У випадках, коли наявної інформації виявлялося недостатньо, позаяк творчість багатьох місцевих авторів поки що мало вивчена й описана, особливе значення набував особистий контакт студентів з досліджуваним автором під час зустрічей, інтерв'ю, бесід. Це дає можливість проникнути в творчу лабораторію письменника, «вивчити його творчий метод, світогляд, смаки й уподобання, ідеали, осягнути, як вони втілюються в образну тканину літературного твору», що зазвичай неможливо здійснити на власні очі при вивченні інших літературознавчих дисциплін. Якщо ж вивчається творчість людини, яка уже пішла із життя, студенти використовували архівні матеріали, спогади і т. д. Це сприяло формуванню як літературно-краєзнавчої, так і комунікативної компетенції студентів.

Отож магістранти «відкрили» для себе Миколу Яновського, поета і прозаїка із с. Брустури Косівського району (книга повістей і оповідань «Весільні грали музики», збірка «Гірське серце» та ін.), Йосипа Кузя поета із смт Перегінське Рожнятівського району (збірка «Нескорена пісня»), Параску Плитку-Горицвіт – письменницю, народного філософа, казкарку, фольклориста та етнографа, краєзнавця, «Гомера Гуцульщини» із с. Криворівня Верховинського району (книга записів, переказів та оповідань «Подарунок рідному краю»), Галину Максимів із с. Солуків Долинського району (поетичні твори «Березіль», «З горіха зерня», «Скіфія»), Наталію Данилюк із смт. Перегінське Рожнятівського

району (збірка «Та жінка, що навпроти у вікні»), Марію Вайно із Івано-Франківська (роман у новелах «Теплий твір, або Рапсодія струнного квартету», кіноповість «Чоловік у кредит, або Четвертий варіант», збірка «Жінка з келихом дощу»), Василя Бабія із с. Серафинці Городенківського району (твори «Помста опришків», «Ростиславовичі», «Тривожні ночі», «Підпільний Кіндрат»), Степана Підгірняка із с. Опришківці Івано-Франківської міськради (збірка поезій «Храм душі»), Мирославу Гринів з Івано-Франківська (збірка «Повість душі»), Богдана Цюцяка із с. Радча Тисменицького району (книжечка «Квіти для дітей»), Михайла Бориса із с. Гошів Долинського району (повісті «Невільниця Софія», «Сяйво Ясної»), Любомира Михайліва із с. Кропивник Долинського району (збірки «Формула зерна», «Гірська земля», «Клавіші сонця», «Автограф любові»), Оксану Сподар із м. Долина (збірка поезій «Народження квітки»), Євдокію Кіприч із с. Княжолука Долинського району (збірка «Світку мій коханий»), Івана Драпчука із с. Сілець Тисменицького району (збірки «Поезія зірок», «На долонях землі», «Дощ осінніх яблук»), Миколу Діжевського із с. Добрівляни Калуського району (збірки «Ясні зорі Тараса», «Червона рута», «Балтійські світанки Тараса»), Дмитра Халуса, поета-священика із смт Перегінське Рожнятівського району (збірка «Одкровення») та ін. Більшість авторів та їх творів є маловідомими.

Використання інноваційних форм навчання, як-от освітній коучинг, забезпечив ефективність упровадження методики розвитку читацьких інтересів магістрантів. Ідеться про їхню участь у діяльності НМЦ «Університет обдарованої дитини» (далі

УОД), який діє при Науковому парку «Прикарпатський університет» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Цей унікальний свого роду освітній і науковий проект (аналога немає в Україні) об'єднав високопрофесійних викладачів університету, знаних учених, творчих педагогів міста, відомих письменників, митців та інших творчих особистостей над ідеєю цілеспрямованого створення освітнього середовища на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних та інноваційних технологій, який би слугував розвитку обдарованих дітей. Викладачі разом зі своїми магістрантами улаштовують майстер-класи, екскурсії, інші заходи для школярів міста, спрямовані на глибше пізнання історії, культури рідного краю, знайомлять з літературним краєзнавством (див. додаток Е).

Ми запропонували студентам ще один цікавий і пізнавальний метод з вивчення літературного краєзнавства – екскурсію. Навчальна екскурсія – важлива форма організації діяльності студентів у процесі вивчення рідного краю. Правильно побудована екскурсія сприяє розвитку історичного мислення, допомагає створити яскраві образні уявлення, відтворити умови, в яких відбувалися події, що дуже важливо в процесі розуміння історії. «Ефект присутності», безпосереднього «спілкування» з минулим викликає в учнів підвищений інтерес, емоційні переживання, що має значний виховний потенціал.

Необхідною умовою ефективності навчальної екскурсії є залучення студентів до співпраці, тому попередньо студенти отримали випереджувальне завдання: вибрана група екскурсоводів

готує текст екскурсії краєзнавчим музеєм. Друга група студентів знайомилась з рекомендованою літературою і готувала запитання до екскурсоводів [20, с.7].

Обов'язковим було обговорення проведеної екскурсії, тому студенти виконали такі завдання вдома:

1. Провести «інтерв'ю» з учасником подій,
2. Написати невеличкий твір (заметку в газету, допис на сторінку в соцмережах, інформацію на сайт «Новини ПНУ» тощо), де потрібно поділитися враженнями від побаченого.
3. Намалювати малюнок, що відображає побачене на екскурсії.

Студенти відвідали краєзнавчий музей у місті Івано-Франківську. Вони охоче виконували завдання творчого плану, за словесним описом, інформацією з краєзнавчої літератури малювали картини минулого і портрети видатних земляків, які слугують як наочність під час проведення інших занять.

Творчі зустрічі з Ольгою Деркачовою, Тарасом Прохаськом, Володимиром Єшкілєвим, Ольгою Слоньовською, Степаном Процюком, Марією Ткачівською та іншими відомими авторами з Івано-Франківська слугують розширенню читацьких обріїв майбутніх магістрів. Стимулює до читання, пізнання літературних творів викладацька діяльність письменниці Ольги Деркачової, яка власним прикладом та активною громадською діяльністю (улаштування разом зі своїми магістрантами зустрічей з письменниками, організація майстер-класів в УОД, залучення студентів до презентацій новочасної літератури, організація літературних квестів, конкурсів тощо) створює відповідне літературне середовище безпосередньо під час навчання студентів

та в позааудиторній діяльності. Варто зазначити, що творчість української письменниці (її жіноча проза) орієнтована на студентство (більш докладно див. у нашій окремій публікації [14]).

Упроваджуючи в освітньо-виховний процес ідею створення насиченого літературного середовища, ми організували студентську мандрівну бібліотеку, своєрідний Клуб любителів книжки, який постійно поповнюється новими учасниками. Щоб стати його членом, потрібно подарувати бібліотеці художню чи наукову (професійно зорієнтовану) книжку, зазвичай це новинки літератури, а також твори місцевих письменників. На нашу думку, такий рух книг з-поміж студентів слугує ефективним засобом популяризування читання навіть з-поміж тих, хто не любить читати. Також ми постійно анонсуємо новинки художніх творів для дітей та юнацтва, улаштовуємо систематичні літературні огляди тощо.

Підвищити інтерес до книги може сама книга. Пізнання книги, систематична праця з нею розширює кругозір читача, навчає уміння правильно сформулювати читацький запит, дозволяє вільно орієнтуватися в різноманітних джерелах інформації [2; 61; 5; 6; 22; 36; 41]. При правильному цілеспрямованому керуванні читанням, при вивченні багатьох дисциплін у студентів виникає особиста зацікавленість предметом, при постійному читанні зростає рівень досягнень знань і якість освіти.

Із цією метою систематично оприлюднювали списки рекомендованої популярної літератури для дітей та юнацтва, створювали Куток творів письменників Прикарпаття, які відтак

періодично поновлювалися та доповнювалися магістрантами. Для цього слугувала і виставка книг, яку влаштовувала мандрівна студентська бібліотека.

У процесі навчальної діяльності варто використовувати будь-яку можливість познайомити магістрантів з творчістю письменників Прикарпаття. До прикладу, на практичних заняттях з моделювання конспектів уроків, варто запропонувати студентам підготувати конспекти уроків, екскурсій на краєзнавчу тематику Прикарпаття; фрагменти уроку-знайомства школярів з письменником-земляком (додаток Д).

З метою перевірки ефективності запропонованих студентам видів робіт, наприкінці експериментального дослідження знову було проведено опитування, результат виконання якого дає можливість з'ясувати рівень літературознавчої обізнаності Прикарпаття. Об'єктом дослідження були обрані усні відповіді та письмове анкетування студентів педагогічного факультету. Ось деякі усні відповіді студентів:

«Хочу стати істориком, дослідити всі матеріали маловідомих видатних земляків і написати про них книжку».

«Мрію відтворити в малюнках історію рідного краю. Але спочатку її треба добре вивчити».

«Завдяки зустрічам з письменниками Прикарпаття, я дізналася що багато з них є нашими викладачами університету. Я відчула гордість, що навчаюся у такому ЗВО».

«Досвід, здобутий під час краєзнавчих занять допомагає мені вчитися з інших предметів, спілкуватися, орієнтуватися у вирі сучасних подій».

Наприкінці формувального етапу експериментального дослідження запропонували студентам опитувальник (ті ж запитання, що й на початку експерименту). Наведемо окремі результати дослідження.

Студенти, які дуже люблять читати, знають більшість письменників рідного краю, аналізують їх твори, мають знання про краєзнавців Прикарпаття, прагнуть довідатися більше про літературний процес рідного краю (31%; на початку експерименту – 25%), віднесли до осіб з високим рівнем розвитку читацьких інтересів; магістрантів, які читають час від часу, називають письменників Прикарпаття (сімох-десятьох) та їхні твори, називають прізвища відомих краєзнавців та їхні праці (двох-трьох), інколи читають «новинки» (42%; на початку експерименту – 29%) – до осіб із середнім рівнем і тих, які не зовсім схильні до читання, знають 3-5 авторів та їхні надбання, не цікавляться краєзнавством (45%; на початку експерименту – 37%), віднесено до осіб із низьким рівнем читацьких інтересів (рис. 2.3).

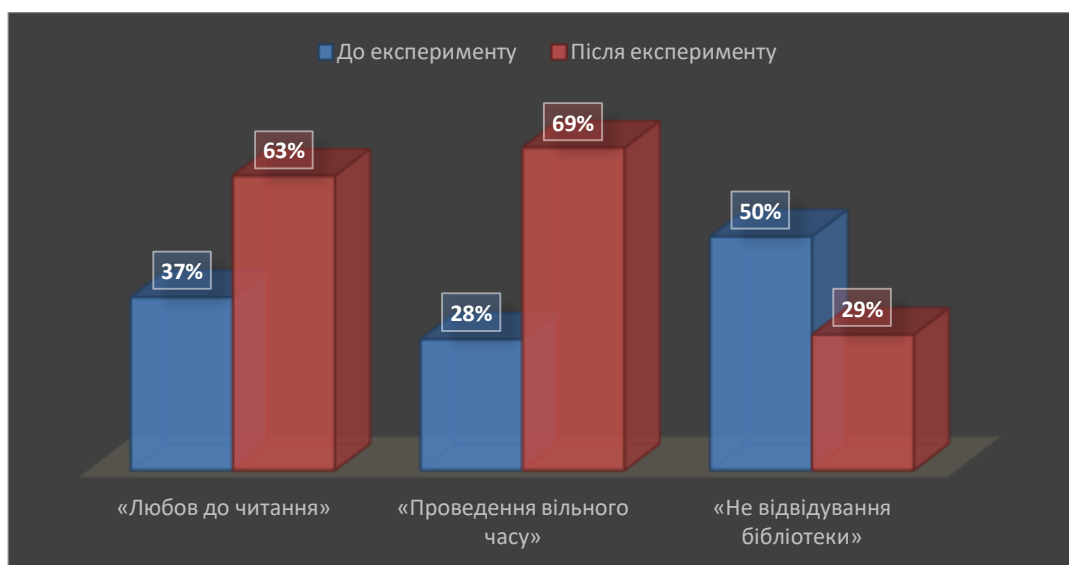

Рис. 2.3. Результати експериментального дослідження (наприкінці експерименту)

Як видно з рис. 2.3, упровадження нашої методики розвитку читацьких інтересів магістрантів засобами літературного краєзнавства Прикарпаття слугувало зростанню рівня пізнавальної активності студентів, їхніх читацьких інтересів. Порівняння результатів на початку і наприкінці дослідження переконує, що впроваджені методи і форми роботи з творами письменників Прикарпаття забезпечують продуктивне засвоєння художньої інформації, розширюють читацькі горизонти магістрантів.

Висновки до другого розділу

Останнім часом з-поміж студентів простежуємо тенденцію втрати інтересу до предметів гуманітарного циклу, особливо літератури. Методична формула «розповідь про письменника - читання твору - обговорення - твір» вичерпала себе, тому завдання викладача літератури полягає у виробленні нових засобів роботи з художнім текстом, щоб він набув колориту, став цікавим, багатограним. Цінність літературного краєзнавства полягає в тому, що воно, розширюючи та збагачуючи знання студентів і школярів про рідні місця, прищеплює їм любов і повагу до історії культури рідного краю, допомагає повніше відчутти і усвідомити зв'язок літератури з життям.

Робота, яка експериментально проводилася на педагогічному факультеті ПНУ, позитивно вплинула на підвищення літературної обізнаності студентів, збагачення знань про рідний край. Вправи, творчі завдання, екскурсії, літературні зустрічі, які використовувались під час проведення експерименту, дали позитивний результат і показали, що студентам набагато краще подобається працювати з рідним, близьким для серця матеріалом про рідний край.

Нова парадигма літературного краєзнавства залучає студентів до поглибленого вивчення літературної історії краю на заняттях з літератури, через створення власного фонду літературно-краєзнавчої та відповідної методичної літератури, музейної практики, через вивчення періодики, роботу «Університету обдарованої дитини», бібліотек, через залучення учнів до мережевої організації літературного краєзнавства на основі широкого поширення інформаційних технологій. Експериментальні дані показали, що завдяки літературному краєзнавству відбувається осмислення духовних шукань, відображених в літературі, відновлюється культурний зв'язок між поколіннями, формується патріотичне ставлення до свого краю.

ВИСНОВКИ

Нині простежуємо тенденцію щодо втрати інтересу до читання в юнацтва. Це пояснюється появою і активним розвитком нових інформаційних технологій, електронних ЗМІ, масової розважальної індустрії. Усі ці чинники витісняють читання, відсувають його на задній план у житті людини і суспільства. Але оскільки читання відіграє надзвичайно важливу роль як для повноцінного розвитку особистості, так і країни загалом, необхідно робити спроби усунення цієї проблеми з освітнього простору закладів освіти.

Якщо розглядати читання як соціальний феномен, можна виявити низку його особливостей. Читання сприяє формуванню особистості, повноцінної в інтелектуальному та емоційному планах, яка здатна до розвитку і самореалізації. Читання активізує вироблення найважливіших соціокультурних якостей особистості, які можуть бути виявлені при порівняльному аналізі людей, які читають, та які не читають.

Літературна освіта несе в собі найважливіші культурозбережувальні, розвивальні виховні функції, є невід'ємною частиною загального процесу духовного розвитку

нації. За сучасних умов на літературу як навчальний предмет покладається особлива місія - виховання духовно-моральної особистості, що володіє високим ступенем усвідомлення себе громадянином України.

Професійна підготовка педагогічних кадрів у системі вищої освіти становить найважливішу ланку розвитку суспільства. Сучасні соціально-економічні проблеми суспільства і особистості пред'являють все більш складні і різнобічні вимоги до підготовки майбутніх вчителів. Особливо до рівня підготовки вчителя початкових класів, який закладає фундамент загальної освіти і виховання школярів.

Краєзнавство посідає певне місце у змісті освіти і виховання початкової школи і виступає універсальним педагогічним засобом, який виховує різнобічно розвинену людину, патріота своєї батьківщини. Тим самим виявляється необхідність спеціальної підготовки майбутніх учителів початкових класів до шкільного краєзнавства як керівництва діяльністю дітей, спрямованою на пізнання рідного краю.

Літературне краєзнавство забезпечує спадкоємність духовних традицій, зафіксованих у найкращих зразках вітчизняної літератури. Літературна історія Прикарпатського краю, відтворена в літературному краєзнавстві, вводить широку читацьку аудиторію в унікальний культурний контекст, формуючи систему знань про духовне багатство рідного краю. Літературне краєзнавство, включене в стратегію культурного розвитку нашого краю, дозволяє підтримувати традиції високого літературного освіти, забезпечувати естетичне і моральне виховання населення.

Літературне краєзнавство - досить молода, але активно освоювана сучасною культурологією глущь знання і соціально-духовної практики. Літературне краєзнавство виявляє тонкий метафізичний взаємозв'язок між художнім твором і місцем, де він був написаний

Доведено, що проведені нами дослідження в силу специфіки та багатогранності досліджуваної проблеми не розв'язує всіх питань, пов'язаних з пошуком науково-обґрунтованих засобів удосконалення освітнього процесу у вищій школі. Так, у процесі роботи були виявлені проблеми, що представляють теоретичний і практичний інтерес і вимагають спеціального розгляду і детального дослідження. До них ми відносимо створення науково-обґрунтованої системи самостійної навчально-творчої роботи студентів у процесі аудиторних і позааудиторних занять, удосконалення організаційного і змістовного аспектів професійної підготовки.

Також актуальність порушеної проблеми зумовлена наявністю низки суперечностей між: назрілою у суспільстві потребою в переоцінці ролі і значення регіонального складника в усіх сферах життя та відсутністю сучасних, адекватних до запитів часу, засобів використання регіональної словесності для розбудови національної освіти; наявністю численних творчих здобутків письменників Прикарпаття та недостатнім вивченням їх у вищій школі; постійним пошуком шляхів оптимізації навчально-виховного процесу у виші та відсутністю системного підходу у використанні потужного педагогічного потенціалу краєзнавчого матеріалу для активізації читацьких інтересів студентів; увагою

сучасних учених до проблем літературного краєзнавства і відсутністю цілісного дослідження проблеми літературного краєзнавства того чи іншого регіону, наукового обґрунтування вивчення літературного краєзнавства у вишах. Тому є потреба в доцільності вивчення літератури рідного краю як чинника розвитку особистості студента-магістранта, пошуку ефективних методів, форм, шляхів, які зроблять літературне краєзнавство у виші цікавим і потрібним, розширять читацькі горизонти майбутніх магістрів педагогіки, слугуватимуть формуванню їхньої літературознавчої компетентності та професіограми.

З огляду на відсутність теоретичних напрацювань розвитку читацьких інтересів майбутніх магістрів педагогіки засобами літературного краєзнавства оптимальним шляхом вбачали розробку власної методики, метою якої було розширити читацькі горизонти студентів. Запропонована методика передбачала визначення предметом навчання і виховання твори письменників Прикарпаття, її упроваджували поступово, дотримуючись певної логічної послідовності, акцент робили на створенні літературно насиченого середовища, яке б спонукало, мотивувало магістрантів до читання, стимулювало в них інтерес до книжки, розвивало читацьку культуру й потребу в підвищенні читацької активності. Доведено, що залучення майбутніх магістрів педагогіки до участі у творчих конкурсах, літературних і наукових гуртках, написання наукових праць, організації літературних свят, академій, залучення до організації студентської бібліотеки, творчих зустрічей з письменниками, безпосередні контакти студентів з викладачами-письменниками (О. Деркачова, С.

Процюк, О. Слоньовська, М. Ткачівська, Я. Ярош та ін.) тощо сприяє розвитку читацьких інтересів у майбутніх фахівців.

Цьому слугував і запропонований спеціальний комплекс заходів, який складався із навчальних занять, позааудиторної роботи, самостійної роботи, участі в роботі НМЦ «Університет обдарованої дитини», організації студентської мандрівної бібліотеки, влаштування Свята української книги, тощо. Низка інноваційних форм (освітній коучинг, створення творчих проєктів, відеосюжетів, тематичних роликів, організація літературних квестів, наукових конференцій, майстер-класів тощо) позитивно вплинули як на літературний розвиток майбутніх магістрів педагогіки загалом, так і на процес формування читацьких інтересів зокрема, розширилися читацькі горизонти студентів. Це засвідчили результати дослідження: кількість студентів, які дуже люблять читати, знають більшість письменників рідного краю, аналізують їх твори, мають знання про краєзнавців Прикарпаття, прагнуть довідатися більше про літературний процес рідного краю (високий рівень розвитку читацьких інтересів) зріс на 12%, відповідно збільшився показник «Любов до читання» на 26% (63%; на початку дослідження – 37%), проведенню вільного часу за книгою віддає перевагу 69% респондентів, в той час як до експерименту було 28%. Також справило враження зменшення показника студентів, які не відвідують бібліотек на 21% (було 50%, після запропонованої методики 29%), проте доволі багатьом магістрантам властивий низький рівень зацікавлення книжкою (27%; на початку експерименту – 48%). Відрадно те, що ми не виявили жодного студента-«антикнигомана», що засвідчує великі

потенційні можливості літератури рідного краю як чинника розвитку любові до читання.

Окремі аспекти порушеної проблеми (формування читацького інтересу у школярі; розвиток кола читання у дорослих та ін.) можуть стати предметом подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабкіна Катерина. Хата-читальня Прикарпаття: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/xatachytalnya1/pismenniki-prikarpatta/babkina-katerina/> (дата звернення: 28.10.2019)
2. Богосвятська А.І. Нові тенденції вивчення біографії письменника. *Зарубіжна література в школах України*. 2014. № 5. С. 10-20.
3. Білавич Г., Данилюк Т. Шкільне літературне краєзнавство як актуальна науковопедагогічна проблема сьогодення. *Молодь і ринок*. №11 (154), 2017. С. 17-22. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Mir_2017_1_5.pdf
4. Білавич Г. Шевчук Н. Дитячі письменники – лауреати «Коронації слова – 2014». *Формування мовної особистості молодшого школяра. Інформаційний бюлетень кафедри філології та методики початкової освіти: збірник наукових праць*. Івано-Франківськ: НАІР, 2015. С.290-294.
5. Васильчук М.М. Літературне краєзнавство (Коломия і Коломийщина. XX століття): Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Українська мова та література». Коломия, 2007. 112 с.

6. Волинець І.М. Теорія та історія літературного краєзнавства
[Електронний ресурс]. 2014. URL:
<https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna.../2volinec.htm>
7. Волошина Г. П. Особливості уроків читання та літературознавча пропедевтика у початковій школі: Посібник для студентів та учителів початкових класів. Умань, 2011. 127 с.
8. Гаврилів Б. Історія Прикарпаття у краєзнавчих дослідженнях: вибрані статті. Івано-Франківськ, 2013. 400 с.
9. Гаврилів Б. М. Галицьке краєзнавство : історичні дослідження на Прикарпатті в ХІХ – початок ХХ ст. : монографія. Коломия : Вік, 1997. 166 с.
10. Гаврилів Б. Розвиток історичного краєзнавства на Прикарпатті.
Краєзнавець Прикарпаття. 2005. №5. С.8-9.
11. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
12. Горбик В.О. Науково-практична конференція «Український біографічний словник: Історія і проблематика створення». *Українська біографістика*. К., 1999. Вип.2. С.321-323.
13. Гудзик І.П. Читання вголос та читання мовчки. Початкова школа. 1991. №4. С. 22 – 26.
14. Данилюк Т. П. Творчість письменниці Ольги Деркачової як чинник виховання духовності школярів. Матеріали ХІІ міжнародної науково-практичної конференції «Суспільні науки в Україні та світі». Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2017. С. 13-17.
15. Дем'янчук Г. С. Українське краєзнавство: сторінки історії. К.,2006. 296 с.
16. Дитячі письменники Прикарпаття. Хата-читальня Прикарпаття: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/xatachytalnya1/> (дата звернення: 27.10.2019)

17. Добірочка діалектів від Галини Христан. Хата-читальня Прикарпаття: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/xatachytalnya1/pismenniki-prikarpatta/hristan-galina/dobirocka-dialektiv-hristan> (дата звернення: 28.10.2019)
18. Довідник краєзнавців Прикарпаття. Івано-Франківськ, 2002. 114 с.
19. Енциклопедія сучасної України (ЕСУ) [Електронний ресурс]. 2014. URL: <http://esu.com.ua>
20. Жубрид С. Цікаві завдання до уроків читання. Початкова школа. 2004.- №1. С. 23- 25.
21. Загребельна С. Історичне краєзнавство в школі: методичні рекомендації, практика, досвід. Калуш, 2006. 110 с.
22. Іванова Л. Використання літературного краєзнавства у початковій школі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: серія педагогічні науки*. 2016. № 1(303). Т.1. С.51-56.
23. Іванова Л. І. Літературна освіта молодших школярів. *Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржик Т. Б. Методика читання: навчальний посібник*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. С. 224-255.
24. Іванова Л. Уроки літературного читання у початкових класах. Початкова освіта. 2001. № 37. С. 2.
25. Карнаух Т. Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках читання. Початкова школа. 2005. №11. С. 5- 8.
26. Качак Т.Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: літературознавчі та науково-методичні статті, рецензії. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132с.
27. Качак Т. Б. Українська література для дітей: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 352 с.
28. Кашаба О. Історичне краєзнавство як складова національної освіти: теоретичний аспект. *Краєзнавство*. 2010. №1-2. С. 96-104.

29. Коваль Г. П. Методика читання: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2008. 280с.
30. Книжкові джерела біо-бібліографістики Івано-Франківщини у фондах наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: Матеріали до бібліографії. Івано-Франківськ, 2007. 44 с.
31. Костиця М. Ю. Національне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології. *Історичне краєзнавство в системі освіти України: здобутки, проблеми, перспективи*. Кам'янець-Подільський, 2002. С. 4
32. Лесин В.М. Словник літературознавчих термінів. К.: Рад. школа, 1971. 488 с.
33. Лисенко А. В. Методика використання літературного краєзнавства в системі підвищення кваліфікації вчителів-словесників: автореф. дис... канд..пед. наук: 13.00.02. Інститут педагогіки АПН України. К., 2002. 22 с.
34. Масник Н.І. Розкриття навчальних цілей на уроках читання. Початкова школа. 2010. №7. С. 4-7.
35. Марфинець Н. В. Розвиток змісту літературного краєзнавства у школах Закарпаття (кінець ХІХ - початок ХХІ століття) : автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.01. К., 2014 . 22 с.
36. Марфинець Н. В. Сутність та структура дидактичної категорії «література рідного краю». *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2011. Вип. 21. С. 110-113.
37. Мельничук Г.А. Нові форми та методи розвитку інтересу до читання у студентів медичного університету URL:
http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/2297/1/libconf15_26.pdf
38. Мовчун А. Запрошуємо у світ літературознавчих термінів. Початкова школа. 2004. № 1. С. 48.

39. Науменко В.О. Літературний розвиток молодших школярів. Початкова освіта. 2009. № 11. С.6 – 9.
40. Науменко В. Навчання вдумливого читання і розуміння художнього твору. Початкова школа. 2008 . № 7. С. 50- 51.
41. Пасічник Є. А. Літературне краєзнавство в системі вивчення української літератури в середній школі : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Пасічник Євген Андрійович. – К., 1964. 288 с.
42. Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. *Бібліотека «Нового часу»*. Івано-Франківськ, 1993. Зош. 6. Ч. 2. С. 91 92.
43. Полек В. Відомі педагоги Прикарпаття (до 1939 року): біографічний довідник. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. 202 с.
44. Полек В. Історія української літератури XVIII. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1999. 224 с.
45. Полек В. Коронація і корона Данила Галицького: думки і спостереження не-історика. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1998. 48 с.
46. Полек В. Майданами та вулицями Івано-Франківська: іст.-культур. Путівник. Львів : Світло і тінь, 1994. с. 83.
47. Полек В. Сторінки українсько-німецьких історико-культурних взаємин. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1999. 142 с
48. Статут державної установи «Український інститут книги». Міністерство культури України. URL:
http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=245224945&cat_id=245224937
49. Стельмахович М. Г. Гуцульська родина: батьки і діти (орієнтовна програма педагогічної освіти батьків учнів гуцульської школи). *Гуцульська школа : регіон. наук.-пед. і літ.-краєзнавч. журн. гуцульської освітянської ради*. Яворів, 1996. № 1. С. 39–46.
50. Стельмахович М. Г. Теорія і практика українського національного виховання : посіб. для вчителів початкових класів та студ. пед. ф-в. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 1996. 180 с.

51. Струманський В. Організація шкільного краєзнавства на засадах системності. *Рідна школа*, 1999. № 11. С. 110.
52. Ступарик Б. М. Національна школа: витоки, становлення: навч.-метод. посіб. К. : ІЗМН, 1998. 336 с.
53. Ступарик Б. М. Шкільництво Галичини (1772-1939). Івано-Франківськ: [б.в.], 1994. 143 с.
54. Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе; Переклав з фр. Євген Марічев. К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2006. 161 с.
55. Трефяк Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі. Івано-Франківськ, 2002. 110с.
56. Тронько П. Т. Краєзнавство у відродженні духовності та культури: Досвід. Проблеми. Перспективи. К.: Рідний край, 1994. 107 с.
57. Тронько П. Т. Новий етап розвитку українського краєзнавства. *Краєзнавець Прикарпаття*. 2005. №5. С. 5-8.
58. Фенцик О.І. Повноцінне сприйняття молодшими школярами художніх творів на уроках літературного читання. Початкова школа. №5. 2011. С.9-14.
59. Франко І. Галицьке краєзнавство. Зібрання творів: У 50-ти томах. К.,1986. Т. 46. Кн. 2. С. 123.
60. Чепурко О.Г. Урок - спілкування з художнім твором. Початкова школа. 1995. №3. С.23.
61. Bilavych G. Modern fiction as factor of students' reading culture development. *Advanced education*. 2016. Issue 6. P. 101-105.

ДОДАТКИ

Додаток А**Письменники Прикарпаття**

Андрусак Михайло, Андрухович Юрій, Андрушко Василь, Аронець Мирослав, Арсенич Дмитро, Бабій Василь, Бабій Марія, Бабкіна Катерина, Багірова Віра, Бандурак Володимир, Батіг Михайло, Боднарчук Іван, Боєчно Марія, Бойкр Богдан, Бора Богдан, Борис Михайло, Бритвак Галина, Вагилевич Михайло, Василик Любов, Вежбовська Лілія, Винничук Юрій, Вівчарук Іван, Влад Марія, Войцехівська – Павлишин Марта, Гаврилович Іван, Ганущак Василь, Гелей Степан, Гіршгорн Давид, Гоголь Марія, Голояд Галина (Марта Гай), Горинь Василь, Григорів Михайло, Гриньків Микола, Гриньовський Богдан, Гринюк Юрій, Гросевич Володимир, Гуленчин Олена, Гуленчин Петро, Гуменицький Михайло, Гураль Андрій, Дичка Надія, Дичук Богдан, Дорошенко Ганна, Ільєва Галина, Кавацюк Микола, Камінецький Василь, Карп'юк Василь, Кархут Василь, Кейван Марія, Кіприч Євдокія, Князький Орест, Кобецький Зеновій, Коломиєць Михайло, Колцуняк Гнат, Копач Олександра, Корвач Богдан, Крижанівський Василь, Куйбіда Василь, Купчинський Богдан, Костащук Василь, Курищук Василь, Кучірка Михайло, Лазарук Мирослав, Левкун Ярослав, Лембрик Ірина, Лутчин Михайло, Людкевич Михайло, Максимів Галина, Малкович Людмила, Мандрик – Куйбіда Катерина, Марусик Петро, Марусик Тарас, Марчук Василь, Медвідський Богдан, Мельничук Богдан, Михайловський Ростислав, Мушак Юрій, Нагірняк Зоряна, Негрич Микола, Олійник Василь, Осадчук Петро,

Островський Олексій, Паньків Роман, Полатайчук Ярослав, Попович Надія, Портяк Василь, Процюк Степан, Любомирський (Рихтицький) Степан, Рихтицька Дарія-Віра, Руданець Ольга, Рябий Василь, Савчук Микола, Савчин Ярослав, Серемчук Володимир, Симчич Микола, Смоляк Олександр, Сподар Оксана, Стефурак Неоніла, Стринаглюк Любомир, Тимінський Богдан, Ткачівська Марія, Ткачівський Ярослав, Томенко Ярослав, Томенчук Богдан, Турелик Галина, Туць Андрій, Угорчак Андріян – Юрій, Франків

Продовження додатка А

Василь, Хамець Микола, Христан Галина, Хромей Михайло, Ципердюк Іван, Юзва Роман, Юсип Дмитро, Ярош Ярослав та ін.

Поетичну скарбницю репрезентують твори Богдана Бойка, Дмитра Гриньківа, Павла Добрянського, Ярослава Дорошенка, Тараса Мельничука, Антона Морговського, Ольги Стрілець, Миколи Яновського, а також Дмитра Арсенича, Марії Бабій (Бренецька), Віри Багірової, Михайла Батога, Івана Бойчука, Миколи Васильчука, Івана Гавриловича, Ігоря Гаврилюка, Василя Ганущака, Володимира Гросевича, Надії Дички, Богдана Дичука, Ганни Дорошенко, Оксани Зеленчук-Рибарук, Василя Карп'юка, Орест Князького, Василя Лесіва, Любомира Михайліва, Василя Олійника, Надії Павлик, Іван Павліхи, Степана Пушика, Богдана Радиша-Маринюка, Василя Рябого, Ольги Слоньовської, Івана Стефурака, Неоніли Стефурак, Любомира Стринаглюка, Оксани Тебешевської, Наталії Ткачик, Ярослава Ткачівського, Галини Турелик, Нестора Чира, Ярослава Ясінського, Орисі Яхневич.

Проза представлена такими іменами, як Михайло Андрусяк, Мирослав Аронець, Василь Бабій, Ольга Бабій, Віра Багірова, Марія Вайно, Ольга Деркачова, Марія Дзюба, Володимир Качкан, Володимир Морозюк, Леся Пилип'юк, Степан Процюк, Микола Симчич, Олександр Смоляк, Марія Ткачівська, Богдан Томенчук, Василь Тулай, Галина Христан та ін.

Як есеїст відбулися Василь Бабій, Євген Баран, Володимир Качкан, Іван Цепердюк та інші, як літературні критики – Євген Баран, Микола Васильчук, Степан Хороб, Дмитро Юсип та інші, як красзнавці – Петро Арсенич, Микола Васильчук, Богдан Гаврилів, Володимир Грабовецький, Микола Дзюрак, Микола Негрич, Володимир Полєк, Микола Савчук та ін.

Додаток Б

**Володимир Теодорович Полєк (1924-1999) – український
учений, бібліограф, педагог, літературознавець**

Володимир Полєк – лауреат івано-франківських обласних премій імені Івана Вагилевича, Марійки Підгірянки та Василя Стефаника, автор низки ґрунтовних праць: «Літературне Прикарпаття» (1963), «Іван Франко на Прикарпатті» (1966), «Літературно-мистецькі місця Івано-Франківська, Покуття і Гуцульщини» (1989), «Літературно-мистецькі місця Галичини, Опілля і Бойківщини» (1989), «Тарас Шевченко і Прикарпаття» (1990), «Біографічний словник Прикарпаття» (24 зошити; 1993–1999), «Майданами та вулицями Івано-Франківська» (1994), «Відомі педагоги Прикарпаття» (два томи; 1997–2000), «Корона Данила Галицького» (1999), «Сторінки українсько-німецьких історико-культурних взаємин» (1999).

Він видав кілька фундаментальних бібліографічних покажчиків: «Марко Черемшина» (1964), «Михайло Бринський» (1968), «Етель-Ліліан Войнич і Україна» (1970), «Композитор А. Кос-Анатольський» (1985), «Михайло Павлик» (1986), «Качкан В. А.» (1990), «Українська література у Польщі» (1994), покажчик «Ф. П. Погребенник», «Літературно-меморіальні місця Івано-Франківщини» (1971), «Літературно-мистецькі місця Івано-Франківська, Покуття і Гуцульщини» (1989) та ін. Опублікував низку статей про життя і творчість Івана Вагилевича.

Володимирові Полєку також належить близько 1600 статей, опублікованих у збірниках, журналах і газетах в Україні та за

кордоном (Болгарія, Канада, Польща, Росія), які описані в покажчику «Володимир Теодорович Полек» (1966; перевидано 1999 року – до 75-річчя з дня народження Володимира Теодоровича).

Додаток В**Євген Михайлович Баран – сучасний український
учений, літературознавець, краєзнавець**

Євген Михайлович Баран – відомий учений, літературний критик, есеїст, очільник Івано-Франківської обласної організації Національної спілки письменників України.

Його перові належить понад десяток книг про письменників краю, він автор чи співупорядник низки видань: Тарас Мельничук. Твори в 3-х томах. – Коломия, 2006; Микола Яновський. Гірське серце. Вибране. – Івано-Франківськ, 2008; Слово о полку Ігоревім у віршованих і прозових перекладах українською та польською мовами. – Івано-Франківськ, 2011; Антін Могильницький. Твори. – Івано-Франківськ, 2011; Вічний Павло: [Спогади про Павла Добрянського]. – Івано-Франківськ, 2012; Михайло Козоріс. Вибрані твори. – Івано-Франківськ, 2013; Літературне Прикарпаття. Антологія. – Коломия, 2013; Ольга Дучимінська. Вибрані твори. – Івано-Франківськ, 2014; Тарас Франко. Вибране: У 2-х томах. – Івано-Франківськ, 2015; Райхата. – Івано-Франківськ, 2016; Франкіяна Прикарпаття. – Брустурів, 2016 та ін.

Анкета

для виявлення рівня сформованості читацьких інтересів магістрантів

(форма опитування – письмова)

1. Чи є у Вас улюблена книжка? Хто її автор, яка її назва?
2. Яку книжку Ви читаете зараз?
3. Про що Ви найбільше любите читати?
4. Чи є у Вас улюблені письменники? Назвіть їх.
5. Яких письменників Прикарпаття знаєте? Назвіть їхні твори.
6. Чи хотіли б прочитати популярні для дітей та юнацтва твори письменників Прикарпаття?
7. Назвіть письменників рідного краю – лауреатів престижних державних та літературних премій.
8. Як проводите свій вільний час?
9. Назвіть літературні твори педагогічного змісту.
10. Чи відвідуєте бібліотеки? Як часто?
11. Чи купляєте книжки? Як часто?
12. Якій формі книжки віддаєте перевагу: паперовій чи електронній?
13. Чи любите Ви читати?
14. Чи читали Вам у дитинстві книжки? Хто? Які?
15. Чи читаете Ви наукову літературу? Яку?
16. Назвіть краєзнавців Прикарпаття.

Додаток Д

**Результати дослідження, проведеного впродовж 2013-2017
рр., щодо виявлення стану сформованості читацьких
інтересів студентів-магістрантів**

Додаток Е

Конспекти уроків, присвячених літературному краєзнавству Коломийщини (3 клас)

Тема. Життєва дорога Тараса Мельничука

Мета: Ознайомити дітей молодшого шкільного віку з життям і творчістю поета-земляка Тараса Мельничука. Розвивати вміння аналізувати глибокий зміст його віршів, уявляти картину тернистого життя поета. Виховувати повагу і любов до патріотів, талановитих, неординарних людей нашого регіону, розвивати читацький інтерес до творів прикарпатських письменників.

Матеріали до уроку: фотографії Тараса Мельничука, виставка його книг.

Хід уроку

I. Вступна бесіда

1. Діти, перед вами портрет відомого поета, нашого земляка Тараса Мельничука. Вдивіться в це обличчя і запам'ятайте його – бо це гордість нашого регіону.

- Прочитайте мовчки ці слова (вірш «Карпати мене народили...») і ви дізнаєтеся, що про себе писав поет.

- Що ви не зрозуміли?

2. Читання вірша вголос учнями.

- Що болить поета?

- Як ви думаєте, чи любив Тарас Мельничук Україну? З чого це видно?

II. Дитинство.

1. Такий, на перший погляд, простий, але не простий, а загадковий, талановитий, маленький Тарасик народився в селі Уторопи Косівського району. Народився у звичайній сільській хатині. Ось вона на фотографії.

2. Робота в групах.

Автор творів художньої літератури писав: «Карпати мене народили,

А охрестив Піп– Іван».

Це сталося 20 серпня 1938 року.

- Як ви розумієте цей уривок?

Обговоріть це в своїх групах.

3. Тарасик ріс як звичайний сільський хлопець. Він був молодшим за своїх старших двох братів, тому його любили. Одного разу сталася така смішна пригода. Хлопці запрягли в колісницю, зроблену власноруч, баранів, поклали в неї Тараса і погнали що є духом полем та левадою. Ледве Тараса не забило.

Непомітно збігав час. І у 7 років пішов Тарасик до місцевої школи. Прийняли його до другого класу зразу, бо він уже добре читав, писав і рахував. Подружився Тарас з червоним голосистим півнем. Та одного разу злий пес впіймав півня і розірвав його на шматки. Це так засмутило хлопця, що він цілий день проплакав, а потім написав свого першого віршика:

Червоний когутику,

Тебе з'їв жовтий пес.

Лишилось лише пір'я,

А пір'я не співає,

Коли півника нема ...

А було тоді Тарасові 9 років.

– Чи є у вас ваші улюбленці? (розповіді учнів)

III. Фізкультхвилинка.

Встаньте і проімітуйте поведки ваших улюблених тваринок.

1952 р. Тарас закінчив сім класів Уторопської школи. До середньої школи пішов у селище Яблунів. Вчився дуже гарно. Знав напам'ять майже всього Шевченка. Закінчив школу і як молодий лелека вилетів у світ у пошуках чарівної романтики. Ось який він написав вірш:

Час як час.

Тривоги і турботи

Золотих часів, либонь, немає.

Тільки осінь сипле вдаль

бентежним злотом.

Й злото те ми берем задарма.

Та це явір котить сонце в білу хату

По гулній од яблук і роси землі,

І басує вічність, до людей прип'ята

Срібним ланцюжком журливих

Ах журливих, журавлів.

А за тим – неспокійно, як солдат в поході,

Калинове полум'я дівочих уст

Й перший примороз на сивій бороді

Щось мота собі на білий вус.

– Важко зрозуміти про що писав поет? Так ... Він був мрійником, фантазером ...

Гаряча любов до рідного регіону, рідної землі незгасним вогнем нуртувала у Тарасовій крові.

Батьківщино моя ...
 За травинку твою,
 за ромашку
 Я віддам
 свого серця світло. Все віддам.
 Усього себе.
 До краплини.
 А інакше –
 не варто жити ...
 Як нема Батьківщини
 в людини,
 То й людини не треба
 на світі!

– Що рядки вірша вказують про любов поета до Батьківщини?

Це було його кредо: ***Вітчизна–Україна–Батьківщина.***

Після закінчення школи Тарас працює коректором Яблунівської районної газети «Прапор перемоги». Але довго поет тут не затримався. Він їде в Комі АРСР і працює там лісорубом. Незабаром повертається додому. Удома сподобав собі вродливу дівчину і вирішив одружитися.

Восени 1957 року Тарас був призваний до війська. Через поганий стан здоров'я через півроку служби був комісований. Зразу поступив на філологічний факультет Чернівецького університету. На третьому курсі покидає навчання і їде за на

будівництво Криворізького гірничо-збагачувального комбінату. Де б не був Тарас, куди б його не закидала доля, він ніколи не розлучався з поезією.

Тарас наполегливо працює над новою збіркою «Чага». Але книжку ув'язнено і ув'язнено її письменника-красзнавця. 24 січня 1972 року Т.Мельничука заарештували на три роки позбавлення волі. У тюрмі написав такі рядки:

Мамо,
 підіть, будь ласка, у поле, зловіть за крильця чи за ніжку
 волю
 і перешліть мені у конверті.
 Я покладу її коло себе
 нехай стрекоче.
 А не захоче –
 то хай тікає у небо:
 небові теж волі треба.

1. Читання вірша вчителем.
2. Читання «луною».
3. Конкурс на кращого читця з ряду.

Тарас повернувся додому, та не надовго. У грудні 1978 року проти поета був спровокований другий судовий процес. Суд засудив його на чотири роки позбавлення волі.

Минули ці 4 роки і в село придибав сивий чоловік з рисами обличчя, подібними до Мельничукових. Це ми прочитаємо в цьому вірші.

І знов я в рідному селі.
 Кують вітри червоних коней,

П'ють з Лючки сині журавлі

Калини сум й осик осоння.

Мені знайоме тут усе:

Вишневі хати і левади,

Й щербатий повоєнний серп,

Що з кажанами спить на платві.

*Лючка – Яблунівська річка. *Платва – опора даху.

1. Читання вірша вчителем.

2. Мовчазне читання учнями.

– Як ви розумієте вислів: «кують вітри червоних коней...»?

1982 року в Торонто без відома і згоди письменника-краєзнавця появляється друком збірка поезій «Із-за ґрат» (показ книжки). Цю збірку Тарас написав у слідчих в'язницях Косова, Івано-Франківська та у Вінницькій тюрмі. Радісний момент настав для поета, коли 1990 р. побачила світ інша його збірка під назвою «Князь роси». Одночасно з цією книжкою у Великобританії з'явилася книжка Т. Мельничука «Строфи із Голгофи» (показ книжок).

20 серпня 1993 року Тарасові виповнилося 55 років.

Найдорожчий подарунок зробив йому начальник Косівського управління СБУ В. Скоп'юк. Він вручив Тарасові дорогоцінний рукопис – «Чага». З цієї книги вірш з автографом (читає вчитель, чи підготовлена дитина).

8 березня 1995 року поет пише заповіт, в якому просить поховати його коло маминої хати. А 29 березня 1995 року о 2-ій годині 45 хвилин перестало битися серце поета.

Слова з його заповіту:

О Господи в височині
Ти цар
І царство там – твоє!
То ж в цій земній
у цій сумній,
у цій недолі навісній –
Дай царство, Господи,
й мені – своє! –
Амінь.

1. Читання вірша вчителем.
2. Мовчазне читання учнями.
3. Роздуми учнів.

Похований поет біля батьківської хати в селі Уторопах. Мріє на пишній природі висипана могила з тяжким чорним хрестом, мов «Голгофа». А пам'ятник і меморіальна дошка в Уторопській загальноосвітній школі I–III ступенів увіковічили пам'ять Тараса Мельничука..

Додаток укладено на основі джерел: [4; 10].

**Участь студентів-магістрантів у роботі НМЦ
«Університет обдарованої дитини» при Науковому парку
«Прикарпатський університет» ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені Василя Стефаника»**

Додаток Ж**Творчі проекти студентів-магістрантів, присвячені
вивченню творчості письменників Прикарпаття****Додаток Ж.1****Інформація магістрантки Наталії Ткач про представників
літературного краєзнавства Коломийщини**

Лука Данькевич або Лука з Ракова (1791–1867) – український письменник, байкар, священник, громадський діяч. Один з перших будителів українства на Галичині. Народився в карпатському селі Орява (теперішня Стрийщина) в 1791 р. Навчався в батьків, потім вивчався в школі (скоріш за все в Стрию) і в 20 років відправився до Львова на подальшу науку. Він поступив до Львівської духовної семінарії, яку успішно закінчив в 1820 році. Після закінчення семінарії він подався служити в парафії: Плав'ю, Нижньому Синевідську, Ракові і Колимії. Окрім служіння в церкві, отець Лука встигав займатися суспільними справами та писати. Як громадський представник він був вибраний в 1848 – 1849 роках очільником Руської Ради в Стрию, а коли перебрався до Коломії то організував Руське літературне товариство (1864) і бурсу для бідних учнів в Коломії.

Свою співпрацю з тодішніми періодичними виданнями: «Вінок русинам на обжинки» (1847), в газетах «Зоря Галицька», «Новини», «Вісник русинів», «Голос народний», в збірнику «Галичанин» він вів завдяки передруку його статей–роздумів,

поезій та байок. Загалом, найвдаліше в нього виходили байки, що передавалися з уст в уста і часто передруковувалися в тодішніх читанках: «Вихор і буря», «Жаба та місяць», «Заєць з Лисом», «Осел та кінь», «Огонь і вода», «Вовк і баран», «Господар і вівця», «Хрущі», «Язик і меч», «Мудрий бик», «Пес і котик», «Муж і жена», «Гуцули в Парижі», надрукованого в 1861 році. «Нема як наша Коломия» надрукованого в 1866 році в місяцеслові «Покутянин» (обробка вірша «Гуцули в Парижі»).

Марія Боєчко (*15 травня 1953, Мишин) — українська письменниця, поетеса, авторка віршів, пісень, журналіст, видавець. Засновник й упорядник творчого проекту «Джерельні дзвони». Марії Боєчко 21 жовтня 2007 року у місті Києві Міжнародним благодійним фондом Святої Марії у приміщенні Українського дому присвоєно почесний титул «Українська Мадонна». Народилася 15 травня 1953 року в селі Мишині Коломийського району. Закінчила Мишинську школу, в 1972 році закінчила шкільний відділ Коломийського педагогічного училища . А згодом, 1978 року у Чернівцях, закінчила історичний факультет Чернівецького державного університету.

Працювала піонервожатою і художнім керівником Ходак-Велицької школи (Верховинський район), музичним керівником Ценявського та вихователем Ковалівського дитячих садків. З 1985 року - вчитель початкових класів Ковалівської школи. Любить поезію, історичні романи, українські народні пісні, подорожі, фотографування. З 1997 року - позаштатний

кореспондент районної газети «Вільний голос». Є засновником і співавтором творчого проекту Колективної збірки «Джерельні дзвони». За невтомну працю на освітній ниві та сподвижництво, Марію Боєчко було номіновано титулом «Українська Мадонна». Поезія для Марії Боєчко, є її дороговказом, цілющим джерелом, що живить її життям. А творчо-поетичний проект «Джерельні дзвони» - одне з дітищ Марії Боєчко, яких вона виплекала багацько, будучи народним учителем, мамою та бабусею. Та пані Марія не спинається, сильна духом майстриня слова - продовжує леліяти своє творче дитя - починаючи з 2001 року, щорічно виходять нові збірочки, все більше творчих краян пристає до кола поціновувачів поезії та пісні.

Окрім упорядкування поетичних збірок та гуртування творчих особистостей, пані Марія, ще й сама пише вірші, та пісні. Нею уже видано 5 власних поетичних збірок та збірка фольклору. А в творчих планах місткіні ще багато задумок і раді будемо їх бачити та підтримувати.

Галина Бритвак (*27 січня 1953, Коломия) — українська письменниця, поетеса, педагог.

Галина Бритвак народилася в місті Коломійі, закінчила школу №7, потім навчалася в Коломійському педагогічному училищі. А вже згодом поступила на філологічний факультет Чернівецького державного університету ім.Федьковича.

Проживає в селі Замулинцях, поблизу Коломійі.

Творчі набутки:

Збірка оповідань «Пригоди песика пекінесика», «Маленька помічниця», «Мрії збуваються», «Познайомимось знову», «Чуйко хазяйнує», «День народження», «Неспокійна ніч», «Давня історія про пекінесів», «Роздуми Чуйка», «Чуйко показує свій характер»; Поезії Галини Бритвак: «Моїй матері», «Моя любов», «Я запитала у душі:...», «Дитя мале - душа відкрита...»; Проза життя Галини Бритвак: « Народитися знову».

Любов Іванівна Василик (Карпенюк) (* 16 січня 1957 року в селі Нижній Вербіж, Коломийщина) — українська поетеса, педагог за фахом. Член НСПУ з 1997 року, лауреат районної премії імені Надії Попович в номінації «література».

Карпенюк (Василик) Любов Іванівна народилася 16 січня 1957 року в підніжжі Карпат у селі Нижній Вербіж Коломийського району Івано-Франківської області.

Любов Василик навчалася в Коломийській середній школі №1, потім було навчання в Коломийському педагогічному училищі. Згодом, вона подалася на науку до Чернівців і закінчила біологічний факультет Чернівецького державного університету.

По закінченні університетських наук Любов Іванівна працює на педагогічній ниві. Замешкавши в Надвірній, вона вчителюючи в Надвірнянській загальноосвітній школі №3 прищеплюючи дітям любов до рідного краю, розкриваючи його природню красу на уроках біології. Любов Василик друкувалася у республіканському альманасі «Вітрила», журналі «Перевал», надвірнянських альманахах «Страгора», «Жниво на стерні», альманасі «Коломийська хвиля», обласній та районній пресі.

Григорів Михайло Семенович (5 червня 1947, Лісний

Хлібичин — 3 січня 2016 року, Київ) — український поет, перекладач, журналіст, громадський діяч. Член Національної спілки письменників України з 1991 року. Лауреат Премії імені Павла Тичини в 1994 році. Михайло народився 5 червня 1947 року в прикарпатському селі Лісний Хлібичин, що в Коломийському районі Івано-Франківської області. Нелегкою було життєва доля малого Михайлика, поневіряння до 1963-го року навчався в Коломийській, а потім, до 65-го, – у Снятинській школах-інтернатах - загартували характер майбутнього письменника.

Молодого автора заримітили у Києві і запрошували на поетичні вечори, а згодом він уже навчався у Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка. Навчаючись в університеті, він увійшов до складу Київської поетичної школи, яка склалася зі студентів філологічного та філософського факультетів. Але в 1969 році під тиском КДБ був змушений, як і інші провідні автори школи, залишити університет. Пізніше Григоріву довелося переїхав до Латвійської РСР, там він і закінчив Латвійський державний університет 1975 року. Ще навчаючись в університеті він захопився латвійською літературою, пробував її перекладати. Після навчання почав працювати журналістом у різних комсомольських і профспілкових виданнях. Досконало вивчивши латвійську мову він переклав на українську відомих латиських поетів: Ейжена Веверіса, Іманта Зієдоніса, Ояра Вацієтіса, Петеріса Зірнітіса. В Латвії й сформувалася його активна суспільна позиція. Григорів наприкінці 1980-х років брав участь в роботі Народного

фронту Латвії, був одним із засновників об'єднання українців Латвії.

Повернення до України, в 1990 році, знаменувалося відродженням гурту київської школи поезії. Незалежність України надихнула його ще й до суспільних потуг, працював у різних українських літературних виданнях, з 2004 року Михайло головний редактор тижневика «Вісник Чорнобиля». Пізніше він перейшов на роботу в апараті Національної Спілки Письменників України.

3 січня 2016 року на 68 році життя, в Київській міській клінічній лікарні о 15:30 помер поет і перекладач Михайло Григорів. Похований на кладовищі в рідному селі Лісний Хлібичин. Михайло Григорів перебравшись до Києва став яскравим представником Київської поетичної школи, дослідники зараховують його до неомодерної складової української поезії. Григоріву притаманні специфічний “тихий” мелос і неконцептуалізовані потоки образів в його герметичних віршах. Ще з дитинства, захопившись віршуванням, він не бажав йти в ногу зі своїми однолітками, подекуди заангажованими партійною номенклатурою та наставниками. Отож він намагався виробити своє неповторне творче обличчя і, невдовзі, він визначився, але заполітизоване комуністичне коло спілки літераторів немало наміру визнавати його. Тому Михайло захопився перекладацькою діяльністю. Лише за часів незалежності й самостійності України творчість Григоріва почала знаходити своїх поціновувачів і до автора прийшло визнання. Хоча його публіцистика, як редактора газети, та переклади

займали левову частку його часу, але й віршування він не покинув.

Лесь (Олекса) Гринюк (*25 березня 1883, Воскресинці — †7 липня 1911, Воскресинці) — український письменник, поет, перекладач, громадський діяч. Редактор літературних та періодичних видань, терпів нестатки, боровся зі злиднями та хворобою (сухоти), відтак в молодому віці, через ту важку хворобу - помер, так і не розкривши всі свої таланти.

Олекса Гринюк народився в простій селянській родині в невеличкому покутянському селі Воскресинці, поблизу Коломиї. Змалку цей сільський хлопчина тягнувся до знань, тому, опісля перших успішних кроків в Початковій сільській школі, він подався до великого міста і склав іспити до місцевої гімназії. На той час Коломийська гімназія славилася своїми літературно-мистецькими традиціями в ній тоді зібралася плеяда помітних постатей краю - Василь Стефаник, Лесь Мартович, Василь Ірчан Тому й не дивина, що в Олекса з'явився письменницький потяг. Попавши під вплив творчості Стефаника, Лесь в своїх оповіданнях, новелах, нарисах сповідував стефаникову лаконічність та простонародність, крім того Олекса ще й спробував себе в поезії. А в 1902 році він з відзнакою закінчивши Коломийську гімназію - подався до Львова й поступив до Львівського університету на юридичний факультет. Але через важку хворобу та складний фінансовий стан - йому довелося полишити навчання та повернутися на Коломийщину - заробляти на життя та підтримувати сім'ю.

Щоби покращити свій матеріальний стан, Лесь брався за

кілька робіт (*і це незважаючи на важкість хвороби, яка відбирала його сили*), він зайнявся редагуванням публіцистичних та літературних видань, а також займався репетиторством. Цікавим для нього стало перекладацьке ремесло, і окрім творчих надбань це приносило йому ще й фінансові дивіденти, оскільки тамтешній коломийський видавець Яків Оренштайн оплачував і видавав всі його переклади. Він друкував свої розвідки в львівських, чернівецьких, коломийських виданнях, і редагував кілька коломийських газет. І паралельно він писав - нариси, есе, новели, вірші - щось друкував, щось залишилося в шухляді. У всій своїй творчості він тяжіє до соціально-психологічної прози Стефаника. описуючи тогочасні реалії покутського села.

Спершу Олесь Гринюк заявив про себе, як плідний дописувач в тогочасну періодику. Зокрема він друкувався: у "Літературно-науковому віснику", в альманасі "За красою" (1903), присвяченому Ользі Кобилянській. Чимало його оповідань, новел, статей, перекладів надруковано у газетах "Буковина" та "Поступ". Деякий час письменник редагував ці видання.

Твори Леся Гринюка, зокрема поетичні, виходили під псевдонімами: "Ст.Вільшанський", "Олекса Якимович" та криптонімом "Л.Г." За життя письменника вийшла лише одна лірична збірка його новел і нарисів "Весняні вечори" (Коломия, 1904), оскільки на більше не стало коштів для видання.

Юрій Гринюк (*1891, Воскресінці — †20 листопада 1937, Сандармох) — український письменник, вчитель, громадський діяч. Після Революцій та Громадянської війни в Росії - він

пов'язав свою долю з радянською Україною, на що та йому "віддячила". Репресований за сфабрикованою справою так званої «Подільської філії Української військової організації», розстріляний в радянському концтаборі Сандармох. Як пригадував Юрій Гринюк, свою першу новелу він помістив у журналі «Добрі новини» у 1912 році. Новела мала назву «Жертва лотереї». За часів румунської окупації в 1919 році видав збірку поезій з часів першої імперіалістичної війни під назвою «В кровавому танці».

Але забутий і загублений у вирі сталінських репресій Юрій Гринюк має достойний творчий доробок. У Харкові в архіві жовтневої революції і соціалістичного будівництва, де зберігалися рукописи письменників – членів літературної спілки «Західна Україна» зібрана тогочасна літературна спадщина Юрія Гринюка: рукописи збірки поем і віршів за 1927–1930 роки: «Залізом співаю» і «Світ за очі», збірки поезій «В кривавому танку», «Старці з торбами йдуть», «Дзвін смерті», «Діти Підгір'я», «На мості», «Мій смуток».

Микола Кавацюк (*7 лютого 1979 року, Мишин) — український поет, гуморист-сміхованець, громадський діяч. Народився 7 лютого 1979 року в селі Мишин, що на Коломийщині. Закінчивши, в 1994 році Мишинську школу, подався до Коломийського педагогічного училища, якого успішно скінчив у 1998 році. Потім Микола навчався Прикарпатському університеті ім. В. Стефаника на філософському факультеті.

Працював учителем фізкультури Раківської школи (1998-2001), педагогом організатором та вчителем початкових класів Мишинської школи (2003-2005). З 2005 року - психолог Кайданецької школи. Публікувався у періодичній пресі, виступає на концертах зі своїми гуморестками та є співавтором творчого проекту «Джерельні дзвони» (3, 4, 5 та 6 збірки). Свій творчий вечір "Я бачу світ у власних кольорах" в обласному академічному драматичному театрі імені Озаркевича провів знаний на Коломийщині поет та сміхованець Микола Кавацюк. Він запросив на дійство всіх, хто знайомий з його мистецтвом. Серед гостей були заслужені артисти України Микола Савчук, Михайло Попелюк, заслужений працівник культури України Ганна Луцак зі своїм колективом із Мишина та багато інших.

Наразі, презентуємо добірочку поезій Миколи Кавацюка:

«Як хочеться, щоб світом правила любов...»

«В театрі вихідний...» «Уже світа»

«Куди йдемо? Куди веде дорога...»

«Готові душу ми продати...»

«Дмитро писав...»

«Кругом вовки...»

«Усім жінкам...»

«Де смереки сині, де круті стежини...»

«Повернись, любове, повернись...»

«Колись і тепер»

«Про екстрасенсів»

«Осінь ніч подарувала нам любов...»

«Мені здавалося, що то моя зоря...»

Колцуняк Микола Семенович (*16 травня 1856, с. Ковалівка — †2 липня 1891, с. Яворів) — український педагог, етнограф, фольклорист та тогочасний суспільний діяч. Батько письменниці Марії Колцуняк та відомого художника-етнографа Гната Колцуняка. Микола Колцуняк записував пісні, казки, легенди, щедрівки і колядки. Збирав матеріали до «Малорусько-німецького словаря» Є. Желехівського (т. 1—2, 1886 р.) та до «Гуцульського словника» (не опубліковано). Разом з В. Шухевичем і чеським етнографом Ф. Ржегоржем займався фольклорно-етнографічним вивченням Гуцульщини.

Наразі, лише частинка його творчості віднайдена та вивчається, а саме:
 «З уст народних» (1877 рік) - записи колядок і щедрівок Гуцульщини;
 «Весілля в Ковалівці в повіті Коломийському» (1890–1891 роки) - етнографічна розвідка;
 «Юрко Шкрібляк і його сини Василь, Микола і Федір» (1889 рік) - стаття, біографічне дослідження.

Нами віднайдено такі твори Миколи Колцуняка: «Насмішливе слово» - гуцульська оповідка-казка; «Весілля в Ковалівці в повіті Коломийському» - вірш;

Отець Йосип (Йосиф) Петрович Левицький (*1810, село Тлумачик, тепер село Товмачик Коломийського району — 1863, селище Заболотів, тепер Снятинського р-ну Івано-Франківської області) — український греко-католицький священник, поет, письменник і музикант, громадсько-політичний діяч. Йосип Левицький народився в 1810 році в селі Тлумачик (тепер село Товмачик) що поміж Ланчином та Коломиєю. Деталі родинного

життя

маловідомі.

Закінчив Львівську духовну семінарію, висвячений 1835 року.

Парох

Заболотова.

Відомий був в краї на громадській ниві: виступав з промовами й боровся з малограмотністю селян-русинів. Писав публіцистичні та палкі дописи до малочисельної тодішньої преси. Відтак громада обралабула його Послом Галицького сейму в його Першому скликанні (обраний 1861 року в окрузі Снятин — Заболотів від IV курії). Одразу ж увійшов до «Руського клубу» на підтримку русинів, чим не вдовольняв пропольське духовенство та світську владу. Згодом він ще й став одним із зачинателів «Галицько-руської матиці».

Помер від неочікуваної хвороби. Похований на цвинтарі містечка Заболотів. Творча складова отця Йосипа Левицького складалася із телогічних промов та публіцистичних дописів в тогочасній пресі. Широкий громадськості він ще був відомий за псевдонімами Йосип з Болшова або Йосиф з Покуття, як автор статей на теми музичного мистецтва, краєзнавства і навіть вирощування тютюну. Був фундатором рукописної збірки «Син Русі», підготовленої "Руською трійцею" (вірш «Радість весни», 1833). У 1851—54 надрукував ряд статей у газетах «Зоря галицька» і «Вісник русинів» з питань історії мови та музичного мистецтва.

Решту творчості Йосипа Левицького невідома сучасникам.

Мельничук Юрій Степанович (*7 травня 1921, село Мала Кам'янка, тепер Коломийського району Івано-Франківської області — †12 серпня 1963 року, Львів) — український

радянський письменник, літературо знавець, публіцист та радянський політчний діяч. Лауреат республіканської премії ім. Я. О. Галана (1964, посмертно). Юрій Мельничук народився в селі Мала Кам'янка, що на Коломийщині, напередодні буремних років (війни). Відтак всіті перипетії галицького села відобразилися на його подальшій долі. Юрко закінчив місцеву початкову школу, мріяв про спокійне родинне життя, але війни увірвалися в його долю.

Спершу то були комісари, що принесли «визволення» на Галичину в 1939 році. Юнак захопився ідеями рівності та культурної революції на селі, спраглий того він став послідовником ленінських вчень. Війна Радянського Союзу з Німеччиною гартувала його характер та світогляд.

По війні, Юрія Мельничука спрямовують на навчання: в Республіканську партійну школу в Києві (1946-1948 роки), а в 1950 році він уже закінчував Львівський університет.

Паралельно він працював партійним функціонером: був на комсомольській роботі в своєму районі, працював у коломийській газеті «Червоний прапор». А з 1951 року — головний редактор журналу «Жовтень» (тепер «Дзвін»). В той час він почав масово продукувати свою творчість, це були найплідніші його роки.

Заангажований робітничо-селянськими ідеями в ленінській обгортці він почав працювати в жанрі публіцистики та політичних памфлетів. Тодішній владі це приглянулося й вони, зчаста, нагороджували його преміями та долучили до громадського життя, як представника творчої складової галицького суспільства, чим і скористався Юрій

Мельничук, ставши уже парт-номенклатурою. Подальше життя партійного функціонера Юрія Мельничука було звичне в тогочасні. Його обирають депутаом Верховної Ради СРСР 6-го скликання. Навіть був членом делегацій УРСР на XV і XVI сесіях Генеральної Асамблеї ООН. Чимало місцевих та республіканських нагород та регалій. Лауреат республіканської, політично заангажованої, премії ім. Ярослава Галана (1964) . Творчість Мельничука характернатогочасною партійною тенденційністю, написана з позицій боротьби з «українським буржуазним націоналізмом» та заокеанським імперіалізмом.

Більшість творів Юрія Мельничука видавалися за його життя:

- «Відповідь наклепникам» (1956);
- «Слуги Жовтого диявола» (1957);
- «Уоллстрівський шарманщик» (1958);
- «Коли кров холоне в жилах» (1960);
- «До раю навпростець» (1961);
- «Мовою серця», (1962);
- «Правді служити» (1962);
- «Вибране», (Київ, 1965 посмертне видання);
- «Вирване серце», (Київ, 1966);
- «Під чужим порогом», (Київ, 1968);
- «Сонцю світити вічно», (Київ, 1974).

Були ще літературно-критичні праці:

- «Ярослав Галан» (1953);
- «Олександр Гаврилюк» (1955);
- «Слово про письменників» (1958).

Як партійний функціонер (КПРС) він час від часу представляв свою позицію в місцевій пресі та виступав з промовами на республіканських сесіях-зібраннях.

Слободян Михайло (*Дебеславці, Коломийський район) — маловідомий український поет, філософ, педагог. Михайло Слободян – уродженець села Дебеславці. Закінчив Київський університет ім. Т. Шевченка. Викладач філософії. Видав більше 5 поетичних збірок, за що отримав титул лірик-філософ. Друкувався в альманахах «Діл», «Воскресінецька гора», місцевих газетах. 2016 року став лауреатом покутської літературної премії ім. Леся Гринюка.

Неоніла Стефурак (*10 листопада 1951 року в м. Коломия) — поетеса Прикарпаття, відома журналістка і письменниця, лауреат міської премії ім. І. Франка, член Національної спілки письменників України. Народилася 10 листопада 1951 року в м. Коломиї на Івано-Франківщині. Закінчила Львівський медичний інститут і Літературний інститут імені М. Горького в Москві. Протягом 10 років очолювала обласне літературне об'єднання «Іскри юності». Працювала в редакції Івано-Франківської молодіжної газети, кореспондентом обласної газети «Галичина». Входила до складу редколегії львівських релігійних журналістів «Місіонер», «Милосердний самарянин», «Діти Непорочної». У її перекладах із польської побачили світ книжки реколекцій з католицькими святими, інші духовні твори. До 2000-річчя Різдва Христового нагороджена срібною медаллю УГКЦ.

У творчому доробку письменниці є поетичні та прозові твори, п'єси, вірші для дітей. У співдружності з композиторами Павлом Дворським, Остапом Гавришем, Володимиром Домшинським, Зоєю Слободян, Лесею Малько створила низку пісень, які неодноразово ставали лауреатами різних пісенних конкурсів і фестивалів. Авторка поетичних збірок «Мелодія краплин», «За плугом сонця», «Голуби і леви», «Дикі яблука», «Кольорові гусенята», «Спалах». Наразі репрезентуємо частину поезії Неоніли Стефурак: Поетична добірка Неоніли Стефурак «Дикі яблука» видана в 1990 році - збірка поезій; «Кольорові гусенята» видана 1990 року - збірка поезій для дітей

Ярослав Євстахійович Ярош (*3 серпня 1950, *Королівка, Коломийський район* — український поет, письменник, композитор і сценарист, публіцист, літературознавець, перекладач, режисер, композитор, художник та громадський діяч. Член Спілки письменників України з 1979 року.. Лауреат премій імені Мирослава Ірчана, імені М. Старицького, імені Т. Мельничука та імені М. Шашкевича (Канада). Ярослав Ярош народився 3 серпня 1950 року в селі Королівка Коломийського району, що на Івано-Франківщині. Після закінчення двох Коломийських шкіл: спершу - восьмирічної № 3, потім ще - середньої № 2 він подався на науку до Львова. Закінчив факультет журналістики Львівського університету імені І. Я. Франка (1973).<

Працював у редакціях Тлумацької і Городенківської районних,

Івано-Франківської обласної молодіжної газет. Живе й працює в Івано-Франківську. Кореспондент журналу «Україна» (Київ) по Прикарпаттю.

Був учасником VI Всесоюзної наради молодих письменників у Москві, Всесоюзного фестивалю молодих поетів у Полтаві, кількох семінарів з драматургії — в Піцунді (Абхазія), Києві, Севастополі, Ірпені. Ярош — автор драми-хроніки «Горно пекельне (Степан Руданський)», п'єсу в листах і новелах «Біла лілія (Василь Стефаник та Ольга Кобилянська)», трагедію «Репресії», історичну драму у віршах «Топір помсти (Олекса Довбуш)», ліричну драму «Горда княгиня (Іван Франко та Юзефа Дзвонковська)», діалоги «Жіноцтво (Симпатії Івана Франка)», епістолярну драму «Дорогий хтосічок (Леся Українка і Ольга Кобилянська)», повість «Листи до мами» (про В. Стефаника), кілька п'єс-інсценізацій, зокрема, за творами М. Коцюбинського «Тіні забутих предків», «Утікачі» («Дорогою ціною»), І. Франка «На дні», «Не спитавши броду», «Лис Микита й Вовк Неситий», «Синій фарбований Лис», А. Головка «Серце болить від неправди» («Бур'ян»), Ганса Христіана Андерсена «Співцю потрібна воля» («Соловей»), кіносценарій художнього фільму «Ходить Довбуш...».

Першим в Україні (у січні 1989 року) вивів на сцени Івано-Франківська, Коломиї, сіл краю обрядове новорічне рядження «Меланку». Започаткував у прикарпатській журналістиці одночасно з випуском газет, брошуровані видання художньо-публіцистичних додатків. Автор сценаріїв та режисер-постановник сценічних композицій «Між терням 5 квітом» (1990), «Орли.

Карпатські месники. Опришки», «Ареште. Репресії. Розстріли» (1995), «На крилах Лесиних пісень» (1996), інших.

Створив як композитор понад 20 пісень на вірші свої та інших поетів (збірка «Тайстра», 1993). На поезії Ярослава Яроша композитори написали більше 30 пісень. Як редактор-упорядник видав збірник «Надсяння» (1992) та антологію українсько-польської поезії десятиох авторів «На спустілому полі — Oscore kamienie». Окремі вірші Ярослава Яроша перекладено білоруською, абхазькою, башкирською, молдавською, узбецькою, румунською, польською мовами. Переклади Я. Яроша вміщено в українських збірках Василя Федорова, Людмили Татьянічевої, Андрія Вознесенського, Сергія Вікулова, Генадзя Буравкіна, Лівіу Даміана, Сагінгалі Сеїтова, Серафима Попова тощо. Ярослав Ярош писав ще й під псевдонімами: Яромир Славич, Славомир Явір, Назар Мечияр, Василь Софіюк, Степан Ваасилик і є автором збірок віршів:

«Ярінь» (1978)

«Солов'їна діброва» (1982)

«Всі сторони світу» (1985)

«Борозна обрію» (1987)

«Тернові яри» (1991)

«Полинові яблуні» (1994)

Збірки віршів для дітей:

«Перепілчина сопілка» (1981)

«Мурашечка Адель» (1992)

«Півник на бантині» (1993)

«Яка сорочка у ріки» (1995)

в перекладі російською мовою «Десятеє яблоко» (М., 1990)

Додаток Ж.2

Урок-реквієм борцям на незалежність України за творами Дмитра Арсенича на уроці літератури рідного краю у 4 класі (укладач конспекту - магістрантка Оксана Підлісецька)

Тема: За Україну, за її волю, за честь, за славу, за народ!

Мета: відкрити для учнів масштабність таланту Д. Арсенича; розвивати навички виразного читання ліричних творів; виховувати в учнів патріотичні почуття.

Обладнання. Портрет Д. Арсенича, виставка його збірок, портрети націо-нальних героїв України.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Оголошення теми і мети уроку

1. Вступне слово вчителя.

Рідна земля... Батьківщина... Україна... Ці слова дорогі і близькі кожній людині, кожному, хто не байдужий до свого отчого дому, до минулого своєї Батьківщини.

Україна... Нелегкий і довгий шлях до своєї незалежності пройшла наша Батьківщина. Цю волю приближували, як могли, великі борці за волю України — кращі її сини і дочки. Сьогодні ми, молодше покоління, не маємо права забути їх. Адже більшість із них були зовсім юними, коли свідомо вибирали свій

шлях — життя або смерть. Життя і смерть даються людині тільки один раз. І багато таких борців за волю України обрали шлях у безсмертя — смерть в ім'я майбутнього.

Тільки тепер, в роки незалежності України, стають відомими імена таких героїв. Вони були у кожному місті і селі. Місця, де загинули борці за волю України, вкрилися могилами і пам'ятниками. Це — останнє, що можуть зробити живі для мертвих.

А ще – увіковічувати смерть і безсмертя відомих і невідомих героїв у художньому слові. Що й роблять митці України. Серед них і наш земляк Дмитро Арсенич.

2. Бесіда з учнями про поета.

- Що ви знаєте про митців художнього слова Косівщини?
- Який поетичний доробок Дмитра Арсенича? (8 поетичних збірок).
- Назвіть ці збірки.

("Постріли з лука", "Відбитки часу", "Намісто колібрі", "Стозвуки , Рух зірок", "Лісова виставка" та інші).

Дмитро Арсенич по-своєму увіковічнив образи відомих і невідомих героїв України.

Заздалегідь підготовлений учень читає вірш "Про що думаєте, прадідусю?"

Про що думаєте, прадідусю? Про драму січових стрільців...
 Про що думаєте, прадідусю? Про повстанські рани... Про що думаєте, батьку? Про кошмар сибірських тюрем... Про що думаєш, сину? Про Україну, про чайку-небогу при битій дорозі.

Цей вірш заставляє задуматись. Адже, поет вертає нас в історичне минуле України. Він ніби наказує, щоб живі пам'ятали мертвих, щоб пам'ятали і знали всі покоління, історію свого народу, своїх героїв.

Повідомлення учнів про односельців-героїв-борців за волю України.

Ці розповіді переплітаються з віршами Д. Арсенича "Мужність" і "Випробування дружби" (ст. 55, 56 "Стозвуки").

Два березівські повстанці, оточені біля Шешорів облавою, зав'язали бій. Поранені, підірвались єдиною гранатою.

(Із місцевої хроніки УПА)

ВИПРОБУВАННЯ ДРУЖБИ

Усе на цьому світі проминуте,
 Усе на цьому світі трин-трава,
 Та давній біль болить тепер нас дужче.
 Народна пам'ять вічна і жива.
 Росли два хлопці — красені-соколи,
 Росли серед карпатських нив і трав,
 Та впав наказ: "Вкраїна хоче волі!
 Ставайте, хлопці, до повстанчихлав!"
 Разом росли, разом парубкували
 (Таких, мабуть, водою не розлить).
 Під прапором на вірність клятву дали,
 Окремо кожен, як закон велить.
 Життя повстанське — будні, а не свята:
 На двох ділили будз, ділили корж
 В останню мить однісінька граната.

На обидвох поділена також.

Бесіда за змістом віршів.

Багато борців за волю України загинули в катівних тюрем та концтаборів, їхні останки знаходили в різних місцях... Такими місцями були Дем'янів Лаз, Яблунів, Косів... Цим страшним масовим похованням закатованих Арсенич присвятив вірш "ВІЧНИЙ біль" (ст.19, з-ка "Відбитки часу").

О, рідні села, притауйте болі.
 О, погамай сльозу свою, Березів і Космач.
 Який нелегкий випав шлях до волі.
 Крізь вічні муки і скорботний плач.
 Схилимо, чесні люди, наші лиця,
 Припустімо наші прапори:
 Скатовані дівчата, мов косиці,
 І красні хлопці, наче явори.
 Не грали вам музики на весіллі,
 Не до весіль було, не до забав,
 Бо кат, напившись крові на похмілля,
 На горло матері-Україні став.
 Чуже не гарбав мій народ ніколи,
 Не посягав на Волгу чи Сибір.
 Ми в ріднім краю боронили волю,
 Повстанцями ішли у рідний бір.
 За що вам шкіру дерли, наче лико?
 За що вам цвяхи били у кістки? ...
 Народе мій! Який твій біль великий —
 Не відболить, не втихне на віки.

Бесіда за змістом вірша.

Яке враження справив на вас цей вірш?

Що ви знаєте про виявлення та перезахоронення останків закатованих людей у Яблуніві, Косові, Дем'яновім Лазі?

Дмитро Арсенич у своїх творах про минуле України згадує і штучні голодомори, які забрали не тисячі, а мільйони людей. Він спонукає знову і знову не забувати, яким нелегким був шлях до волі України. Таким спогадом-нагадуванням є вірш "Українці" (ст. 17, з-ка "Стозвуки").

Може, справді трохи навіжені, —
Випав нам на смуток вік скажений.

Вороги нас голодом морили,
Тож траплялось, що й діток варили.

Хоч гіркі у корені причини,
Виглядали збоку, як причинні.
Недруги за землю нашу жерлись —

Все на нашій долі перетерлось.
Боже, в нас гріхи малі-маленькі,
Нам по душі йшли, як по опеньки.
Вили більшовицькі орди стеклі —
Ми на цій землі пеклися в пеклі.

Бесіда за змістом твору.

— Що ви знаєте про голодомор в Україні?

Не обминув Д. Арсенич і останньої трагедії України — катастрофи на Чорнобильській АЕС. Це лихо сталося уже у мирний час, але залишило по собі незагоєну рану.

— Що ви знаєте про Чорнобильську трагедію? Чи знаєте ви прізвища тих, хто помер в перший день трагедії? Коли сталося це страшне лихо?

Зачитування і аналіз вірша "Мій народе..." (ст. 27, з-ка "Стозвуки").

Мій народе з раною Чорнобиля,
Як тобі цей біль перенести?
Доки нам лишатись чорноробами,
За собою спалювать мости?
Мій народе з нелегкою долею,
Чи досягнеш мудрості узвищ?
По краях чужих, як гой, за долари
Продаєш і гідність, і престиж.

III. Підсумок уроку

IV. Завдання додому. Вивчити напам'ять вірш "Вічний біль".

Додаток К

Дидактичний матеріал на краєзнавчій основі для уроків української мови в 2 класі

Завдання 1. Запишіть за абеткою прізвища відомих діячів Прикарпатського краю. Складіть усну розповідь про одного з них.

Дмитро Арсенич, Микола Негрич, Іван Малкович, Дмитро Павличко, Марійка Підгірянка, Іван Кузич-Березовський, Василь Симчич.

*Завдання 2. Складіть речення зі словами та словосполученнями:
Березів, Ратундол, полонина, Микола Негрич, Діл, царина.*

Завдання 3. У кожному рядку викресліть слова, які не стосуються нашого краю. Доберіть іменники до кожного слова.

1. Неозорий, безкрайї, безмежний, гористий
2. Теплий, спекотний, гарячий, тропічний
3. Мальовничий, писанковий, незборений, шахтарський;

Завдання 4. Спишіть текст, вставляючи пропущені букви

Нар..дилася Мар..ка в чуд...му краї, що наз..вається Карпат....ке
Підгір..я, в селі Білі Ослави, в роди..ні лісн..чого. Виростала
дівч...нка с..р..д дерев і квітів, слух..ла їхні добрі г..л..си.

Завдання 5. Складіть і запишіть 4 речення про своє село, які ілюстрували б

чергування звуків [у]-[в], [і]-[й].

Завдання 6. Доберіть прикметники до слів. Що вам відомо про ці назви?

Вулиця Банська, річка Лючка, пагорб Якуб, танець «Березунка».

Завдання 7. Побудуйте словотвірні ланцюжки до таких слів:

1) ріка, поле, вода;

1) Косів, Коломия, Кути.

авдання 8. *Складіть листа до відомого культурного діяча, поета Миколу Негрича, використовуючи займенники Ви, Ваш у ввічливо-шанобливому значенні. Випишіть із речень іменники та схарактеризуйте їх.*

Додаток Л

Дмитро Васильович Павличко

Дмитро Васильович Павличко — український поет, перекладач, громадсько-політичний діяч. Народився 28 вересня 1929р. в селі Стопчатові на Івано-Франківщині в селянській родині.

Від осені 1945р. до літа 1946р. був ув'язнений за сфабрикованим сталінськими каральними органами звинуваченням у належності до УПА. 1953р. закінчив філологічний факультет Львівського університету. Завідував відділом поезії редакції журналу «Жовтень» (нині — «Дзвін»), після переїзду до Києва працював у секретаріаті СПУ.

У 1971 — 1978 рр. Д. Павличко редагував журнал «Всесвіт». Перша збірка поезій «Любов і ненависть» з'явилася у 1953р. Пізніше побачили світ поетичні книги «Моя земля» (1955), «Чорна нитка» (1958). Визначальною особливістю творчості Д. Павличка цього періоду була підкреслена публіцистичність, громадянська напруга художнього слова, хоча, звичайно, молодий поет вимушений був іти й на певні компроміси з пануючою тоді ідеологією. Та вже збірка «Правда кличе» (1958),

яка побачила світ на самому початку хрущовської «відлиги», засвідчила, що він був сповнений віри в можливість появи в тогочасних суспільних умовах справді вільної, духовно багатой людини. Однак вісімнадцятитисячний тираж книжки було знищено за вказівкою партійних цензорів. Етапною для Д. Павличка стала збірка «Гранослов» (1968), у якій автор утверджував ідею незнищенності національної культури.

Але чи не найповніше талант поета розкрився в його ліриці. Збірки «Сонети подільської осені» (1973), «Таємниця твого обличчя» (1974, 1979) стали помітним явищем в українській літературі другої половини ХХ ст. Традиції пристрасного слова І. Франка продовжують книги поезій «Спіраль» (1984), «Поєми й притчі» (1986), «Покаянні псалми» (1994). Перу Д. Павличка належить також антологія перекладів «Світовий сонет» (1983). Літературно-критичні праці зібрані в книжках «Магістралями слова» (1978), «Над глибинами» (1984), «Біля мужнього слова» (1988). Д. Павличко — один з організаторів Народного Руху України, Демократичної партії України.

З 1953 р. - завідувач літературної частини Львівського театру юного глядача ім. М.Горького.

У 1953-1956 рр. - аспірант кафедри української літератури Львівського державного університету ім. І.Франка.

У 1956-1958 рр. - завідувач відділу поезії журналу "Жовтень".

У 1958-1964 рр., у 1978-1986 рр., у 1995 р. - на творчій роботі.

У 1964-1966 рр. - сценарист при Кіностудії ім. О.Довженка.

У 1966-1968 рр. - секретар правління Спілки письменників України.

У 1970-1978 рр. - голова редакції журналу "Всесвіт".

У 1986-1988 рр. – секретар правління Спілки письменників України та СРСР.

З 1988 - секретар правління Спілки письменників України.

У 1989-1991 рр. - народний депутат СРСР.

Народний депутат України 12(1) скликання з 1990 р. до 1994 р. Голова Комісії у закордонних справах (з 06.1990). Входив до Народної ради.

З 10.1995 р. по 05.1998 р. - Надзвичайний і Повноважний Посол України в Словацькій Республіці.

Народний депутат України 3 скликання у 1998-1999 рр. від НРУ. Член Комітету у закордонних справах і зв'язках з СНД (з 07.1998), член фракції НРУ (з 05.1998). 17.03.1999 достроково припинено повноваження.

Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Польща (26.02.1999-11.01.2002).

У 04.2002 р. кандидат в народні депутати України від блоку В.Ющенко "Наша Україна". Член КПРС до 03.1990 р. Член УНР.

Голова Товариства української мови у 1989-1990 рр.

Один з засновників Руху, член Великої ради НРУ. Лідер парламентської фракції ДемПУ ВР України 12(1) скликання. Був членом Президії Національної ради ДемПУ. До 07.1995 р. - координатор Ради демократичного об'єднання "Україна".

Дипломатичний ранг - Надзвичайний і Повноважний Посол України (07.1999).

Лауреат літературної премії Словаччини ім. П.Гвездослава, літературної премії Болгарії ім. Христо Ботєва. Заслужений діяч культури Польщі. Почесний доктор Львівського національного університету ім. І.Франка (2000).

Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, Дружби народів, "Знак Пошани". Почесною Грамотою Президії ВР УРСР. Орденом "За заслуги" III ст. (06.1997). Орденом князя Ярослава Мудрого V ст. (07.1999). Командорським хрестом і з Зіркою Ордена за заслуги (12.2001, Польща). Державний службовець 1-го рангу (06.1994).

Джерело: [12; 60].

Додаток М

Микола Миколайович Симчич

60 років тому на Гуцульщині в Березові Середньому засвітилась життєва зоря фізика, поета, письменника, журналіста, кандидата фізико-математичних наук, члена НСПУ та НСЖУ, автора понад 20 наукових праць з фізики і дев'яти художніх і художньо-документальних книг, лауреата обласної журналістської премії ім. Богдана Бойка, учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС I категорії Миколи Симчича.

Поетичне слово прийшло до Миколи Симчича невимушено, навіть грайливо, коли ще навчався в Середньоберезівській школі, яку закінчив із золотою медаллю. Справжню вагу і відповідальність цього слова допоміг збагнути юному поетові-початківцю досвідчений і тоді вже відомий поет і журналіст Тарас Мельничук. Але після першого арешту Тараса Мельничука Микола зробив життєвий вибір на користь фізики, якою захоплювався з дитячих літ, і вступив на фізичний факультет Львівського університету. Чи була це втеча від поезії, чи

прагматичний вибір — важко стверджувати, але сталося так, як сталося. У студентську пору Микола надрукував у Львові кілька добірок віршів, перші оповідання і новели, пройняті чарами старовинного Львова.

А потім була офіцерська служба в армії: через напружену ситуацію у зв'язку з подіями в Чилі тоді «загреблі под ремень» майже весь випуск фізфаку ЛДУ. Микола добре знав стару істину: коли гримить зброя, музи мовчать. Але всупереч логіці суворої військової служби у командира взводу зенітної артилерії старшого лейтенанта Миколи Симчича навіть у короткі п'ятихвилинні перерви між бойовими стрільбами народжувались рядки: «Вже маю йти. Лиш трави проводжають... Там, де ревуть гармати край ріки, Тих п'ять хвилин я в серце заряджаю, Щоб вистрілити віршем у віки...» («Перерва, літо»).

Після служби в армії Микола Симчич працював кореспондентом Рівненської обласної молодіжної газети «Зміна», а коли появилася вакансія у Рівненському педагогічному інституті, перейшов на роботу за фахом викладача і наукового співробітника. Однак з літературою не поривав зв'язки, і як поет навіть був удостоєний на Рівненщині звання лауреата обласної літературної премії.

Висока професійна і громадянська свідомість покликали Миколу Симчича навесні 1986 року в чорнобильську «нуклідну біду», і він став добровольцем у рядах ліквідаторів катастрофи на Чорнобильській АЕС.

Уже в 1987 році Микола відчув на своєму здоров'ї, що таке «мирний атом» і за порадою лікарів переїхав на рідне

Прикарпаття, у більш сприятливі кліматичні умови. Наукова робота в Івано-Франківському інституті нафти і газу та на ВО «Родон» відкривали заманливі перспективи в плані наукового зростання. Збирав матеріал для докторської дисертації (кандидатську з питань технології виготовлення і застосування

мембранних модуляторів світла на базі напівпровідникових матриць захистив ще 1983 року після річної аспірантури при Львівському держуніверситеті). Але змінились обставини: разом із національним пробудженням відбувалось кероване з союзних верхів руйнацьке згортання промислових та наукових потужностей. Висококласних спеціалістів звільняли з роботи, кидали в обійми закордонного заробітчанства й злиденного виживання. Закрився і потужний «Родон», закрилась і науково-дослідна тематика, яку розробляв Микола Симчич. Довелось знову «втікати»... від фізики до... журналістської праці в газеті «Українське слово», редакція якої перебазувалась із Парижа до Львова, а згодом до Києва. Семирічний період праці в «Українському слові» Микола вважає чи не найпродуктивнішим періодом свого життя, бо ж працювалося-творилося для розбудови й утвердження Української держави та української нації.

Так, Микола Симчич поспішає жити і творити, бо намагається якомога повніше реалізувати даний Богом талант. Його творчий доробок поповнився ще однією книгою — «Під стягом Лева» із передмовою лікаря, літератора і енциклопедиста з Чикаго (США) Миколиного давнього друга, теж вихідця із

Гуцульщини, Іллі-Романа Ткачука, який, до речі, спонсорував видання переважної більшості Миколиних книг

Микола Симчич — громадсько-політично діяч. Він щиро вболіває за долю держави й українців, словом і ділом у міру своїх сил утверджує національну справу.

Галина Василівна Білавич

Як формувати мовленнєвий етикет молодших школярів?

Навчально-методичний посібник

Білавич Г. Як формувати мовленнєвий етикет молодших школярів? Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2020. 160 с.

В авторській редакції

Додаток Н

Микола Йосипович Негрич

Микола Негрич — наш земляк. Народився у мальовничому Березові Нижньому. Тут закінчив семирічку та Яблунівську середню школу. За фахом військовий, учасник бойових дій, за покликанням письменник, етнограф, фольклорист.

Автор і упорядник гуцульського тлумачного словника «Скарби гуцульського говору», який вийшов у співпраці з Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Автор і упорядник збірки славнозвісних гуцульських коломийок «Співанки, посіяні горами», до якої увійшло біля п'яти тисяч народних коломийок та більше півтисячі авторських, які також уже стали народними. До книги увійшло біля однієї тисячі мудрослів'їв, які побутують у мовній лексиці жителів Березовів, де записував народну творчість. Понад п'ять десятків мелодій гуцульських коломийок, весільних, колискових пісень та гаївок записані на аудіодиску, який додається до книги. Доповненням до збірки є ілюстрації та рецепти призабутої гуцульської кулінарії. Автор і упорядник збірки гуцульських сороміцьких коломийок «Заспіваймо пустої!» Обидві збірки вийшли у співпраці з

кафедрою фольклористики Львівського національного університету ім. І. Франка.

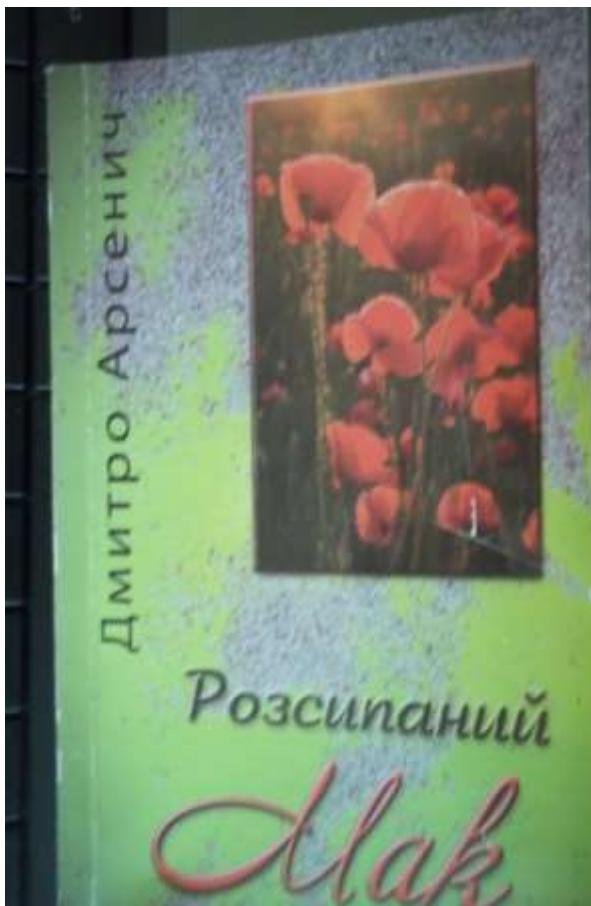
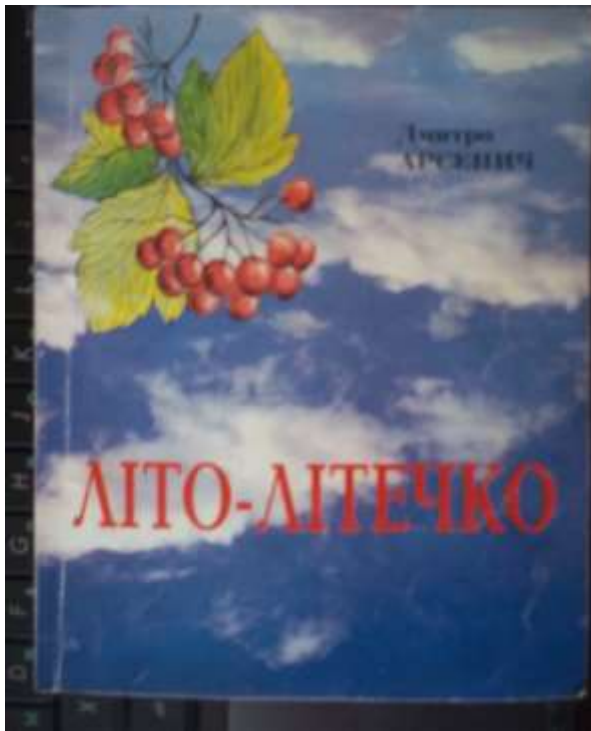
З-під його пера вийшли у світ поетичні збірки: «Буковий ліс», «Помаранчевий дощ», «Пізня осінь», «Мамина криниця» та збірка гумористичної поезії «Миколині фіглі», а недавно побачила світ і його прозова збірка «Сонце сходить з-за Няджина».

Автор довго блукав офіцерськими дорогами, але ніколи не забував своєї малої батьківщини, своєї мови.

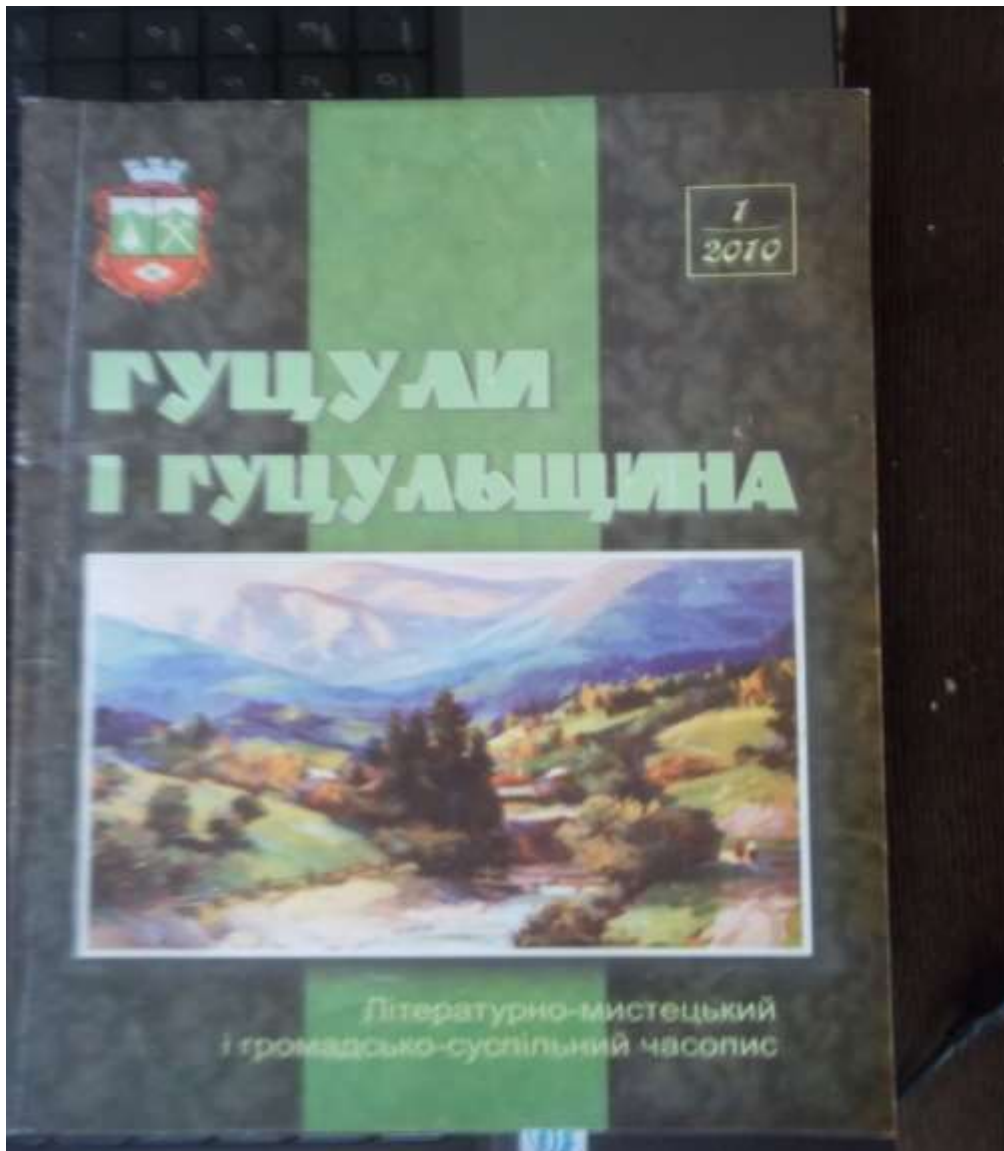
Його твори проникнуті патріотизмом, щирістю, правдивістю, любов'ю до України, до землі, яка народила автора, де пройшло його босоноге дитинство. Вірші Миколи Негрича надихають і на духовні поривання. Але більшість його поезій ностальгійні — це згадка про минуле, туга за рідним краєм, юнацькими роками, які пройшли в армії, це біль пережитого. Член ради суспільно-культурного товариства «Гуцульщина» у Львові, спілки офіцерів України та Української асоціації письменників. Мешкає у Львові.

Титули окремих книг письменників Косівщини та часописів, у яких надруковані твори місцевих письменників

Навчальне видання

Білавич Галина Василівна

Шевчук Тетяна Олександрівна

Данилюк Тетяна Петрівна

Білавич Г., Шевчук Н., Данилюк Т. Формування читацьких інтересів майбутніх магістрів педагогіки засобами літератури рідного краю.

Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2020. 160 с.

В авторській редакції